

Invent. 330 - 338
Bibl. Jag.

Biblioteka Jagiellońska.

330-338

Inc.

F. X. 12 a - l

poręczenie wycofanie:

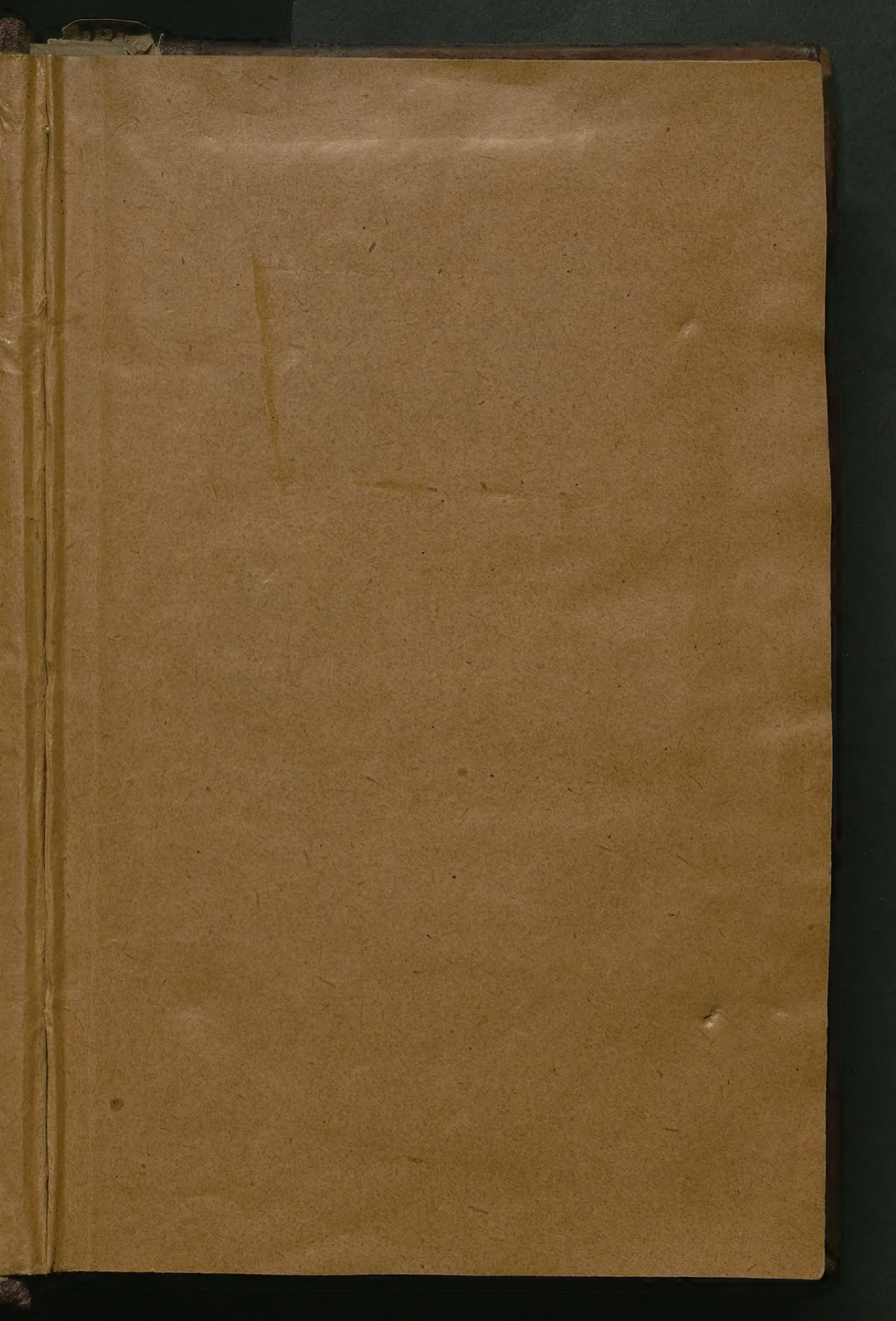
b = Inc. 2458

c = Inc. 2007

d = Inc. 2084

e = Inc. 2332

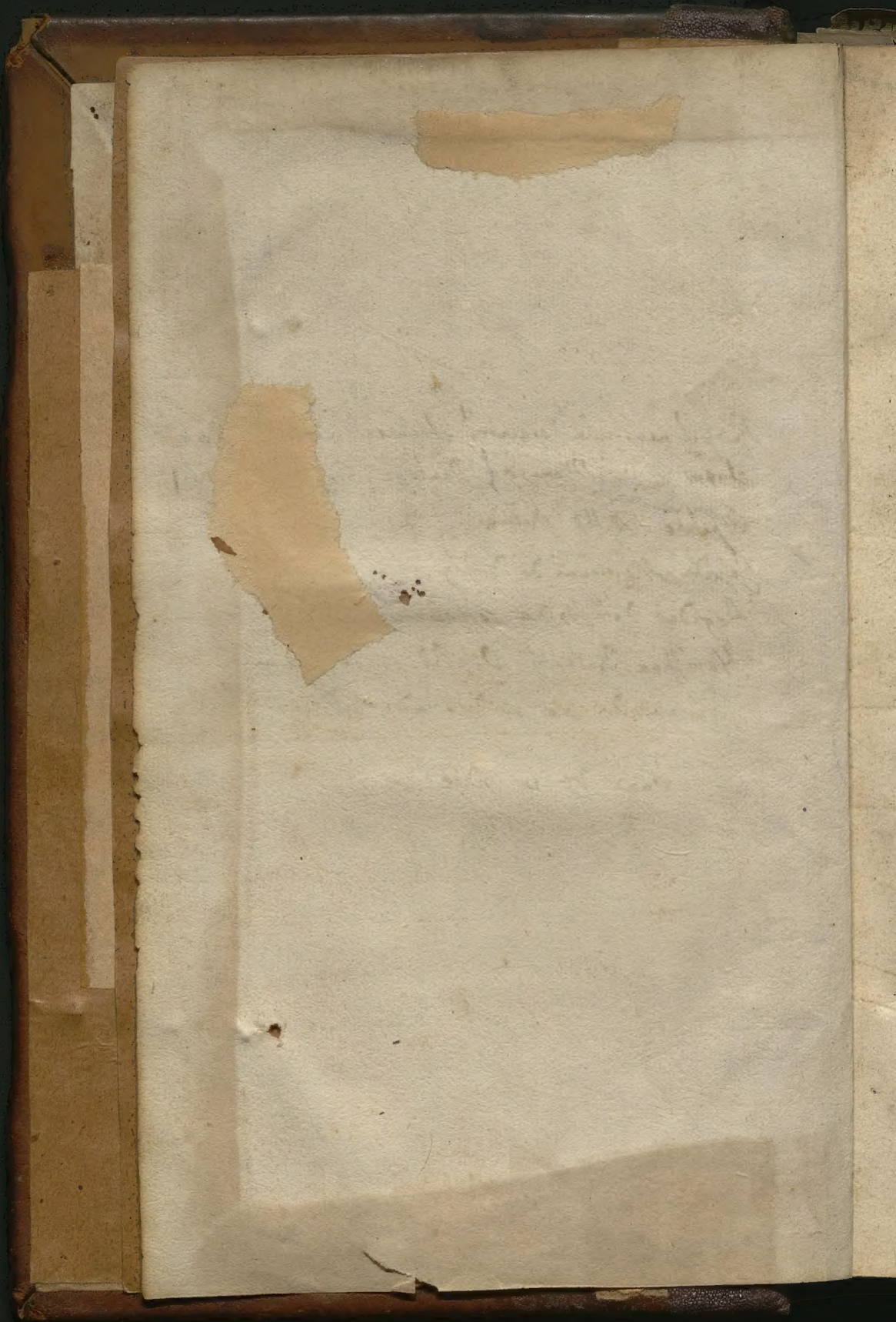

Roset' nensuale diuioni' eloquoni' Petri de Roset:
clauis ~~de~~ Moradij Dialogi Gregorii. Pp. 1.
Expositio M^{ss} Metrice.
Jesuda Hieronymi de Valtely.
Aegidij de Hostia confessoris
Homilia Inscati O. P. et de fine mundi
Tractatus de arte et deo modo predicandi.

Vana vt 12 iudice

Quattuor nouissima cū
multis exēplis pulcher
rimis.

Flam. 5708

BIBLIOTHECA
VNI. MAGELL.
CRACOVENSIS

Memorare nouissima tua et in eternū non
peccabis Eccl. vii. Sicut dicit beatus Aug⁹ in li
bro meditationū. Plus vitāda est sola pcti fcti
tas. quā quelibet tormentoz īmanitas. Cū ergo
nouissimoz noticia et illorum frequēs memoria a
pctis nos reuocat. et tūc nos copulat. et in oī bono ope nos re
tinet et cōfirmat. Iō diuina inspirāte grā de his nouissimis. vi
delicet q̄ et q̄ illa sunt modicum. posui dicē et narrare. Necnō
q̄dlibet p̄cise q̄dāmō declarare. Est ergo notādū q̄ q̄ttuor sunt
nouissima p̄ter apud scōs in numero cōputata. Sicut p̄ter eu
dēter ex h̄bis b̄ri Bern. in q̄dā sermōe sic dicētis. In oib⁹ opib⁹
b⁹ tuis memorare nouissima tua. Que q̄dē q̄ttuor sunt. mors.
iudiciū. gehēna. et gl̄ia. Quid horribil⁹ morte. q̄d terribil⁹ iudi
cio. q̄d intolerabil⁹ gehēna. et q̄d iucūdius celesti gl̄ia. Hec Ber
nar. vbi supra. Ista sunt q̄ttuor rote currus aīe velentes eā ad
eternā salutē. Ista sunt q̄ttuor incitamenta incitāta sp̄m h̄ois.
vt sp̄retis oib⁹ mūdānis ad suū redeat creatorē. Est ergo cōue
niēs et vtile q̄ habeātur in cōtinua recordatiōe. Et ḡ dī Sap.
Eccl. xxvij. Memēto nouissimoz. Vñ quidā volēs hēc nouis
sima frequēter h̄ie pre ocul⁹ et iugiter ī memoria r̄sificādo sic lo
quit. Bis duo sunt q̄ cordeten⁹ sub pectore misi. Mors mea iu
diciū: baratri nox: lux paradisi. Vlex cum totalis hui⁹ opusculi p
cellus principal⁹ ad hoc conat⁹ inducere vt nouissimoz celebri
memoria cordialit⁹ et intīme humanis cordib⁹ imprimat⁹. Cōti
nue ergo videbitur rei p̄sonum. vt p̄nti hūic libellulo nomē cor
diale loco sui tituli si placet imponatur

De morte corporali

Rimū igitur nouissimoz cū memoria ē a pctis retra
ctiū est mors p̄ns siue corporalis. Vñ Bern. in speculo
monachoz. Summa philosophia ē meditatio mortis assidua.
hāc quocūq; hō prexerit secū portet. et in eternum nō peccabit.
Itē Aug⁹ in li. exhortationū. Nihil sic reuocat a pctis. sicut fre
quēs meditatio mortis. Hec est em̄ illa q̄ facit hōiem se humilia
re. oīa cōtemnere. et p̄nam aggredi siue acceptare

Quā meditatio mortis facit hōiez se hūiliare
Ico ergo q̄ mortis recordatio facit hōiem se humiliare.

Uñ Aug⁹ in libro de xbis dñi. Agnoscat homo se mortalem
et frāgat elationem. Cetera nra et bona et mala incerta sunt. So
la mors est certa. Unde qñs aduent⁹ eius hora nobis ē ocul
ta et incerta. Ipsa tñ est certissima. et veniēs venit cito et nō tar
dabit. Uñ Eccl. xij. Demor esto qm mors nō tardat. Scribi
tur em̄ in Tobia. Mors pperat fuga nulla parz mortale tribu
tum Soluē nature lege tenet homo. Ad idem dñ Bern. in fimo
ne. Dñs hō quare te omni hora nō disponis ad mortē? Cogi
ta te iam mortuū quem scis de necessitate moriturz. Distingue qñ
ter oculi tui vertētur in capite. venetue rumpētur. cor scindet i
dolore. Quis ergo iam nō timebit et se humiliabit. cum certissi
me scit se moriturz. et in terram reuersuz? Nulla em̄ erit psonaz
acceptio. sicut nec fuit vt scribit. ij. Re. xij. Quis morimur et qñ
si aque dilabimur in terram q non reuertitur. Uñ in Richar
do. Iure vocata fuit mors. qz mortus amar⁹ omnib⁹ est. a quo
nemo cauere pōt. Hinc dñ in libello de cōtemptu mudi. Mors re
secat. mors omne necat qd carne creat. Magnificos pmit et mo
dicos. cūctis dominat. Nobilium tenet imperiū nullumqz ve
retur. Tam duabus qz principib⁹ cōmunis habet. Mors iuue
nes rapit atqz senes. nulli miseret. Illa fremit. genus omne tre
mit qd in orbe mouet. Illa ferit caro tota perit. de sub pede mor
tis Cōteritur nec eripit. vir robore fortis. nil redimit. dñ mors
perimit. qz federa nunqz. Nec pñum. nec seruitiū mors recipit
vnqz. Sed qd plura loquar. nulli mors impia parcat. Nec eua
det inops. nec qui inasubia facit. Certe audio nūc q mors ē
vl ima linea rerum. Uñ scribitur in Gexta. Omnia mors tol
lit. doctum cecidisse Catonem. Atqz ipm socratem pcubuisse
ferūt. Ecce qualiter scia aut doctrina nullum pseruat a mortis
iaculis et ruina. Nam vt scribit Eccl. ij. Moritur doct⁹. sñr et i
doct⁹. Uñ Esaie. xxxij. dñ. Vbi est legis xba ponderas. vbi ē
doctor paruuloz. Quali dicet. Nō sunt neqz viuūt. sed eodem
cursu cum alijs trāsierūt. Sed cum Gexta solum duos dictos
ante. nominat fore morte pereimpro. Dic mihi tu. Vbi Ale
xānder potētissim⁹. vbi Judas machab⁹. et Sampson vir for
tis virib⁹. vbi Cresus ditissim⁹. vbi Absolō pulcherrim⁹. vbi
Galen⁹ medicus. et Auecna ei⁹ socius. vbi Salomō pruden
tissim⁹. vbi Aristoteles peritissim⁹. vbi Plato. vbi Porphi

rius: vbi doctissim⁹ poetarum Virgil⁹. Nonne omnes tanq³
peregrini et hospites vni⁹ diei velocissime trāsierunt. Elce sic.
Nam vni⁹ ex eis nō remāsit. qz in vanitate defecerūt dies eorū.
et anni eoz cum festinatiōe. Nam vt d^r in Psalmo. In imagi
ne prāst⁹ hō. Nunc em⁹ fortis et san⁹. cōpos p omnia. cras ve
ro debilis aut languid⁹. fessusqz i terra cum dubia et fragil⁹ sit no
bis vita tributa. Qd etiam ibi dare p^rz fm phūm. qui Adriāo
impatori de essentia et statu homis interrogāt⁹ sic rēdit. Nō est
mancipiū mortis. hospes loci et viator trāsiens filis aceruo ro
semun⁹ mature atqz pmo nouo. Ex his facili^r comprobat⁹ q³
fragilis et labilis et q³ indurabilis ē humana vita. nō solum mō
paupis. verum etiā cuiuslibet quātumcūqz diuitis aut potētis.
Nam commune mori. mors nulli parcat honori. Mors fera.
mors nequam mors nulli parcit: et equam. Mors seruat legem
collit cū paupe regem. Nā regis et paupis lex est moriēdi com
munis. Dat cām fendi si bñ scripta legis. Elī Job. xx. sic scri
bit de diuite et dato. Si ascēderit vsqz ad celum supbia ei⁹. et ca
put ei⁹ nubes tetigerit. qñ sterquiliniū i sine p^rdet. et qui cū vide
rūt dicēt. Ubi est: velut somniū euolās nō inuenietur transijt
sicut visio nocturna. Item Baruth. iij. Ubi sunt p^ricipes gen
tiū et q³ dominātur sup bestias q³ sunt sup terram: q³ in aub⁹ celi
ludūt. qui argētum thesaurisunt. et aux in quo cōfidūt homies.
et non est finis acquisitiōis eorum. qui argētum fabricāt et sol.
lia sunt. nec est inuētiō opez illorum. Extermiati em⁹ sunt et ad
inferos descenderūt et alij locum eorūdem surrexerūt. Unde
Prosper i suis sentētijs sic ait. vbi sunt insupabiles oratores:
vbi qui cōueniētius festa disponebāt: vbi equoz splendi di nu
tritoēs: vbi exercituum duces: vbi satrape et tyrāni: nōne om
nes puluis et fauilla: nōne in paucis xlib⁹ est eoz memoria vite
Respice sepulcra. et vide q³ seru⁹ et quis domin⁹. quis paup et
quis diues. Discerne si potes victum a rege. forte a debili. et pul
chrum a deformi. Item d^r Chrysostom⁹ in libro de reparatio
ne lapsi. Quid p^rst⁹ illis q³ in luxuria corpis et in p^rncis vite vo
luptatib⁹ vsqz ad vltimum diem pmanserūt. intucere nūc sepul
cra eorum. Elide si est aliquid iactātie vestigium. si aliqua diui
tiarum vel iactātie signa cognoueris. Require vbi nūc vestes
et ornamēta peregrina. Ubi nūc et spectaculoz voluptas. vbi

et secutorum turbe et opulencia. risus locus. immoderata atque
refrigerata leticia. quo abscessit. ubi illa nunc et ipsi. finem vtro
rumque intueri diligentius. et accede propius ad singulorum sepul
cra. Elide cineres solos. et seditates vermium reliquias et reco
dare hunc corporum esse finem. etiam si in delicijs et leticia. etiam
si in labore et continentia transegerint hic vitam. Item Bernardus
in suis meditationibus sic inquit. Dic mihi. ubi sunt amato
res mundi qui ante pauca tempora nobiscum erant. nihil ex eis
remansit nisi cineres et vermes. Attende diligenter quid fuerint.
Homines fuerunt sicut tu. comederunt. biberunt. riserunt. duxerunt
in bono dies suos. et in puncto ad inferna descenderunt. Hic caro
eorum vermibus. et illic anima eorum ignibus deputatur. donec rur
sus infelici collegio colligati sempiternis inuoluantur incendijs
qui socii in vitijs et in peccatis fuerunt. Quid profuit illis inanis
gloria. brevis leticia. mundi potentia. carnis voluptas. false di
uitie. magna familia. et mala concupiscentia. Ubi risus. ubi iocus.
ubi iactantia. ubi arrogancia. De tanta leticia quanta tristitia.
post tantam voluptatem tam grauis miseria. De illa exaltatio
ne ceciderunt in magnam ruinam et graua tormenta. quicquid il
lis accidit tibi accidere potest. Quia homo es. homo de humo.
limus delimo. De terra es. de terra visus. et in terram reuertere
ris. De his supradictis amatoribus mundi. tam carnaliter et se
culariter viuentibus nec mortem metuentibus iam vicinam sic lo
quitur Bernardus ad fratres de monte dei. O miserabiles mise
ri. quos ipse miserie huius vite et vie seducunt. dum in bonis diebus
suos ducunt. et in puncto ad inferna descendunt. Nam ut dicitur
in Psalmo. Veniet mors super illos et descendent ad infernum
viuentes. Certe nunc quilibet eorum possit dicere. Circumdede
runt me dolores mortis. et pericula inferni inuenerunt me. Hi
sunt miserabiles miseri quos vita presens hic seducit. De qui
bus dicitur Job. xxi. Impij viuunt subleuati. confortatiq; diui
tibus semine eorum permanet coram eis. propinquorum turba et ne
potum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et parate.
et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non aborti
uit. vacca peperit et non est priuata fetu suo. exultant lilibus. re
nunt tympanum et citharam. et in puncto ad inferna descendunt.
O quam male fecundatur quam stulte ludificatur. Qui propter florem

mundi vanumq; decorem. Qui prius apparet quasi flos et p̄ti-
nus aret. Vadit ad infernū perdit diadema supernum. Vado-
let preterite q̄ in omni tempore vite. Pauper vixisset. nec diui-
tias habuisset nec unmerito. nam quid tunc thesauri. quid acer-
uus proderit auri. Cum peccatores mittuntur ad inferiores. In-
ferni latebras ignem pariterq; tenebras. Semper passuri. nec
ab his vnq; redituri. Charissime quid dicis de diuitib; huius
seculi. Nonne moriuntur sicut ceteri. verissime in nullo videtur
p̄uilegiati. Nam sicut dicitur Sapientie. vii. Unus ē introi-
tus omnib; ad vitam et similis exitus. Item Job xxi. Iste mo-
ritur robustus et sanus diues et felix. viscera eius plena sunt adi-
pe. et medullis ossa irrigantur. Alius vero moritur in amaritu-
dine anime sue absq; vllis opibus. et tamē simul in puluere do-
mient. et vermes operient eos. Ecce qualiter diuites mundi et
potentes mortem cōmunem sortiuntur cum pauperib;. Unde
Ecclē. x. Omnis potētatus brevis vita. rex ē hodie et cras mo-
ritur. De tali rege sine dubio sic legitur. p̄i. Nachab. ii. Gloria
eius steret et vermis. hodie extollit et cras non inuenietur. Exē-
plum em̄ accipe de excellentissimo mundi principe. videlz Ale-
xādio magno qui vniuersum mūdum sibi subiugauit. Sic qd
toti seculi solus dominus putabatur. Unde legitur de ipso. Ma-
gnus Alexāder quo primū Grecia rege. floruit e terris mul-
ta trophæa tulit. Hic mundi peragrās fines sibi subiugat orbē
Tota terra minor viribus eius erat

¶ Item in alio loco sic de eo scribit. Omnia rex regum sibi sub-
dita regna videbat. Fecit eum fame sonus et fortuna monarchā.
Totus Alexādio famuletur subditus orbis. Magnus et in magno
dominetur maximus orbis. Sed post mundi triumphū. post vni-
uersale et vnicū toti mundi adeptum imperium quid magni
sequebatur. Nunqd regni stabilitas. aut potētie p̄peruitas.
nunqd corporis incolumitas. aut p̄fictis vite lōgeuitas. Certe
nequaq;. sed illud cōmune omnib;. Vltimū ad mortē post oīa
fata recursus. Tūc bñ potuit dicē Alexāder ī hora mortis sue
illud Job. Ecce ego quondā opulētus repēte cōtritus sum. Nā
solūmodo p̄ duodecim ānos et nō ampli; impauit. Sic em̄ scri-
bit de ipso Petrus in aurore Bis senis dominans annis mortis
vir obedit. Cuius adhuc nescia fama mori. Sicut de morte cō-

querēdo potuit dicere illud Job. xix. Spoliauit me gloria mea.
et abstulit coronam de capite meo. destruxit me vndiq; et pereō
Ecce charissime iam manifeste patet licet omnia cesar habet. ta-
men gloria cesaris esse desinit. et cumulus vix erit ei octo pedū.
Ex quo apparet euidenter q; regia maiestas omnis terrena pos-
testas. Prosperitas rerum: series longinqua dicrum. Præterit
absq; mora mortis cum venerit hora. Unde dicit alius poeta.
Es sapiēs marcet sapiētia morte redundās. Diuitie lapsu mo-
biliore fluūt. Es probus. expirat probitas. es honest? honestas
Zabitur es fortis fortia morte cadunt. Sane iam video q; sin-
gula de nobis anni furantur euntes. Et ergo Si fueris diues.
pulchē fortis ve. quid inde Sids mūdi. si rex. si papa Quid
inde? Tam cito præterent hæc omnia q; nihil inde Sola manēt
merita. quia glorificabimur inde. Unde Iſidorus in quadam
omelia dicit sic. Dilectissimi pēsare debem? quam brevis est mū-
di felicitas. quam modica est hui? seculi gloria. quā caduca et fra-
gilis est tēporalis potētia. Dicat qui poterit. Ubi sunt reges?
vbi principes? vbi imperatores? vbi rerum locupletes? vbi po-
tētes seculi? vbi diuites huius mūdi. Quasi vmbra transierūt.
et velut somnium euauerūt. Querūtur et non sunt. Quid di-
cimus ad hæc. Reges obierunt. et principes mortui sunt. Multi
tamē putēt se diu viuere. et quasi nunq; morte cadere de presen-
ti vita. Certe non sic impij non sic. Hos autem sicut homines
mortemini. et sicut vnus de principib? cadetis. Nam vt dicit Se-
neca ad Lucillum. Huius emincētis vite cadere est exit? Un-
de scribitur in Gesta. Omnia mors delet. omnia morte cadūt
Vniuersas em felicitates hominum mors terminat et conclu-
dit. Nam cum predicaueris fidem Abrahæ. pietatem Ioseph.
claritatem Moysi. fortitudinē Sampsonis. zelum Phinees.
David mansuetudinē. Helisei miracula. Salomonis diuiti-
as et prudentiam. Absolonis pulchritudinē et formam sem-
per extrema omnium luctus occupat. finisq; historie finem ho-
minis imponit. vnaq; cōclusio singulorum. videlicet et mortu?
est Ecce iam patet manifestissime per prædicta q; forma. genus.
mores. sapiētia. res et honores non retinent hominem qui ruit i
cinerem. Nam omne qd est genitum tendit ad interitum. Hic
est q; Quidius dicit. Qritus cūctis suos repetit matremq; requi

runt. Et redit in nihilum quod fuit antehil. Omnia ad nihilum deueniunt tanquam aqua decurrens. Similiter et ego miserri-
mus quasi ad nihilum redactus sum et nescivi. Nam dies mei sicut umbra declinauerunt. et ego sicut fenum arui. Puluis enim sumus. Homo sicut fenum. dies eius sicut flos. sic efflorescit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet. et non cognoscet amplius locum suum. Ecce iam considera quod homo est res fragilis durans tempore paruo. Efficitur similis flosi qui crescit in aruo. Unde Esaie. xl. Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri. Vere fenum est populus. exsiccatum est fenum et cecidit flos. Et ergo cur superbit homo qui est sicut fenum tectorum quod priusquam euellatur exaruit. Unde scribitur in Thobia. Est homo vas luteum. vas lamentabile. fenum aridulum. fragilis glebula. saccus olens. Carnis vita. labor carnis. concessio tales menstrua. putredo finis. origo luctus. Sperma prius. mors facies olens. Post vermibus elsa in cumulo. Pro qua dote superbit homo. Item Bernardus in libro meditationum. Unde superbit homo. cuius conceptio culpa. Nasci pena. labor vita. necesse mori. Post hominem vermis. post vermem fetor et horror. Sic in non hominem vertitur omnis homo. Attende ergo principium vite tue. et medium et finem sue terminum. et inuenies magnam occasionem te humiliandi. Quid cogitas quid dicis. et quid temetipsum facis. Nonne puluis es et terra? Scriptum est enim Ecclesiast. xij. Reuertatur puluis in terram suam unde erat. In terram vilissimam. in terram putridam vermibus repletam. Job. xviii. Putredini dixi pater meus es tu. mater mea et soror mea vermibus. Item Ecclesiast. xvij. Omnis homo terra et cinis: Et Genesis. iij. Reverteris in terram de qua sumptus es. quia puluis es et in puluerem reverteris. Et sicut ammonet Alanus Esto memor quod puluis eris et vermibus elsa. In gelida putrens quando iacebis humo Non erit in munda qui te velit ultra videre. Cum tua rancidior sit caro rupta carne. unde Bernardus. Quid fetidius humano cadauere. quid horribilius mortuo homine cuius erat in vita gratissimus amplexus sit in morte horribilis aspectus. Quid ergo prosunt diuitie. quod delitie. quod honores. Diuitie non liberant a morte. nec delicie a vermibus. nec honores a fetore. Quod de eterne quam misera sorte

claudis omnis homo. Certe tu charissime si p̄dicta diligēter at-
tēderes. maximā humiliatiōis cām p̄cul dubio inuenires. Itē
q̄ mortis memoria hōiem humiliat p̄z. iij. Reg. xxi. de Achab
qui audita cōminatiōe mortis sibi scā ab Helia iterim humilia-
tus est sic q̄ dñs dixit ad Helia. nōne vides achab humiliatum
coram me. Legit q̄ in roma curia quondā fieri solebat ⁊ adhuc
fit suo tpe. q̄ creato papa apportat coram eo stuppa. q̄ incēsa di-
cebat sibi sub hac forma. Sic trāsit glia mūdi. hoc ē. sicut ignis
stuppam velocit ⁊ cito redigit in fauillā. sic ois mundi gloria ci-
tolabit ⁊ p̄terit q̄si vmbra. Narrat etiā Jstōr. cōsuetudinē
antiquit⁹ fuisse. q̄ prima die coronatiōis impatoris Cōstanti-
nopolitani. cū esset i glia sua. latomus quidā apportauit ei tria
vel q̄ttuor genera lapidum. dicēs ei q̄ eligeret de q̄ veller sibi fieri
monumētum. Item legit de brō Joāne elemosynario p̄iar-
cha Alexadrino q̄ dum sepulchrū ei⁹ fieret nunq̄ voluit p̄fici.
ordinās q̄ i magnis festiuitatib⁹ in honore suo aliq̄s veniret ad
eum ita dicēs. Dñe sepulchrū tuū imp̄fectū est iube illud p̄fici. q̄
nescis q̄ hora fur est aduentur⁹ Et q̄re fiebāt ista de papa. impa-
tore. ⁊ p̄iarcha. q̄ oēs erant stat⁹ excellētissimū hui⁹ mundi ni-
si vt semetip̄os recognoscerēt hōies mortales Et vt spelōgio-
ris vite magnanimitate potētie seu rei terrene glie supbiendo se
nō extollerēt. S⁹ mortis memoriā p̄ oculis habēdo se in oi-
bus humiliarēt. Un̄ per p̄phetam dī in psalmo Sciāt gentes
qm̄ hōies sunt. hōies inq̄ id est de humo seu de limo p̄creati. et
ideo necārio moriūtur. vñ Ecclesiast. xli. Omnia q̄ de terra sūt
in terram cōuertent⁹. de quoz numero ois hō deputat⁹. Un̄ p̄-
pheta Hieremias dī. Terra. terra. terra. audi sermones meos.
Terram vocat hōiem ter. Est cū terra. q̄ de terra creat⁹. i ter-
ra cōuersat⁹. ⁊ in terram redit ⁊ mutat⁹. Terra est creatiōe. con-
uersatio ne ⁊ morte Terra ē natura. vita ⁊ sepultura Terrā sa-
pit. terrā lingit. terrā sicit ⁊ cōcupiscit. Cōglutinat⁹ est in terra
veter ei⁹. descendit ad inferiora terre. Celstū oblit⁹ pro terra
pugnat. p̄ terra mare nauigat. p̄ terra terrā circuit ⁊ perambu-
lat ⁊ sepi⁹ pro terra nūc hoc nūc illud hō miserabilis anxius la-
borat. nec a talib⁹ cessat. donec qui de terra sumpt⁹ est reuertitur
in materiā primā videlz terram. dicēs illud. iij. Regū. ij. Ec-
ce ingredior viā vñ uerse terre. Et ideo cum fex. cum limus. cū

res vilissima sumus. Unde superbimus. quia ad terram. terra redimus.

Quod meditatio mortis facit hominem omnia contemnere

Alit etiam secundo mortis memoria hominem omnia contemnere et tanquam nihilum se reputare. Unde Hieronymus in prologo suo sic inquit. Facile contemnit omnia. qui se semper cogitat moriturum. Nam concupiscentia oculorum contemnitur. quando aliquis cogitat se breuiter omnia relicturum. Concupiscentia carnis contemnitur dum modo quis considerat quod corpus suum proprium quasi in instanti erit cibus vermium. Supbia vite despiciet. dum quis hoc corde ponderat. quod ille qui vult esse super alios. ponetur in terra subtus pedes omnium quod est infimum clementorum. Et ideo ut idem Hieronymus in epistola ad Cyprianum. Memeto mortis tue et non peccabis. Qui cotidie recordatur se moriturum. contemnit presentia festinans ad futura. Esau autem considerans sibi mortem imminere facilliter contempsit terrena. Unde dicitur Genes. xxv. En morior quid mihi proderunt primogenita? Item Isidorus aduertens presentis vite breuitatem. et quod ea que videtur hic possideri quasi instantissime videlicet in morte relinquenda sunt. ad illorum exhortans contemptum sic inquit ait. Si vis esse quiescere nihil seculi appetas. Semper requiem mentis habebis si curas seculi a te precieris. abijce a te quicquid bonum propositum poterit impedire. Esto mortuus mundo. et mundus tibi. Mundi gloriam quasi mortuus non aspicias. ab affectu huius vite quasi mortuus te iam separa. Sicut sepultus non habetas curam de seculo. Tanquam defunctus ab omni te purga negotio. viuens contemne quod post mortem non poteris habere. Unde ait Seneca. Nihil eque tibi proficiet ad temperantiam omnium rex temporalium et contemptum sicut brevis cui et huius temporis incerti meditatio. Igitur dilecte mi dum viuis memori mente memeto mori. Unde legitur in libro de dono timoris quod quidam magnae litterature in philosophia datus mundi vanitatibus audiens semel legi in matutinis de longa vita patrum antiquorum. et quod semper dicebatur in fine ad quemlibet eorum et mortuus est. Unde Genesis quinto. Cogitauit quod sibi etiam taliter eueniret quantumcumque temporis uiueret super terram. et ex hoc concipiens mundi contemptum intra

uit ordinem predicatorum. in quo factus est peritus magister in theologia. et vir eximie sanctitatis. Quod bene habuit hic pre oculis verba Ecclesiastici. xi. sic dicentis. Si animus multis vixerit homo et in omnibus his letatus fuerit. meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum. que cum venerint vanitatis arguetur preterita. Vnde in die mortis patet vanitas et vanitatum vanitas. et quod omnia fuerunt vana. Unde scribitur Ecclesiastici. iij. Cuncta subiacet vanitati. et sic est reuera. vana sunt omnia vniuersa et singula. Vanitas est vita nostra et quelibet mundi creatura. Nam ut dicitur in psalmo. Vniuersa vanitas omnis homo viuens. Tu autem estimas diu viuere. et hec temporalia animus plurimis in delicijs possidere. Charissime non sic. Homo vanitati similis factus est dies eius sicut umbra pretereit. Ecce iam vires quod dies tui erunt pauci. et episcopatum tuum accipiet alter. Et ideo Temporalia longa tibi noli promittere vite. Quocumque ingredieris sequitur mors corporis umbram. Ideo si bene inspexeris te et verba tibi dicta. ac etiam postmodum dicenda cordis auribus diligenter perceperis. potius deberes dicere. vado mori credens per longum viuere tempus. Forte dies hec est vltima vado mori. Tibi enim dicitur Luce. xij. Stulte hac nocte demones repetent animam tuam a te. Que autem parasti. cuius erunt? Ergo vade mori. vade certus quia velox est depositio tabernaculi tui. ut scribitur secunda Petri primo. Et cogita iam te mortuum quem scis de necessitate etiam quatuorlibet annos procul dubio moriturus. Nec contemne transitoria que statim et absque mora (quis inuite) erunt relinquenda. Unde poeta refert. Prædixit terra. possessio diuitiarum. fabrica murorum. grandis structura domorum. gloria mælarum. cum delicijs epularum. Insignesque thori. mappæ citharis decori. Resplendens vestis que moribus obstat honestis. Grex armatorum spaciosus. cultus agrorum. Fertile vinearum diuersa vite repletum. Gaudia natoꝝ. dilectio dulcis eorum. Cuncta relinquuntur. nec post hec inueniuntur. Ex his iam vide et considera quod nihil stabile seu permanens est in presenti vita. vnde dicit Ecclesiastici. ij. Magnificauit opera mea. edificauit mihi domos. Plantauit vineas. Feci ortos et pomeria. cõfeci ea cuncti generis arboribus. et extruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem siluas lignorum germinantium. possedi seruos et ancillas. multamque familiam

habui. Armenta quoq; et multos animum greges ultra omnes
qui ante me fuerunt in hierusalem. coaceruaui mihi argentum et
aurum et substantias regum. ac prouinciarum feci mihi canto
res et cantatrices. ac delicias filiorum hominum. Citharas et vices
os ad vina in ministerio fundenda et supgressus sum opibus om
nes qui fuerunt ante me in iherusalem Sapietia quoq; pleuerat me
cum. et omnia que desiderauerunt oculi mei non negaui eis. nec prohibui
cor meum quin fruere voluptate et oblectaret se in his que
paraueram. Cumq; vertissem me ad vniuersa opera que fecerant manus
mee et ad labores in quibus frustra sudaueram. vidi in omnibus opibus
vanitatem et afflictionem animi et nihil permanere sub sole. Vere
nihil permanet. omnia enim transiunt et labuntur quasi umbra. *Ubi Joā.
de garladio. Quid fuit est et erit: perit articulo brevis hore. Ergo
quid prodest esse fuisse fore? Esse fuisse fore tria sunt florida sine
fore. Nam simul omne perit quod fuit est et erit. Nudus enim transi
sit et concupiscetia eius. Et id. Quid breuiter durat quod prudens que
rere curat. Ubi Bern. in libro meditationum sic ait. Quid thesau
risat quod in terra. cum sine dilacione transiit et illud quod colligit. et il
le qui colligit. Tu ergo homo quem fructum expectas in mundo. cuius
fructus est ruina: et finis mors? Utinam hoc intelliges et nouissi
ma pueres. Item Petrus belesensis in quodam epistola sic dicit. Gloria
mundi fallax et seductoria suos decipit amatores. Quicquid enim
vel futurum promittit. vel in presenti punit. totum ad nihilum devenit.
tanquam aqua decurrens. Ergo inspicere quod fragilis. quod fallax. quod ina
nis sit mundus et illius gloria. quam cupimus? Et igitur o stultissime
Cur cito non spernis quod preterit cernis? Nonne vides mundum
mixtum nimis et furibundum. Sub gladio dire mortis languendo
perire*

Quid mors facit hominem penitentiam acceptare

Utra ordinem premissoz nunc restat diligenter inuestigare
qualiter mortis memoria facit hominem penitentiam ag
gredi siue acceptare. Illud clare patet Ione. iij. de iniuriis qui
ad comminationem mortis penitentiam peregerunt. Item Luce
iij. Facite dignos fructus penitentie. Et subdit. Securis ad radi
cem arboris posita est idem comminatio mortis. Cum occideret eos qui
rebant eum et reuertebatur scilicet ad penitentiam. *Ubi Ambrosius*

sup Lucam. **V**eni mihi si pctā mea nō defleuero. veni mihi si media nocte nō surrexero ad cōfitendū tibi dñe. **V**eni mihi si dolū p̄rio meo fecero. veni mihi si veritatem nō dixerō. **A**ld radicem arboris securis posita ē. faciat qui p̄t fructū gr̄e. qui d̄z p̄nie. **A**dest tñs et q̄ requirit fructū vite. **J**ob etiam p̄siderās breuitatem p̄ntis vite. poti⁹ elegit hic q̄ postmodum inutiliter sine fructu penitē. **U**n̄ dicit **J**ob. x. **P**aucitas d̄ez meoz finietur breui. dimitte me ergo vt plāgam paululum dolorem meum anteq̄ vadam et nō reuertar ad terrā tenebrosam et optam mortis caligine. **T**erre temp⁹ p̄ns est breuissimū. Nam vt d̄z **J**ob. xiiij. **B**reues dies hominis sunt. **I**tem prima ad **Corin.** viij. **T**emp⁹ breue ē. et ideo esset meli⁹ modo breuiter et leuē sustinē modicum. q̄ postea dolere et inutilit̄ penitē p̄ infinita sc̄la seculorū. **U**n̄ d̄z **Aug⁹** in li. de decem cordis. **M**elior ē modica amaritudo in faucibus q̄ tormentum eternū in viscerib⁹. **D**e breuitate p̄ntis vite idem d̄t in sermōe. **V**ita hominis tota breuis ē ab infantia vsq̄ ad decrepitā senectutē. **A**dam em̄ si adhuc viueret et hodie moreret. quid alio ḡtudo vite p̄finsset. certe modicū vel nihil. imo posset dicē. **I**ā mihi p̄terite fluxerūt t̄pa vite. **U**n̄. **Q**uid p̄dest hoī si viuat secula centū. **C**um moriet̄ vitam trāsisse putat q̄si ventū. **E**t ergo dicit **Aug⁹** sup psalteriū. **S**i toto t̄p̄ello viues ex q̄ **A**dā emisus ē de paradiso vsq̄ ad hodiernū diem. certe vides vitam tuam nō fuisse diuturnā. q̄ sic auolasset. **V**ita autē vnus cuiusq̄ hoīs quāta est adde tāto sibi t̄ ānos. du longissimā senectutē. **Q**uid erit. nōne q̄si auroa matutina. **I**tem d̄t idē in q̄dā omelia. **F**ragiliores sum⁹. q̄ si vitrei essem⁹. **V**it̄ et si fragile est. tñ bene seruatiū et custoditū diu durat. vita at̄ humana quātumcūq̄ seruetur: durare non p̄t. **N**am scribit ad **Hebr.** ix. **S**tatutū est omnib⁹ hominib⁹ semel mori. **U**n̄ **Seneca** de remedijs fortuitorū. **V**ita n̄ra peregrinatio ē. cū diu ambulaueris deniq̄ redeundū est. **H**āc mortis necessitate et humane vite breuitate p̄siderabat gētilis ille rex rex. **D**e q̄ beñs **I**dier⁹ scribit in eplā ad **Idelioto** rum. **S**ic inq̄t rex rex ille potētissim⁹ rex. q̄ subuertit montes. mariaq̄ cōstrauit. cū de sublimi loco cernēt infinitā multitudinē sui exercit⁹: d̄z eo fleuisse q̄ null⁹ eoz q̄s cernebat supuineret post centū annos. **I**n humanis valde necārium ē humanā vitā non esse longeuā. **S**icut **Barlaā** refert. ipsa cuidā arbori p̄pa

tur. ad cui⁹ radices sedet duo mures. vn⁹ alb⁹. nigerq⁹ reliqu⁹.
id ē dies ⁊ nox. hui⁹ arboris vite radices. incessabil^r corrodetes
Itē Aug⁹ in originali tractās illud Jacobi. iij. Que est n^ra vi
ta? Elapoe ad modicū parens deinceps terminat. sic d^r. Elita
hec ē vita dubia. vita ceca ⁊ erūnosa. quā humores tumidāt. to
lores desiccāt. aera morbitāt. esce inflāt. ieiunia macerāt. ioci sol
uūt. tristitie cōsumūt. sollicitudo coartat. securitas hebetat. diui
tie iactāt. paupertas deijcit. iuuētus extollit. senect⁹ incuruat. in
firmitas frāgit. meror⁹ deprimat. ⁊ post hec oia mors interimit.
et vniuersis gaudijs sitū imponit. ita vt cū esse desierit. nec fuis
se putet. Et hoc est qd dicit Sapiē. ij. Exiguū ⁊ cū tedio est tē
pus vite n^re. Ex nihilo nati sum⁹. ⁊ post erum⁹ quasi nihil fuis
m⁹. Eribidē. Umbra transies est temp⁹ n^rm. Itē Sap. p^ri
mo. Trāsiēt vita n^ra tanq⁹ vestigium nubis. ⁊ sicut nebula dis
soluetur q⁹ fugata ē a radijs solis. et a calore ei⁹ aggrauata. Job
xvi. Ecce breues anni trāsiērūt ⁊ semitam p^r quā non reuertar.
ambulabo. Eiusdē nono Dies mei velociores fuerūt cursore. p^r
tereūt q⁹li naues poma portātes. ⁊ sicut aquila volās ad escam
Eiusdē. vij. Dies mei velociores trāsiērūt. q⁹ a texēte tela succi
dit ⁊ cōsumpti absq⁹ vlla spe. Memēto mei de⁹ q⁹ vent⁹ est vita
mea. ⁊ non reuertat oculus me⁹ vt videat bona. nec aspiciat me
vll⁹ visus hoīs. Un⁹ Petr⁹ in auroa. Tela texētis citi⁹ tua vi
ta secāt. Nam nullo trāsire die vel nocte morat. Qd silis v^reto
fuerat tua vita memēto. Que fugit absq⁹ mora. q⁹ sola transit i
hora. Ecce q⁹ breuis ⁊ modica. q⁹ instabilis ⁊ caduca. ē hec p^ris
n^ra vita. Nam vt scribit Eccl. xix. Numer⁹ dierum hoīm vt
multū centum āni. Sed iste numer⁹ p^r successus t^rpm est modū
cum minorat⁹. Un⁹ etiam in Psal. di. Dies annoz nostrorū
septuagita anni. Si āt in potētatib⁹ octogita anni. ampli⁹ cor
rum labor ⁊ dolor. Sed qd est hoc temp⁹ octoginta ānoz vel cē
tum annoz p^r qd hō viuit est hoc temp⁹ magnū. est hoc lōgum
annoꝝ spaciū reputandū. Certe nō. sed respectu eternitatis
poti⁹ est momētum quā temp⁹ nominādum. Cū etiā mille an
ni sint ān oculos dñi sicut dies hēsterna q⁹ preterijt. ⁊ transit ve
lut umbra. Elce vere hec ē vita breuis lubrica pena dolor. Itē
nō solum pōderāda est p^ris vite breuitas. s^r etiam maxima i
ertitudo. Cum dubia incertis verset⁹ vita periculis. Nescim⁹

enim vlem neq; huiam. Sz cum dixerit pax ⁊ securitas. tunc re
pentin⁹ supueniet interit⁹. ⁊ forsitan fur ille ē hodie aduēturus
Vñ poeta. Quis scit adhuc an nos plures complebim⁹ ānos
Nescis an cras te mors sit raptura vel ante. Et ergo dicit Eclā.
xxxvij. Dispone domui tue qz morieris tu. ⁊ non viues. Et ibi
dem. Precisa ē velut a texēte vita mea. dum adhuc ordire suc
cidit me. Nam dū primo incepti viuē. in eodem tpe etiam incepti
morti appropinquāre. Vñ Sap. v. Nos statim nati cōtinuo de
sinim⁹ esse. Huic est qz Seneca in epla dicit. Quotidie morimur.
nam q̄tidie demit aliq; ps vite Et sic qd aliud est vita nra qz qui
dam cursus siue trāsit⁹ Vñ non inmerito horologio ppat. quod
gradatim sp trāsīt. ⁊ vsq; ad certū punctū cōtinuo discurrit. et
tūc subito ac ipso mte cadit. accāpanellas tāgit ⁊ eas sonitū fa
cē cōpellit. Sic i veritate vita nra semplabit⁹ ⁊ fluit vsq; ad cer
tum punctū. Hoc ē ad vite terminū a deo pte statutū ⁊ p̄fixū
quē nemo poterit pterire. Tūc em deficit ⁊ cadit ⁊ cāpanellas
realiter ⁊ ad lrām scē pulsare ⁊ sonare facit. Iḡit euigila ⁊ pri
denter expecta cursum vite tue. Nā horologiū tuū grad⁹ pau
cissimos habz p̄trāsire. Omni em hora plures grad⁹ preterit ⁊
trāscendit. ⁊ statim cum ad vltimū puenerit. in barat⁹ mortis
subito dilabit⁹ ⁊ cadit. Audi ergo qd poeta de hoc refert. Vlti
breuis velut umbra leuis fugit annihilatur. Sic vadit subito
qz cadit dum stare putatur ¶ Media nāq; vita in morte sum⁹
Et ergo dicit de hoc Eccl. ix. ca. Nescit hō finem suū. sed sicut pi
scēs capiūtur hamo. Et sicut aues cōphēnduntur laqueo. sic eti
am capiūtur hoīes in tpe malo. Ecce iā venit finis. finis venit.
nam mors vite est vltim⁹ finis. Hic est finis cunctoz hoīm qui
ammonet in domo luce⁹. vt habet Eccl. vij. Vñ dicit in libello
metrico de vita ⁊ gestis ipsi⁹ Alexādi magni. O felix mortale
gen⁹ si semp hiet Eternū premēte bonum. finēq; timeret. Qui
tam nobilib⁹ media qz plebe creat⁹ Improvisus adest. aīe disci
mine magno. Ecce iam frater charissime. Vlti qd est hoīs nisi
res vallata ruinis. Est caro nra cinis mō p̄cipiū mōdo finis
Hinc est qz Bern. dicit. Cū recorder qz sum cinis. ⁊ qz cito venit
finis. sine fine p̄imesco. ⁊ vt cinis refrigescō. Et qz fm Grego.
valde se sollicitat hō in bono ope qui sp cogitat de extremo fine.
Iḡitur dilectissime. Qm crede diem tibi diluxisse supremum.

Semp habens memori mēte necesse mori. Quis ergo hō sane
 mentis cōsiderās breuitatem et maximā incertitudinē hui⁹ mi
 serabilis vite ac p̄pinitatē mortis iam venturę? Quis aiad
 uertēs diligēterq; reuoluēs q̄ anni n̄ri velut aranea mutabū
 tur ⁊ dies n̄ri sicut fum⁹ deficiunt. ⁊ q̄ hō nat⁹ de muliere tam
 breui viuūt tpe. qui q̄si flos egrediē ⁊ p̄teritur. ac fugit velut vim
 bra? Quis etiā menteten⁹ hec ponderās ac intus cordialit̄ et
 cōsiderās sic seducit a diabolo mūdo ⁊ carne q̄ penitē negligit i
 hoc tpe breuissimo. imo vt veri⁹ dicā in hac p̄nti horula siue mo
 mēto Certe nemo negligit siue differt. nisi quē malicia sua peni
 tus excecavit. Quāta pena talib⁹ hoib⁹ de illa negligētia cō
 sequit̄. Unde d̄r Paul⁹ ad h̄breos secūdo. Quō effugiem⁹ si
 tantā neglexerim⁹ salutem? Hinc b̄tus Effrem d̄r. Charissimi
 in hoc breui tpe si neglexerim⁹. nullam oīno excusationē habebi
 m⁹ quam p̄ facinorib⁹ n̄ris ostendam⁹. Noli ergo breuitatem
 hui⁹ t̄pis negligē. ne p̄ infinita scl̄a p̄ma infructuosa postmodū
 incipias tarde penitē. Igīt festina ne tardaueris ne cū satius fu
 gib⁹ finaliter excludaris. Matth̄i. xxv. Ecce sp̄s uenit. ⁊ q̄
 parate erāt itrauerūt cū eo ad nuptias. ⁊ clausa ē ianua. Sup
 quo l̄eat Grego. sic d̄r. Si palatū cordis sape possēt quātum
 admiratiōis h̄z. Ecce sp̄s uenit. Quātū dulcedis. intraue
 rūt cū eo ad nuptias. ⁊ quātum amaritudis. ⁊ clausa est ianua.
 Charissime si hec sapes ⁊ itelligēs. ac frequēter cordeten⁹ rumi
 nares ad p̄mā utiq; festināter currēs. nec temp⁹ acceptabile
 et dies salutis p̄ comessatiōes ⁊ oīa inutiliter p̄deres sine fructu
 Et ergo scribit̄ Apocal. ij. Memēto vñ exideris ⁊ p̄maz age.
 Legitur apud Clareuallē accidisse. q̄ quidā vir sc̄us cum
 esset in orōne audiuit quādam vocē miserabilē lamentātem. et
 cum inq̄reret qd hoc esset. R̄s̄dit. Ego sum aīa cuiusdā damna
 ti infelicē meam deplangēs damnationē. Et cū de pena ei⁹ que
 reret. dixit q̄ int̄ oīa q̄ damnatos magis excitabāt ad penā erat
 amissio t̄pis sibi dei gr̄a collati. in cui⁹ parua morula potuissent
 p̄mā egisse q̄ eos liberasset a pena infernali. Et h̄ Hugo de scō
 victore. Si a gehēne supplicia supat d̄cū non vidē ⁊ bonis carē
 que in p̄tate habuisti obtinere. Opemur igīt dum temp⁹ hābe
 m⁹. ne postmodum dicam⁹ penitēdo illud Hiēme. viij. Trāsiit
 estas. finita est messis. ⁊ nos saluati nō sum⁹. Hinc est q̄ deuor⁹

ille Effrem nos amonet dicens. Obsecro vos charissimi et sup-
pliciter rogo. Amici mei vigilate in hoc breui tpe. in hac hora
vndecima cotendite. iam em vespere pperabit. cum gloria mul-
ta remunerator adueniet reddere unicuique scdm opa sua. Exem-
plariter etiam pz q mortis memoria inducit hoiem ad pnam
faciendam. Un legir de quodam milite flagitioso. q nullam pe-
nitentiam a papa alexandro sibi impositam voluit acceptare. tan-
de papa dedit sibi anulum suu. vt illu in digito suo p pma por-
taret. et quacumq eum inspiceret. q de morte sua cogitaret. Qu-
cum fecisset plurib diebus. tandem ad papam redijt dicens q pa-
rat esset oem aliam penitentiam quamcumq sibi iniungeret face-
re et adimplere.

Item legir de quodam alio peccatore. q etiam nullam a con-
fessore voluit acceptare pnam. tandem confessor suus sibi hoc in-
iunxit. vt piperet seruitori suo q semp in primo ferculo bacu-
lum decorticatum ci pferret dicens. Domine ad memoriã re-
ducatis q necessario habetis mori et nescitis vbi. quò et quãdo.
Cum autem p temp aliquot hoc factum fuisset et p hoc q come-
debat sibi in redium verteretur. dixit cõfessori suo q parat esset
omnem aliam penitentiam facere quamcumq etiam vellet. Nam
cor suum in seipo cõturbatum erat et formido mortis cecidit sup
eum. Ex pdictis ergo satis pz q memoria mortis facit hoiem
se humiliare omnia cõtemnere. pnam aggredi siue acceptare. et
ex cõsequenti petã deuitare. Et ideo Sepe recorderis bone fra-
ter q morieris. Si memor es mortis. felix eris cito sortis.

**Sequuntur nũc Exempla ex varijs
sacrarum litterarũ passibz homini chri-
stiano admodum vtilia**

**Petrus damiani ad Blancam comitis-
sam de terroribz mortis.**

Enlandum quippe est cum iam peccatrix aia vinculis in-
cipit caris absolui qz amaro terrore deuitur. quãtis mor-
daci cõscientie stimulis lacerat. Recolit verita que cõmisit. vi-

bet mandata que negligēter implere cōtempnit. Dolet indulta
pñie tpa sese inaniter pcepisse. Plorat immobilem districte vol
tionis articulum inevitabilē imminere. Nanē satagit. ire com
pellit. recuperare vult pbita nō auditur. Post terga respiciēs to
tius trāsacte vite cursum velut vnum breuissimum deputat iti
neris passum. An se oculos dirigit ⁊ infinita pbenitatis spacia
dephendit. Plorat itaq; qz añ tam breue spacium acquirē pos
tuit leticiam oīm seculorū. Deslet etiam se ppter tam brevis ille
cebre voluptatē inenarrabilem ppetue suauitatis amisisse dul
cedinem. Erubescit qz ppter illā substantiam q̄ vermib⁹ erat ob
noxia illam neglexit q̄ choris āgelicis erat inferēda. Jā radios
mētis attollit. ⁊ dum diuitiarū immortalium gloriā cōtemplat
eam ppter vite inopiā pdidisse confundit. Cūq; sub se reflectit
oculos ad hui⁹ mundi cōuallem tetrāq; caliginem. Sup se ve
ro mirat eterni lumis claritatez. liquido dephendit qz nox erat
et tenebre qd̄ amauit. Q̄ si rediuiū pñie temp⁹ pmereri potu
isset qz dure cōuersatiōis iter arriperet. quantis se deuotionum
vinculis innodaret. ¶ Interea dum exscētes oculi cōtrahēcūt
dum pecc⁹ palpitat. dum raucum guttur anxilat dentes ⁊ pa
latum nigrescunt. ⁊ quādam velut eruginē cōtrahunt. Palles
cunt ora. membra cuncta rigescunt. Dum hec ⁊ hui⁹i tanq; vi
cinem morti pcedētia famulātur officia. assunt oīa gesta simul et
verba. nec ipse etiam cogitatiōes desunt. ⁊ cuncta hec amay cō
tra actorē testimonium reddunt. Coaceruātur oīa ante respu
entis oculos. ⁊ que respicere refugit. coactus ⁊ inuit⁹ attendit.
Adest preterea hinc horēda demonum turba. illinc ⁊ xtus an
gelica. In illo q̄ mel⁹ est liquido dephendit. cui parti iure possit
sio vendicet. Nā pietatis in eo vident insignia visitatiōis ange
lice blādicij delinē atq; armonice melodie vt exeat. puocatur
Qd̄ si cum sinistre pti nigredo meritorū ⁊ feditatis squalor ad
iudicet. intolerabili mox terrore cōcutitur. repētini impet⁹ vio
lencia pturbat. precipitatur inuadit. ⁊ de misere carnis ergastu
lo violēter euellitur. ⁊ ad eterna supplicia cū amaritudie tra
bitur. Jam vero post egressionez de corpore quis explicare va
leat quot armate iniquorum acies in insidijs lateant. quot fre
quentes cunei feralibus telis obstructi tunc obsideant. ⁊ ne libe
re trāsire possit anim⁹ velut militari more cōstipate legiōes op⁹

pugnant. Hec et huius frequenter in corde flari quod est aliud quam le-
nocinatio huius vite blandimenta respicere. multo repudium dare. il-
licitos mortis carnis illud. solidumque perfectionis adipiscere. apostolum
inordinabiliter custodire.

Ex horologio eterne sapie
Tunc autem discipulum sicutum iuuenis pulcherrimum. qui morte per-
uenit in primo migratur. de salute anime sue nihil disposue-
rat. Qui huius vocelachrymabili clamabat. Circumdederunt me
gemitus mortis dolores inferni circumdederunt me. Deus me deus eter-
ne ad quod in hunc mundum nascebar. natus ex utero cur non statim
perire. En principium vite mee sunt cum fletu et dolore. nunc autem finis
meus et exitus existunt cum miserabili placitu et merore. Quod mors quam
amara est memoria tua cordi iucundo et in deliciis enutrito. Horri-
bilis presentia tua cui quod de etate iuuenis et robore fortis. et quod potius suc-
cessibus prosperis. Quod quam parum credidissim quod tam cito mori debuissim.
Sed nunc mors misera repete quam in istis irruens irruisti super
me. apprehendisti me et mille funibus ligasti et in vinculis tecum trahis
ferreis. sicut trahi solet damnatus ad supplicium mortis. Tempus per-
terijt. dilapsus est et a nullo hominum reuocari potest. non fuit hora tam bre-
uis in quam spiritualia lucra suo valore omnia terrena incomparabiliter excedens
tempore potuissim. Deus me miserum. id nunc stillat oculi meus
pre dolore et palpebre fluunt aquas. quia reuocare quod preterit non pos-
sum. Eya vos omnes qui adestis qui meam miseriam videtis. qui florere iu-
uentutis adhuc gaudetis. qui tempus apostolum adhuc habetis. me respici-
cite. measque miseras considerate. et in meo periculo damnum vestrum dedi-
cate. florere iuuentutis vestre cum deo expendite. tempus sacris occupa-
te actionibus ne filia facientes filia patiamini. Quod felix prima et conuer-
sio matura quia securus qui autem tarde per me se committit dubius et incer-
tus erit. quia nescit an vere aut fecte peniteat. Quod cras cras quam longam
restem fecisti mihi. et in baratrum mortis me peraxisti. perastinatio
decepisti me. Et quod adhuc dicam. in primo est tribulatio mea. ut de
hoc mundo recedam. Aliter de nunc ad me quod diligenter. Ecce hac ho-
ra magis gaudere debui orationem. puta de salutatio angelica
deuote per me dicta quam super milia auri et argenti. Quod mi deus quanta
bona neglexi. quam male accidit mihi quod hec non puidi quam bene puidi
potui. quod horas nunquam redituras pidi. quam modica sancta et negocia
inutilia tractas tam multa et preciosa bona neglexi. Quod mi deus nunc
sine verbis meis pono. ulterius plangere non valeo. Ecce venit ho-

ra q̄ me aufert de terra. Deu me uñc video. nunc ex perior q̄ am
pli⁹ viuere nō valeo. ⁊ q̄ mors ē in p̄p̄quo En man⁹ inualide
incipiūt rigescē. facies palleścē. visus obumbrari. ⁊ oculi p̄fun-
dari ac trāsuersari. Ach me miser puncture mortis amarissime
circūdant me. ⁊ cor debile suffocare nitunt. O cordis angustie
et pressure mortifere. En pulsus incipit capillare. Anhelit⁹ defi-
cē. ⁊ q̄si ex p̄fundo se colligē. lucem h⁹ mundi ampli⁹ non video
Et ecce iā statum alteri⁹ mundi p̄ ocul⁹ mentalib⁹ quasi p̄mes-
ditādo p̄spicē incipio. O mi de⁹ q̄ miserabiles aspect⁹. en crue-
te bestie. laruales demonū facies. nigri ethiopes innumerabiles
circūdant me insidiātes ⁊ spectātes miserānam meā in p̄ximo
exiturā. si forte torquenda eis in sortē tradat. En sudor mortis
adest. ⁊ mēbra penetrās ⁊ victam esse naturā ⁊ iam succubuisse
attestās. O terribilis aspect⁹ iusti iudicis mihi iā p̄ntis. p̄ timo-
rem subito veniētis p̄ exhibitionē. Hic valere socij ⁊ amici cha-
rissimi q̄ hinciam exitur⁹ oculū mentis ad purgatoriū quo iā
deducend⁹ sum cōuerto. inde nō exitur⁹ donec recodā nouissimū
quadrantē. Illic oculo cordis intueor miserā ⁊ dolorē. penas ⁊
afflictionē multiplicē. Deu me miser inter alias debitas penas
in illo loco erurgē video flāmas igniū. ⁊ inoluē ⁊ rumpingē q̄si
dā aias miseroz. q̄ velut scintille flāminome in medio ignis cā-
dētis discurrūt. Sicut cū magna villa tota in incēdio ponit. et
in igne ⁊ fumo scintille pariter sursum ⁊ deorsum feruntur villu-
lātes. ⁊ p̄ dolore cruciatū clamātes singule ⁊ dicentes. Mise-
remi mei miseremi mei saltē vos amici mei. Ubi nūc est amico-
rum meoz adiutorij. vbi p̄missi dēs bone cōsanguineoz. ⁊ alio-
rum p̄ quoz inordinatū affectū nosmetipsos neglexerim⁹. ⁊ no-
bisipis hāc penam adauxim⁹. Deu cur tot fecim⁹. laborauimus
eis placē volētes ⁊ male remunerati sum⁹. ardem⁹ ⁊ estuamus.
nec ab illis adiutorij recipim⁹. Deu cur de salute nrā nō nobis
metipsis p̄uidim⁹. En mixta afflictio purgatoriij q̄d patimur sup-
plicij superat quodcūq̄ hui⁹ tp̄alis mūdi. Unice hoc istsi⁹ quā
patimur aerbitas penalitatis centū annos i se putat hīc secu-
li transēcis misērias. S; super oīa genera tormentoz ledit ni-
mis. illi⁹ diuine faciet absentia. Et hxc oīa p̄dicta in vltimo ago-
ne cōstituit tibi p̄memorali relinquo. Et his dēis agonisando
expiro. **G**regori⁹ in omeliā. **Q**ui inq̄ sunt humar

ne a te malos inimici q̃ maligni spūs? q̃ hāc exeuntē a corpore ob
sidēt. quā in carnis amore politā deceptorij delectatiōibus so
uēt. quā vallo circumdāt. q̃ añ mentis ei? oculos reductis ini
quitatib? quas ppetrauit. hāc ad societate sue dānatiōis trahē
tes coartāt. vt ipsa iā extremitate vite dephēsa et a q̃b? hostib?
circūclusa sit videat et inde euadēdi aditū inuenire nō possit. q̃
opari iā bona nō licet. q̃ cum agē licuit cōtempnit. De q̃b? adhuc
apre qd sequit̃ intelligi p̃t. Circumdabūt te et coangustabūt te
vndiq̃. Maligni quippe spūs vndiq̃ angustāt aiam. qñ ei non
solum opis. sz etiā locutiōis et insup cogitatiōis iniquitates repli
cāt vt q̃ prius se p multa dilatauit i scelere. ad extremū de oib?
angustiet in retributiōe. Si em̃ districte penset cur? sit pōderis
improperiū ex ore veritat? agnoscat. cum negligēt et futura nō
prouidēt dī Et quidem i hac die tua q̃ ad pacē tibi nunc añt ab
scōdita sunt ab ocul? tuis Nā cogitādum valde est q̃ terribilis
erit hora nre resolutiōis. q̃s pavor mentis. quāta tunc oim ma
lor? memoria. q̃ obliuio trāsfacte felicitatis. q̃ formido et cōsidera
tio iudicis. Quid ergo nobis esse de pñtib? ad delectatiōē de
bet qñ simul cunctis trāscuntib? non valet trāfire qd imminet
qñ et hoc fundit? finitur qd diligit et illud icipit vbi dolor nunq̃
finitur. Tunc maligni spūs egrediēte aia sua opa requirūt tūc
mala q̃ suaserūt replicāt. vt sociā ad tormētum trahāt

Hieronym? in eplā ad demetriādē Respuant honores. des
spiciatur diuitie. Ipsa q̃z vita nra martyrij amore cōtemnatur
Et hec oia et si p eternitatis p̃mio nō darentur. essent tñ qñqz
peritura. Amittūt hec etiā illi qui semp cupiunt possidē. q̃ mul
tos memoria nra retinet in maximis honorib? et diuitijs cōsti
tutos repēte de summo illo potētie fastigio cōcidissē et eos qui
tumore dati aliud quidēz q̃ hoies se iā putabant exitu suo tan
dē docuere nos qd fuerit. Quid em̃ in hoc mundo stabile qd fir
mū est. qd porro nō breue et incertū. et casui nō seruens. Quale
illud bonū est qd semp timeas amittē vel qd auferēdum abs te
metuas vel a te relinquēdum scias. Nā et si nullo cripiat casu l
morte certe p̃dendū est. Et si vita nra tendatur p mille ānos et
ad extremū illum diē toti? etatis cotidiana deliciā voluptas
te veniam? q̃le hoc q̃so diu est qd sine delect. Age iā transactum
vite tue temp? animo reuolue. Nōne videbitur tibi ymbra q̃

dam fuisse qđ trāsiit ⁊ instar somnii tenuis incertum esse omne
qđ videtur. Hoc idem ⁊ decrepit⁹ senex sentire p̄t cui cōuenit di
cere cum pph̄ta. Dies mei sicut vmbra declinauerūt. ⁊ ego si
cut fenum arui.

¶ Ex dialogo Gregorij.

¶ Vir quidā in hoc mundo valde diues fuit Crisori⁹ nomine
sed tm̄ vitijs plen⁹ quātum reb⁹. supbia tumid⁹. sue carnis vo
luptatib⁹ subditus. in acquirēdis reb⁹ auaricie facib⁹ accensus
Sꝫ cum tot malis dñs finem ponē decreuisset corporali hūc mo
lestia pcussit. Qui ad extremum veniēs eadem hora q̄iam erat
de corpe exiturus ap̄tis oculis vidit tetros ⁊ nigerrimos sp̄s
corā se assisē ⁊ vehemēter imminere vt ad inferni claustra se ra
perēt. Cepit tremiscē pallefcere ⁊ sudare. ⁊ magnis vocib⁹ in
ducias petē. filiumq; suū noīe maximum quem ip̄e iam mona
chus monachum vidi nimis ⁊ turbatis vocib⁹ clamare dicēs
Maxime curre. nunq; tibi mali aliqd feci. in fide tua me suscipe.
Turbat⁹ mox maxim⁹ affuit lugēs ⁊ pstrepēs familia cōuenit
Eos autē q̄s ille insisētēs sibi grauitē tolerabat. ip̄i malignos
sp̄s videre nō poterāt. sed eoz p̄ntiaz in cōfusione i pallore ac
tremore illi⁹ qui trahēbat videbāt. P̄uore autē eoz tetre ima
gis huc illucq; d̄tebat. in lectulo iacebat i sinistro latē aspectum
eoz ferre nō poterat. d̄tebat ad parietē ⁊ tibi erāt. Cūq; cōstri
ctus nimis etiā se relaxari despanit. cepit magnis vocib⁹ clama
re. Inducias vsq; mane. Sꝫ cum clamaret in ip̄is vocib⁹ de ha
bitaculo sue carnis euulsus ē. De q̄ nimiz cōstat qz p̄ nobis ista
nō p̄ se vidērat vt ei⁹ visio nobis pficiat. q̄s adhuc diuina potē
tia lōganunī expectat. Nā illi tetros sp̄s añ. mortē vidisset
inducias petisse. qđ pfuit qui easdē inducias quas petiuit non
accepit.

¶ Itē alindidē.

¶ Est apud nos archianast⁹
presbyterlicaoni q̄ in dieb⁹ suis lictonij rem terribilē narrat eue
nisse. Ibi nāq; vt ait qđdā monasteriū cōgalaton d̄r. in q̄ quidā
monach⁹ magne estimatiōis habebat. bono quippe morib⁹ vi
debat. at in oī sua actiōe p̄posit⁹. Sꝫ sicut ex fine res patuit lon
ge aliter q̄ apparebat fuit. Nā cum se cū srib⁹ ieiunare mōstra
ret. occulte māducare cōsuevit. qđ ei⁹ vicinī fr̄es oīno nesciebāt
Sꝫ corporis ⁊ mentis molestia ad vite extrema perduct⁹ est.
Qui cum iā esset ad finem fr̄es ad se omnes q̄ in monasterio in
erant congregari fecit. At illi vt putabant tali viro moriente

magnū quid ac delectabile se ab eo audire crediderūt. Quib⁹ ille afflic⁹ et tremens cōpulsus est p̄dere. qñ hosti tradit⁹ cogebat⁹ exire. Nā dixit. qñ me ieiunare vobiscū putabat⁹. occulte come⁹ de⁹ bā. Et ecce nūc ad deuorandū draconem sum dat⁹ q̄ cauda sua genua mea pedesq⁹ colligauit. caput vero suum intra meum os mittēs spm̄ meū ebiles abstrahit. Quib⁹ dōcis statim defunct⁹ est. atq⁹ vt penitēdo seliberare potuiss⁹ a dracone qucin viderat expectat⁹ nō est. Qd̄ nimiz cōstat q⁹ ad solā vtilitatē audienti um vidrateū hostē cui tradit⁹ fuerat et innotuit et nō euasit.

¶ Ex vitispatz Exemplum.

¶ Abbas sylois sedēs in cella sp̄ claudebat ostium suum. Dicebāt autē et ip̄o q⁹ in die dormitiōis sue cū sederēt circa cū p̄ces resplēdit tanq⁹ sol facies ei⁹. Et dī eis. Ecce abbas Anthonius venit. et post pusillū rursus dēcis. Ecce chor⁹ p̄phetaz Et itez ampl⁹ facies ei⁹ resplēdit et dī. Ecce chor⁹ aploz venit. Duplīcī adhuc refulsit facies ei⁹. et ecce ip̄e cū aliqb⁹ loq̄bat. Dep̄cati sunt autē illum senes dicentes. Cum q̄ loq̄ris p̄. Qui r̄xit eis. Ecce angeli venerunt accipe me. et rogo vt dimittar penitere modicū. Dicūt ei senes. nō indiges p̄m̄a p̄. Dixit at illis. vere nescio me vel unū p̄m̄e fecissē. et cognouerūt oēs qm̄ p̄fect⁹ est. Et rursus scā est facies ei⁹ sicut sol. et timuerūt oēs. Dixit autē eis. Videte ecce dñs venit dicēs. Afferte mihi vas delectiōis heremi. et cōtinuo reddidit spm̄. Et factum ē fulgur et repletus est tot⁹ ille locus odore suauitatis

¶ Ex vita sancti Hieronymi

¶ Adueniēte die q̄ venerabilis Eusebius migratur⁹ se scierat. tercio die p̄cēte. lāguore febriū concussus valide sup̄ terrā nudū inḡrī scz Hieronymi nō imemor se nudū fecit deferri a frīb⁹ admonēs frēs singulos in p̄posito manē. Deniq⁹ saccū quo gloriosus inducbat⁹ Hiero⁹ deferri fecit et sup̄ se poni. Ordinauit⁹ q⁹ se nudū instar gloriosi inḡrī extra eccliam in q̄ iacebat scī hieronymi cadauer sepeliri. Post hec p̄ione accepta se dño et glorioso hieronymo cōmendauit. et sic p̄ tridū locutione. corpaliq⁹ visiōe priuat⁹. circūstantib⁹ frīb⁹ passiōes dñi et alia legētib⁹ iacuit. Die at mortis duab⁹ se horis an̄ beate aie exitū cepit venerabilis p̄ Eusebi⁹ tam horribiles act⁹ agē vt circumstātes monachi tanq⁹ amētes iacerēt in terra. nā qñq⁹ trāsuersis ocul⁹

iunctis manib⁹. facie horribili. diraq; voce clamabat. **N**ō faciā
nō faciā. Mentiris. mētiris. **P**ost hec faciem i terrā quātum
poterat firmās clamabat. **A**diuuate me frēs ne percā. **D**onas
cū aut flentes ⁊ tremētes interrogabāt eū. **Q**uid habes pater
Quib⁹ ille. **N**on videtis demonū agmina q̄ me debellare cupi
unt. **A**t illi. **Q**uid te factur⁹ volebāt cū dicebas. nō faciā. **E**t il
le. **C**onātur vt blasphem⁹ inueniār. **E**t iō sic clamabā. **T**ūc il
li. **Q**uare faciē tuam abscondēbas in terra. **M**e ait aspectū eorū
viderē tam terribilē q̄ oēs pene nihil sunt respectu illi⁹. **I**n hēc
verba act⁹ priores reiterās sic ad extrema deuenit. **F**rēs aut pa
uidi ⁊ stupētes stabāt velut mortui nesciētes qd facerēt. **A**d er
tremā autem horā veniēti gloriōsus eidē **H**ieronym⁹ apparuit
icōfortās eum. **A**d cui⁹ aduentū pterrīta illa demonū turba.
euauit **E**t viderūt hieronymū monachi quidam ali⁹ at has
voces ab **E**usebio audiebāt. **E**n venis pī. **Q**uare tūc morat⁹
es. **C**ui vox illa audientib⁹ fratrib⁹. **E**xpecta fili ne formides.
q̄ te nō deseram quē tūc diligo. **Q**ua voce audita. breuidiscurs
so tpe venerabilis **E**usebi⁹ expirauit. **A**d cui⁹ corp⁹ fiebant mi
racula pterire vite sanctitatē insinuātia. **I**nē que qdā monach⁹
fuit monasterij pre lachrymis ⁊ vigilijs oculorum lumine priua
t⁹ statim vt corp⁹ ei⁹ venerādū facie tetigit oculorū lumē recepit.
Quidā demoniac⁹ etiā obui⁹ sepeliēdo corpi liberat⁹ est.

Aliud ex distinctione nona.

Legit in libro de vij. tonis q̄ narrauerit qdā frater nomie
Gualter⁹ mgi in theologia. q̄ cum ecclia qdā psecrari deberet et
quidā nobilis comes excōicāt⁹ ibidem sepult⁹ cūciend⁹ esset. p
pter cōsecrationē. patefacto sepulchro. apparuit iuamissim⁹ bu
fo sup faciem ei⁹ totam eā operiēs ⁊ corrodēs. ⁊ ali⁹ xmes ⁊ ser
pētes. ad q̄ aspectū ⁊ horrore oēs qui aderāt fugerūt. **F**ili⁹ au
tem dicti comitis iuuenis hēc audiēs accessit. **E**t visa sanie caro
nis paterne ⁊ vermiū. mirabili diuersitate ⁊ horrore dixit. **I**sti
sunt amici nri quos nutriūt delicie nre hos quiescere facim⁹ in
mollib⁹ lect⁹ ⁊ pictis thalamis. ⁊ augmētam⁹ diuersitate fercu
lorū. **N**eli⁹ est ergo vt extinguat⁹ in vita p pīam. molestent
per ieiuniū. vt intersecti a nobis nō occurrāt in morte. **E**t reli
cto principatu ⁊ oī gloria mūdi fugit. cogitās se beatum si fieret
paup. p christo. **V**enit at romā vbi in timore dei mirabilē cor

pus suū afflicti. carbonari etiā inibi sortit⁹ officiū dempto solo
suo cōfessore omnib⁹ hoib⁹ vsq⁹ in finē vite sue pināsit incogni-
tus. Tandē venies qdā die romā vt carbonēs vendēt. ibidē in
firmitate graui pcussus ⁊ vulnerat⁹ patētissime ⁊ mitissime su-
stinuit. deinde vocat⁹ a chusto felicit⁹ aduolauit. Quo migrāte
oēs vrbis campane vltro ⁊ p se diuina xtute sonuerūt. Qd cū
tā papa Joānes q⁹ vniuersus ppl⁹ vehemētissime mirarēt. cō-
fessor ipsi⁹ sacerdos qdā hō scē vite totum vite sue ordinē ⁊ q⁹s
esset euarrauit. Quod audiētes sui nobiles ⁊ milites q eum ibi
dem quesierūt licet viuū non inuenissent corp⁹ tamen defuncti
ad terrā suam cum gaudio deduxerunt.

¶ Aliud ex libro de illustrib⁹ viris.

¶ Cōuersus quidā de frīb⁹ clareuallis. Innocētis vite ⁊ puer-
lacionis honeste cū graui aliquādiu egrotasset. tandē ad extre-
ma deuenit. Intrauit ad eum grā visitationis beatus Bern⁹. et
confortās eum ait. Confide fili q⁹ migratur⁹ es iam de morte
ad vitā. de labore tpali ad requiē sempiternā. Ille hō cum ingē-
ti fiducia rōdit. Quidni: pergā ad dominum ⁊ creatorē meum.
vere pfito ⁊ quātū de mīa dñi iesu chusti psumere audeo cer-
tus sum q⁹ cito visur⁹ bona domi in terra viuētium. ¶ Porro be-
atus Bern⁹. vt erat medic⁹ sapiens pastozq⁹ sollicit⁹ timens ho-
mini rusticano ne tam fida rñsio de psumptiōis magis temeris-
tate q⁹ conscie puritate pcedēt ait. Signa cor tuū frater signa
cor tuū. quid est qd locut⁹ es. vñ tibi subrepe potuit tātē psum-
ptionis audacia. Eniūero tu non es ille paupcul⁹ ⁊ miserabilis
hō qui cum nil aut. ppe nihil haberet i seculo necitate forsan ma-
gis q⁹ timore dei cogēte ad nos cōfugisti. multis p⁹ab⁹ tandem
aditum impetrādo. nos hō dei causa collegim⁹ inopem. ⁊ parē
te fecim⁹ victu atq⁹ vestitu ceteris. q⁹ cōicāstis his q nobiscum
sunt sapiētibus atq⁹ nobilib⁹ viris ⁊ fact⁹ es quasi vn⁹ ex illis.
Quid igi⁹ tribuisti dño p omnib⁹ istis. Et ecce nō sufficit igra-
titudi tue gratis accepisse te tot bñficia de manu dñi. nisi ⁊ reg-
num ipsi⁹ hereditatis iure vendices tibi. Ad hec ille rñdens blā-
do vultu ⁊ trāquillo aīo dixit Bene p⁹ charissime bñ vtiq⁹ per-
orasti. ⁊ ha sunt oīa q dixisti. Tēritamē si iubes loqr ad te do-
minū ⁊ patrē meum. ⁊ paucis aperiaz. vñ mihi paup⁹ ⁊ misero
suggeri potuit tātē non psumptiōis. sed vt ego spero deuotiōis

occafio. ſi tamen ha' eſt illa p'dicatio veſtra quam nobis ſepius inculcaſtis qz ſcz regnum dei nō carnis nobilitate. nō terrenis diuitijs poſſidetur. ſz ſola obediēcie x̄tute acq̄ritur. Hāc inq̄a ſententiam tanq̄ verbum abbreviatum a dño ſedula cōmemo- ratione apud me cōtinui. ponēs illud quaſi ſignaculum ſup cor meum aſſidue meditādo. ⁊ ſup brachium meum ſollicite operā- do. Querite ſi placet ab omnib⁹ mgr̄is meis ⁊ ſocijs q̄b⁹ me ob ſequi ⁊ ſeruire iuſſiſtis ſi cuiq̄ illoꝝ aliquādo inobediēs fui. ſi de fratrib⁹ noſtris quempiam x̄bo aut ſignō vel quolibet alio mō quātum in me fuit cōcristaui. Qd̄ ſi opam dedi omnib⁹ in chri- ſto obedire. omnib⁹ ſeruire. cunctos p dei grām dilige. quis pro- hibere me p̄t vt de miſericōdia ei⁹ non cōfidam? Beat⁹ itaq̄ Bern. cum tale r̄nſum ab homie ruſtico accepiffet gauſus ē gaudio magno ⁊ ait. Vere beat⁹ es fili chariſſime. qz caro ⁊ ſanguis nō reuclauit tibi ſapiam hāc. ſed pater celeſtis ipſe te docuit. ipſe po- ſuit aīam tuam ad vitam. rectiſſimoḡ tramite pduxit ad patri- am. Jam ergo ſecurus c̄gredere. qm̄ patefacta ē tibi ianua vite. Deſuncto itaq̄ fratre ⁊ exequijs celebratis. venerabilis p̄ de cōuerſatione ⁊ cōſummatione ei⁹ ſermonem in capitulo luculē- tum ſua illa deuotione ⁊ faciūdia perorauit. omneſq̄ illi⁹ exem- plo ad amorem obediēcie mirabiliter accendit vchmētē nāq̄ af- fece⁹ fuit in reſponſiōe illi⁹ ⁊ magis cōgratulabatur ei ſup obedi- entie x̄tute ⁊ ſuper ipſi⁹ anime puritate q̄ ſi vidiffet cum ſignis et prodigijs conſulcātem.

¶ Sequitur Secundum nouiſſimo- rum de extremo iudicio.

Ecūdum nouiſſimoz cui⁹ frequēs meditatio nos a peccatis reuocat. eſt iudicium nouiſſimū ⁊ finale. Hui⁹ em̄ in emoria nō ſolū cohibet nos a maximis pctis. verumetiam a culpis ⁊ minimis pctis. Un̄ in vitaspatz legit. qz cum quidam ſenex vidiffet quēdam iuuenēz diſſolute ridētem. dixit ei. Corā celo ⁊ terra reddituri ſum⁹ rō- nē toti⁹ vite n̄re. ⁊ tu rides? Quaſi dicēt. Si ſciēs qz ſtricta rō fiet poſtmodū in iudicio de omnib⁹ pctis quātumcūq̄ leuib⁹ ⁊ paruis. Eltiq̄ nō ridēs. ſz poti⁹ plāgēs ⁊ doleres. qz nūc tps ē ſc̄di. loc⁹ ⁊ pctā ludē. poſtea gaudebūt q̄ nūc ſua crimia flebūt

Uñ Grego. in omel. Pñtis tps ita est agēda leticia. vt nunq̃
amaritudo sequētis iudicij recedat a memoria. Hinc est q̃ dñs
dicit Eccl. xxxviii. Demorjesto iudicij mei. nā cum accipo tem-
p̃ ego iusticias iudicabo. Sic p̃pheta mo loq̃tur. et Jobel vlti.
Cohurgāt ⁊ ascendāt gētes in valle iosaphat. q̃ ibi sedeto vt iu-
dicē in circuitu oēs gentes. Item Hiēme. ij. Adhuc iudicio cō-
tēdam vobiscū ait dñs. De q̃ generali iudicio scribit̃ Ise. iiii.
Audite vbum dñi filij isrl. q̃ iudiciū dño cum habitatorib⁹ ter-
re. hoc at̃ iudicium valde ē timendū. Uñ p̃pheta dr. Al iudicij
tuis timui. Item Sap. v. Vidētes turbabūtur timore horri-
bili. gemētes pre angustia spūs. Certe dñc in hoc die turbabun-
tur gētes ⁊ timebūt qui habitāt terminos a signis tuis. nec in-
merito pauebūt. q̃ multa horribilia crūt signa q̃ videbūt. Nā
vt scribit̃ Luce. xxi. Cum viderit filium hominis veniētē in nu-
be cum ptāte magna ⁊ maiestate. tñc erunt signa i sole ⁊ luna ⁊
stellis. Et in terra pressura gētum pre cōfusiōe sonit⁹ maris et
fluctuū. ita vt arescēt hoies pre timore ⁊ expectatiōe q̃ supuent
et vniuerso orbi. Q̃ miser hō cogita illi⁹ iudicis. dei scz ⁊ homis
tam horribilē aduētum. nā ignis in cōspectu ei⁹ exardescet. ⁊ in
circuitu ei⁹ tempestas erit valida Ignis inq̃ ante ipm pcedet ⁊
inflāmabit in circuitu inimicos ei⁹ Uñ ad Hebre. x. Terribilis
aūc̃est quedā expectatio iudicij ⁊ ignis emulatio. q̃ sumptura
est aduersarios. Et Malachie. ii. Ecce dies veniet succēsa qua
sicamin⁹. ⁊ erūt oēs supbi ⁊ oēs facientes impietate stipula. Itē
Esa. lxvi. Ecce dñs in igne veniet. Uñ Jobel. ii. Ante facie ei⁹
erit ignis vorās ⁊ post eum exurēs flāma. Et iō sicut scribitur
Mala. iii. Quis stabit ad vidēdum eū? Ipse em̃ quasi ignis cō-
flās ⁊ q̃st iherba fultionū. ⁊ sedebit cōflans ⁊ emundās argētum
Quis ergo sane mētis hūc iudicē ⁊ aduētum ei⁹ toto corde nō
timebit? Grego. sup Ezechielē. Que erit mens hois eterni iudi-
cis pñtiam nō formidātis. vbi simul pctā añ oculos redeunt. ⁊
oia q̃ cum delectatione acta sunt ad memoriā cum pauore redu-
cant. Certe vt scribit̃ Idroner. xxviii. Uiri mali nō cogitāt iu-
dicium. q̃ autem requirūt deum aiaduertūt oia. Bern. in prosa
Expauisco quidē multum iudicis vcturi vultū. quem latebit
nil occultum. nec reliq̃t quid inultū. ⁊ q̃s nrm nō timebit. qñ iu-
dex apparebit. ignis añ quem ardebit. pctōres q̃ delebit. Est at̃

hoc iudiciū specialit̃ metuendū ppter tria. Prīmū est multiplex
accusatio ipsis pctōrib⁹ valde grauit̃ phorēda. Secundū est
strictissima villicatiōis rō de oib⁹ singulariter faciēda. Tercū
est horribilis sine expectatio. q̃a iusto iudice tūc crudelit̃ coram
cunctis hoib⁹ contra insensatos pferet. Que oia sunt pctōrib⁹
plurimū metuēda. ⁊ p pñs eoz memoria est a pctis retractiua

Q iudiciū timentū est ppter multiplicē accusationē.

Est igit̃ primū ppter qđ iudicium est valde ⁊ specialit̃ time
dum. multiplex accusatio q̃ in ipsis pctōrib⁹ valde graui
ter est phorēda. vñ multa inueniuntur ⁊ numerantur in scriptu
ra q̃ in nouissimo die pctōres accusabūt. primū est p̃scia p̃pria q̃
pctōrem arguet nō in occulto vt nūc. sed corā oib⁹ tunc aperte.
Daniel. vii. Ad iudiciū sedet ⁊ libri aperti sunt. i. p̃scia q̃ oibus
reuelabit. In his libris cōtinet̃ snia vite ⁊ mortis glie seu cōsu
sionis salutis vel dānationis sempiternae. Itē Apocal. xx. In
durati sunt mortui ex his q̃ scripta erāt in libris. i. in cōscientiis
eoz. Et̃ ad Roma. ii. Testimoniū illis reddere p̃scia eorum.
Nā sicut testimoniū bonae p̃scie hois iusti est gloria. ita testimo
niū prauae p̃scie est accusatio dānatio seu pena. Scđm quod ac
cusat pctōrem sunt diaboli ⁊ spūs maligni. Ipsi em̃ sicut p̃pito
res suggerunt pctm̃ faciendū. ac de facto ⁊ cōmisso pctōrem ac
cusabūt sicut soci⁹ furis interdū accusat furem de eo qđ fecit cū
eo. Ideo Apoca. xij. Diabol⁹ accusator fratrum noiatur. Et̃
Aug⁹. Astabūt oēs ante tribunal ch̃isti ⁊ p̃cto erit diabol⁹.
et recitabit vba p̃fessionis nr̃e. ⁊ obijciat nobis in faciem quid
⁊ in quo peccauimus. ⁊ in quo loco. ⁊ quid facere debeam⁹. Di
ctur⁹ est em̃ ille aduersari⁹ noster. Equissime iudex iudica istuz
esse meum ob culpā. qui tu⁹ noluit esse p̃ grām tu⁹ est p̃ naturā.
me⁹ per miserā. tu⁹ est p̃ cōpassionē. meus ob suasionē. tibi ino
bedies. mihi cōsenties. a te accepit immortalitatis tunicā. a me ac
cepit hāc pannosam tunicā qua indur⁹ est. tuā vestem dimisit.
cum me huc venit. Equissime iudex iudica ergo illum esse me
um. ⁊ mecum cōdemnādum. Hec Aug⁹. Tercium qđ pctōres
accusabit sunt angeli ⁊ spūs beati. Credibile est em̃ q̃ ille q̃ tra
didit eis aias custodiēdas. req̃ret ab eis de hui⁹ custodiā rōez.

Et cū illi nō mētātur. nec culpā alienā sibi debēt iputare. oportebit eos dicē q̄ ipi nō sūt in culpa s; pctōres q̄ noluerūt eis cre
dē et obedire. sicut nō est culpa medici q̄ nihil omittit de p̄mēti
b⁹ ad curā infirmi si nō sanat languidū sibi inobedientē. Hiero.
li. Curauim⁹ babylonem et nō est curata. Est xbi angeloz. q̄li
dicēt. Fecim⁹ qd̄ nccāriū erat fieri circa babylonē vt curaret.
sed culpa sua fuit q̄ nō est curata. ¶ Quartū accusans pctōres
sunt creature. et si q̄sieris q̄ dico q̄ oēs et singule nā offenso cre
atore tot⁹ mund⁹ odio habebit offensore. Uñ Job. xx. Rues
labūt celi pietatē impij. et terra aduersus eū consurget. Nam
dñs aduocabit celū de sursum. et terrā deorsum discernē pplm.
Chrysosto. sup. Mattheū. In illo die nihil ē qd̄ rñdeam⁹ vbi ce
lū et terra. sol et luna. dies et nox. et tot⁹ mund⁹ astabunt aduer
sum nos i testimoniū pctōz nrōz. Et ideo dē Grego. Si q̄ris
quis te accusabit. dico q̄ tot⁹ mund⁹. et creature nō solū accusa
bunt pctōrem. verū etiā pctōrem de ipso vindicabunt. Sap. v.
Armabit creaturā ad vltionē inimicōz et pugnabit cum eo or
bis terraz p̄ra insensatos. i. pctōres Itē eiusdē xvi. Creatura
tibi factori deservit: excādescit i tormentū aduersus iustos.
¶ Quintū accusans pctōrem. sunt miserales p̄sone q̄ iniuriā
passe sunt nā ille eos tñc accusabūt q̄ ipsis iniuriā fecerūt. Tūc
em̄ verificabit verbū. p̄phete in psalmo sic dicētis. Cognoui q̄
faciet dñs iudiciū in opib; et vindictā paupib;. nā ipse q̄ intuetur
abyssos. q̄ ambulat sup. pennas ventoz. terribil⁹ in cōsilijs sup.
filios hoīm. tunc iudicabit causas paup̄z q̄n stabunt in magna
cōstantia aduersus eos q̄ se angustiauerūt Tūc vindicabit oīa
pater orphanoz et iudex viduaz. Patietia nō paup̄z nō peri
bit in fine. Accusabūt etiā subditi suos impios et negligētes p̄
latos. Berni. sup. Ean. O terribilis de⁹ sup. filios hoīm. frustra
incipiēt dicē tunc miseri montib;. cadite sup. nos. et collib⁹ coo
perite nos. Veniēt añ tribunal christi et audiet p̄p̄loz gravis
querela. accusatio dura quoz vitare stipēdijs nec diluere pctā q̄
bus facti sunt duces ceci. et mediatores fraudulēti. ¶ Sextum
accusans pctōrem est pctm̄. Hieremie. ij. Arguet te malicia tua
et auersio tua increpabit te. Uñ pctā erunt ligata ad collū pecc
atoris. O sec. iij. Colligata est iniquitas effraim. absconditū est
peccatum ei⁹ Uñ Treno. primo. Conuolute sunt et iposite col

lo meosq; iniquitates mee. Et ideo sicut furtum ligatum ad collū
furis accusat eum. sic et tunc pctā accusabunt miserum peccato-
rem. **Proverbior. v.** Iniquitates sue capient impium. et funi-
bus peccatorum suorum quib⁹ constringitur. Hinc est q; per p-
phetam dicitur. Funes peccatorum circumplexi sunt me quib⁹
inquam funib⁹ mali per diabolum trahentur ad infernum. tūc
enim cadent in retiaculo eius peccatores et captio quam absco-
dit apprehendet eos. **¶** Legitur de hericio q; intrās ortum one-
rat se pomis figēs ea in aculeis. Cum autem venerit ortulan⁹.
tunc ericius volēs fugere impeditur ab onere. et sic cum pomis
comprehēditur et arrestatur. Sic etiam accidit peccatori diuer-
sis peccatis onerato in die iudicii comprehenditur et accusabitur
ab eisdem. Unde **Psalmista.** Cognoscetur domin⁹ iudicia faci-
ciens in operib⁹ manū suarum comprehensus est peccator. De
quo **Chrysostom⁹** super **Mattheum** dicit. Ipse cogitationes et spe-
cialiter opera stabunt ante oculos nostros accusantes nos an-
te deum. dicēte apostolo. Cogitationib⁹ inuicem accusantibus
Bernard⁹. Tunc opa nra simul loquentia dicent ad pctōrem.
Tu nos egisti. opa tua sumus. non te deserem⁹. tecum erim⁹ te
cū ad iudiciū pgerim⁹. **Ezechiel. xvij.** Sicut iusticia iusti erit su-
per eū. sic impietas impij erit sup eū. Hinc ē q; **Psal. dicit.** Audite hec
omnes gētes. auribus percipite qui habitat⁹ orbem. Cur time-
bo in die mala id est in die iudicii. que nō solum mala immo pessī-
ma est cuiuslibet peccatori. Ad quod rñdet sibi ipse dicens. igitur
tunc timebo. q; iniquitas calcanei mei circumdabit me. **¶** Sep-
tinum et vltimum accusans peccatorem sunt tormenta siue in-
strumenta passionis iesu christi. immo verius ipse met christus
Uñ Hiero. Crux christi cōtra te pugnabit. et christus per vul-
nera sua contra te allegabit. cicatrices contra te loquētur. et cla-
ui de te cōquerētur. Hinc **Augustin⁹** in tractatu de simbolo sic
dicit. Fortassis domin⁹ in corpe suo cicatrices obseruabit. vt in
iudicio pctōib⁹ exprobraret. et cōvincens eos dicat. Ecce hoīez
quem crucifixistis. ecce deum et hoīem in quem vos ifelices cre-
dere nolulistis. videte vulnera que infixistis. agnoscite latus qd
pupugistis. qd ppter vos apertū est et itrare nolulistis. Tūc etiā
ipse christ⁹ accusans pctōres dicet illis qd **Matth. iij.** habet scriptū
Reuelabo pudēda tua. et ostēdā egētib⁹ nuditatē tuā et regnis

tuis ignominia tuam. *Q*see. ij. Reudato iusticia eius in oculis
mandator ei. et vir non eruct eum de manu mea. *Q* q̄ tristes et
q̄ desolati erunt in hoc die miseri peccatores. Tunc em̄ describitur
Apoca. i. Videbit eum ocul. et qui eum pupugerunt. et plangēt
sup eum omnes trib. terre. Tunc peccator videbit et irascetur. de
trib. suis fremet et tabesket.

¶ Quod iudicium timendum est ppter
reddendam rationem

Quid qd iudicium reddit timorofum ē strictissima villica
tionis nre ratio de oib. singulariter facienda. Lu. xvi. Redde
rōem villicatiois tue. Jā em̄ non poteris ampl. villicare. Cha
rissime si es rōem redditur. nulle florenoz corā dño t palti iu
sto prudēt et seверо. multū deberes sollicitari p bona pputatio
ne faciēda. Sis ergo multo magis sollicitas et vigilas p reddē
da rōne de cōmissis bonis corā deo et angel. et oib. scis. qb. tūc
pntib. et astatib. tēccario oportebit cōputare. nō solū de ma
iorib. verū etiā de minis vsq. ad ultimū quadrātē. *U*n̄ Esa.
ij. Dñs ad iudiciū veniet cum seniorib. ppli sui et principib. ei.
*E*t Facha. xij. Veniet dñs deus me. ocsq. sci ei. cū eo. videlz
ad iudicium generale: qd erit in publico corā oibus hoib. et nō
in occulto. et iō tanto magis est timendum. *U*n̄ Sophonie. iij.
Dane iudicium suū dabit in lucē. et non abscondetur. Erit ergo
ratio multimoda de cunctis tunc reddēda. **¶** Primo videlicz
de aia a deo nobis data et cōmissa. Si em̄ rex filiā sibi dilectissi
mā quam in regno disposuit facē reginā. alicui cōmiseret subdis
toz suoz et ille eā male custodisset. quis dubitat quin rex exigeret
rōem de custodia filie sue taliter neglecte. Quid ergo faciet rex
celoz de illo cui filiā suā. i. aiam specialiter sibi dilectā tradidit i
custodiā. qnā intendit ad dignitatē regiā sublimare i celis. si eā
male custodiunt. nōne magnā exigeret inde rōem. *J*ō dñ. Deutro
nomij. iij. Custodi te metipm et aiam tuā sollicite. *N*ā sicut dñ
Aug. Maius est dānum i amissioe vni. aie q̄ mille corporum
*U*n̄ Bern. in li. meditationū suaz. Tot. iste mund. ad vnius
aie pciū estimari non p̄t. Et ideo dñ ibidē. Cur carnē tuā pci
olis reb. impinguas et adornas. quā post paucos dies vermes
comesturi sunt i sepulchro. Et aiam tuā bonis opib. non deco
ras. q̄ deo et angel. ei. in iudicio ē pntanda. Cur aiam vilipēdis

et ei carne anponis: Dñam ancillari. et ancillā dñari. magis abu-
sio est. Idē in libro de pceptu mūdi. Hodie filij hōim curam aīe
negligūt. curā autē carnis oī desiderio pficiūt. neq; em̄ peccare
metunt s; puniri. Tu ergo charissime noli min⁹ dignū pl⁹ dili-
gē magis digno. noli corp⁹ diligē et aīam negligē. noli ancillam
extollē et dñam pmitte ancillari. **Uñ** Chrysost. in li. de repatio-
ne lapsi. Si aīam negligam⁹ nec corp⁹ saluare poterim⁹. Non
em̄ aīa p corp⁹. sed corp⁹ p aīa factū est. Qui g⁹ qd̄ primū est ne-
gligat. et fin qd̄ infer⁹ est extollit et custodit. utrūq; corrumpit
Qui hō ordinē seruat et qd̄ primū est colit et custodit. et secūdū
neglexerit p primū salutē saluabit et scdm. Si g⁹ volueris aīam
tuā saluare. et bonā inde dño rōem reddē. ipsam istue sciētis et
x̄tibus diuinis **Uñ** de Plato in Timothēo. Ad hoc aīa est
adiuncta corp⁹ vt fenorez scias et x̄tutes. si cū uagno fenore ve-
nerit. benigne recipiet a suo creatore. sin autē relegabit ad infer-
na. **¶** Scdo reddēda erit rō de corp⁹ nro. Ipsum si qdem ē cas-
tū et a deo nobis traditū et cōmissum. **Ver.** Bonum castū et custo-
dit q corp⁹ suū custodit. Exiget ergo rō de custodia h⁹ castri. vi-
deliz inimici dñi. i. carnis voluptas et vitia aliqñ sunt recepti;
et familiares eiusdē et amici. i. x̄tutes et bona opa abinde turpit
sunt effugati. Si diabol⁹ ibi fuerit recept⁹. et chris⁹ verus dñs
cōfuso mō sit exclusus **¶** Si fecerim⁹ magna erit suspicio de no-
ta pōitiōis nre et infidelitatis. et stabim⁹ ad reddēdaz exinde rō-
nē. Item corp⁹ nrm̄ est iumētum a deo nobis cōcessum vt ipso
vtamur. p aīe nre cōmodo et vtilitate. de q̄ debem⁹ reddē rōem.
quo ad tria. **Uñ** **Eccī. xxxij.** Cibaria x̄ga et onus asino. panis
disciplina seruo. **Tā** asinus q̄ seru⁹ designat nrm̄ corp⁹ cui des-
bet panis ad sustentationē nature. x̄ga discipline ad rep̄siones
lasciue. et onus boni opis ad p̄fectum p̄m̄e. Exiget igit dñs pri-
mo de hoc suo iumēto si illi pabulū discrete mīstrauerim⁹ nō ni-
mis laute ipm̄ corp⁹ nutricō. **¶** Nā qui seruū suū delicate nus-
trit. postea illū sentiet cōtumacē. vt habet **¶** **Prover. xix.** Etia
nō nimis modicū de necātis ipsi corp⁹ tribuēdo. qd̄ si fecerim⁹
reputabimur. pprioz corp⁹ perēptores. **Cōtra** qd̄ loquit sic
Bernard⁹ in eplā ad fr̄es de monte dei. Sunt et alia corp⁹ ex-
ercitia. in quib⁹ necesse ē laborare. sicut vigilie. ieiunia. et hui⁹. q̄
sp̄ialia nō impediūt sed adiunāt. si cum rōe et discretiōe fiant. q̄

fi ex indiscretiōis vitio sic agatur vt vel deficiēte spū vel lāguē
te corpe spūalia impediāt. q̄ sic est. corpi suo abstulit bonū opus et
sectum. spū affectum primo exemplum. et honorem deo. sacris
leg⁹ est et horū omnium i deum re⁹. Et ergo Grego. xxx. mo: ali
um sic ait. Per abstinentiam carnis vitia extingueda sunt. non
taro sed necesse ē vt artem p̄tinetie quisq; teneat. q̄ nō carnē sed
vitia occidat. Sepe em̄ dum illa hostem insequimur. etiā ciuem
quem diligim⁹ trucidam⁹. ¶ Secūdo eriget si xga discipline il
lud correxerim⁹ a rebellione et lasciuiss illud cohibeto. Bern. su
per cāri. Iugo disciplie insolētia morx est domāda. Item dē idē
in epla. Q̄ q̄ compositū reddit oēm corpis statum necnō et mē
tis habitum disciplina. ceruicem submittit. et ponit sup̄cilia. cō
ponit vultum. ligat oculos. cachinnos phibet moderat linguā
frenat gulam. sedat iram et format icessum. ¶ Tercio eriget do
min⁹ si ipm corp⁹ laborare fecerim⁹ in opib⁹ p̄nīc et x̄tutum. ¶ Un
Zlug⁹ in li. de baptis. puuloz. Proptēa de paradiso emissus est
Adam et cōtra Edon habitauit. vt significaret q̄ i laborib⁹ qui
sunt delicijs cōtrarij erudiēda est caro pcti. ¶ Un corp⁹ n̄m res
putādum est aīal laboriosum ad opa p̄nīe faciēda nobis a deo cō
modatū. Noli ergo illud tenē oculosū cū ignoras q̄diu penes
te manebit cū imp̄fō ope p̄nīe ab illo qui cōcesserat forsitan im
promiserepetat Et ergo dē Chrysost. Si mutuo accepis equū
aut bonē instāter oparis. et dicis forte. cras a me tollet. q̄re hoc
etiaz nō facis equo corpi scz tuo? Sic ergo iūmētum tuū a chri
sto tibi cōcessum discrete nutrias vt sustentet natura et doment
vitia. Sic xga discipline corrigas vt maneat i obedientia et ful
geat castimonia. sic ad laborem iſtruas vt pfugent ocia et faciat
digna p̄nīe opa. tūc finaliter possis dño bonam et valētem exin
de reddē rōem ¶ Tercio reddēda est rō de p̄mis. et primo pa
tri de filio. hoc habet primo Regū tercio. vbi legit q̄ Iſdeli pūis
tus est p̄ filiis suis eo q̄ nouerat illos idigne agē et nō corripu
it eos delinquētes. Et ergo dē Prover. xxix. Erudi filium tu
um. ¶ Un quidam. Si tibi sit nat⁹ peccātem corrige natum. Ne
ve suū luere possis de iure reatum Item platis de suis subditis
Ezechiel. xxxij. Fili hominis speculatorem dedi te domui israel.
Audies ergo ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me. Si
me dicēte ad impiū. Imple. morte morieris. et locut⁹ non fue

ris vt se custodiat impi⁹ a via sua ⁊ ipe in iniquitate sua moritur.
sanguinem ei⁹ de manu tua reqram. Item eiusdem. xxiiiij. Ec
ce ego ipe sup pastores ⁊ reqram gregem meum de manu eorū
Item dñs siue princeps terren⁹ rōem etiam reddet de suo iseri
ori atq; subiecto. Hoc ptz Numeri. xxv. vbi legit q princeps a
dño iussi sunt suspendi i patibulis ppter pccm ppli. qz fornicat
us fuit ppls cum filiab⁹ moab. q vocabāt eos ad sacrificia sua
⁊c. vt ibidem legit. Tales ergo sunt pcicipes ⁊ plati de quibus
scribit Isidore. xxv. Ellulate pastoēs ⁊ clamate. aspergite vos
cinere optimates gregis. qz completi sunt dies vii vt interficia
mi ⁊ cadetis qñ vasa pcciosa. Elideāt ergo plati eccie ⁊ pcicipes.
vniuerse terre. qui alijs presunt ⁊ imperāt. qñter commissum si
bi gregem xpo pariter ⁊ exēplo instruit. regūt. defendūt. Pre
lati nāq; debent pplm docē et a lupinis hēreticōm insultib⁹ vul
pinisq; fraudib⁹ sagaciter defensare. Principes xpo terre debēt
peccātes corrigē. sibi subditis iusticiā ⁊ iudiciū facē. pupillos
et viduas. miserabilesq; psonas diligēter ptegere. nec quenq; i
iustis actionib⁹ seu molestijs aggrauare. Sciāt em fore scriptū
Sap. vi. q iudiciū durissimū in his qui pñt fier. exiguū em cō
cedit misēdia. potētes autem tormēta patiētur Ad vos oēs er
go platos eccie ⁊ principes vniuerse terre sunt hi scrinōes mei
vt discatis sapiam ⁊ non excedatis. ac subditos sic instruite di
ligite ⁊ defensate vt durissimū hoc iudiciū. vbi fortiorib⁹ forti
or ⁊ maiorib⁹ maior istat cruciatio. secure i die nouissimo valedi
tis expectare. Quarto reddēda erit rō de oibus opib⁹ ⁊ com
missis. Un̄ Athanasī⁹ in simbolo sic dī. q ad aduentum chusti
oēs hoies resurgē hñt cum corpib⁹ suis. ⁊ reddicuri sunt de fac
tis ppijs rōem. Et hoc ē q apls innuit. ij. ad Corin. v. vbi dī
Oēs nos manifestari oportet añ tribunal chī. vt recipiat vnus
quisq; ppria corpis put gessit. siue bonum siue malū. Un̄ Eccl.
vlti. Cuncta q sunt adducet dñs in iudiciū ⁊ nō solū magna ⁊ g
uia pcta sed etiā q in oculis nr̄is vident modica ⁊ qñ nulla Un̄
parū quid videt passus hois. s; de eo erit rō reddēda. Job xij
O bseruasti oēs semitas meas. et vestigia pedū meorū cōsidera
sti. Et subdit capitulo sequēti. Tu quidem gressus nicos dinu
merasti. Itē. xxiiiij. Oculi ei⁹ super vias hoim. ⁊ omnes gres
sus ei⁹ cōsiderat s; ad retribuēdum quod in illis perpetravit.

Exemplum de angelo numerate passus hémite. De q̄ legit̄ in vi-
tis patz. Min⁹ est xbum ociosum. Et tñ sic scribit Mat. xij. De
omni xbo ocioso qđ locuti fuerit hoies reddet de eo rōem in die
iudicij. Vñ Sap. i. Qui loq̄tur iniqua nō poterit latere nec p-
teriet illum correctionis iudicium. Minimi videt cogitatio va-
na. 7 tñ dicit Sap. i. In cogitationibus impij interrogatio erit Et
eiusdē. vi. Ipse cogitationes nr̄as scrutabit. Vñ Esaie ultimo.
Ego at̄ opa eoz 7 cogitationes veniā vt pgregē cū gētib⁹ videlz
ad iudicāduū put gētes iudicabo. De q̄ habet. Jobel. iij. In die
bns illis cōgregabo oēs gentes. 7 reducā eas in valle iofaphat.
et discrepabo cū eis ibi sup pplo meo 7 hereditate mea isrl. Quia
gopa cogitationes 7 xba rōe strictissima iudicabūtur. Nā 7 dicit
Gregori⁹. sup illud Mat. xxij. Oēs capilli vñ numerati sunt.
Sic de⁹ omnes vias nr̄as considerat 7 gressus dinumerat vt
nec mīme cogitationes aut xba minutissima q̄ apud nos value-
runt in ci⁹ iudicio maneat indiscussa. Tñc em̄ vniuersa opa no-
stra tanq̄m in frōtib⁹ nr̄is essent scripta erūt oib⁹ manifesta Nā
vt scribit Eccl. xi. In fine hominis denudatio illi⁹ opez. Qui
to erit reddēda ratio non solum de malis cōmissis. sz etiā de bo-
nis ptermis. Vñ Dat. xxv. Tunc dicet rex his q̄ a sinistris
ei⁹ erunt. Discedite a me maledicti i ignem eternum. qui ppara-
tus est diabolo 7 angelis ei⁹. Esuriui 7 nō dedistis mihi mandu-
care. 7 cetera q̄ sequitur Et fuit vna de causis quare diues epu-
lo non inuenit aque refrigerationē. qz paup lazari⁹ de micis ei⁹
mensē nihil potuit obtinere. Item nō solum de cōmissis 7 omis-
sis reddet ratio. sed etiam de tpe p̄dito in q̄ mala fca sunt. 7 bona
neglecta. Vñ Eccl. xvij. Numex dierum 7 tempus dedit illis
dñs. vt ipsis salubriter ad ei⁹ honorem 7 ppriam salutē vtātur.
Qđ multi tñ vilipēdunt 7 temp⁹ inutiliter cōsumunt. De qb⁹
Bernard⁹ ad scholarē cōgritur sic dicēs Nihil p̄ciosi⁹ tpe. sed
heu hodie nihil vili⁹ reputat. Transierunt dies salutis. 7 nemo
recogitat. nemo sibi perire diem 7 nunq̄ redituram causat. Sz
sicut non peribit capillus de capite. ita nec momētum de tpe vi-
delz de quo rō non eriget. Quātum hoc timebat beatus Ansel-
mus in meditationib⁹ suis ita dicēs. O lignum aridū eternis
ignib⁹ dignū. qđ em̄ rñdebis in illa die cū eriget a te vsqz ad ictū
oculi omne tēpus viuēdi tibi impēsum q̄lū fuerit a te expēsum.

et ideo dicit sapiens Eccli. iij. Fili cōserua tempus. ¶ Sexto et ultio
reddēda erit rō de oib⁹ donis a dñō deo pceptis. Ipse em̄ dñs nō
bil dat de q̄ non velit hēre rōnem. Un̄ poti⁹ videt cōmodare q̄
simplr dare Ipse em̄ req̄ret rōnem de omni dato. siue sit spūale
vt sunt bona aīe naturalia acq̄sita et infusa. siue corpalia vt sunt
fortitudo agilitatis et pulchritudo. Siue tpalia vt sunt diuitie.
ptates. et honores. De his oib⁹ pr̄z exēplariter et pabolice. Mat
thxi. xx. de quinq; talētis Et Lu. xix. de nobili q̄ tradidit seruis
diuitias. De quib⁹ oib⁹ oportuit rō reddi et cōputatio fieri spe
cialis. Et ergo sicut scribit Job. xix. Scito esse iudiciū scz breui
ter faciēdum. in quo de oib⁹ et singulis superi⁹ iam positis ratio
strictissima exiget. Quare dicebat Job. xxxi. Quid faciā cū sur
rexit ad iudicandū dñs. et cum q̄sierit qd rñdebo illi. Q̄ vob
lociter veniet q̄rens et interrogās de oibus opib⁹ nr̄is. Nā ius
ta est dies perditionis et adesse festināt tpa. scz qñ iudicabit dñs
pp̄lm suū. Quia vt d̄r Abdiē primo. Iuxta ē dies dñi sup om̄
nes gētes. Ipse nāq; d̄r in Apoca. iij. Ecce venio cito. Et ergo
dicit in euāgē. Marc. xij. Vigilate nescitis cū qñ dñs veniet.
an media nocte. an gallicatu. an mane. ne cum venerit repēte in
ueniat vos dormiētes. Qd̄ autem vobis dico oib⁹ dico. Vigi
late. vigilate. Nam si nō vigilaueris veniam ad te tanq; fur. et
nescies q̄ hora veniam ad te. Item Apoca. ultimo. Ecce venio
cito et merces mea mecū est reddē vnicuiq; scdm̄ opa sua. et ergo
charissime cum de tot et tātis oportebit te iam cito et q̄si impro
uise et subito rōnem reddē semp̄ vigila. diligēter te examina. cō
sciētiam q̄ tuam fundit⁹ expurga. Et cum dñs ad iudicādum
venerit possis eidem cōueniēter rñdere. Et in oculis ei⁹ gratiā
ac veniam pctōz misericordiē inuenire. Et hoc ē qd̄ suadet tibi
Eccl̄ast. xvij. ibi d̄r. Ante iudiciū temetipm̄ interroga et in con
spectu dei inuenies p̄piciationem

¶ Quod iudiciū timēdum sit ppter.
sententiē probationem.

¶ Rīmū qd̄ finale iudiciū reddit formidabile et pauescēdū
est horribilis snie expectatio q̄ a iudice tñc crudeliter ē ferē
da. Hec autē sentētia est terribilis spāl̄iter ppter tria. Primum

est incertitudo snie sue dubitatio. Nulli em̄ constat an p se vel
contra se ferat. Nā vt dī Eccl̄ix. Sunt iusti atq; sapiētes. ⁊
opa eoz in manu dei sunt. ⁊ tñ nescit hō vtz odio an amore dis
gnus sit. sed oīa in futuro seruant incerta. Vñ legit in vitaspā
tz. q; cū abbas agaton moritur⁹ p tres dies staret immobilis ap
tis oculis. ⁊ frēs cū pulsarent dicētes. Abba vbi es? Rñdit in
cōspectu oīm iudicis assisto. Et dixerūt frēs Tu times. Dixit
Intima x̄ute q; potui mādara dei custodiui. sz hō sum. ⁊ nescio
vtz opa mea accepta sint corā deo. q; aliē sunt dei iudicia. ⁊ aliē
hōīm. Et iō nec cōfido. nisi venero añ deum. Dicit em̄ Grego⁹.
Sepe iusticiā meā ad examen diuie iusticie inducta iusticia est.
et plerūq; sordet in p̄spectu iudicis. qđ in itent iōe fulget op̄rā
tis. Vñ Prouer. xij. Est via q; videt hōib⁹ recta ⁊ nouissima
ei⁹ ducunt ad interitum. Et q; iste scūs pī Agaton hxc cordiali
ter aduertebat. iō q;uis in mādatis dei custodiēdis diligentissī
m⁹ fuit. futur⁹ tñ iudicium valde timuit ⁊ expauit.

Cz̄te legit adhuc in vitaspātz. q; quidā senex dixit. Tres res
timeo. Vñ videlz qñ aīa mea egressura ē de cope. Alia qñ oc
cursura ē ipsi deo. Tercia x̄o qñ finalem sniam i die nouissimo
expectauerit auditura. ecce q̄liter multi sanctor⁹ patz hoc iudi
cū timuerūt. ppter incertitudinē snie tunc ferēde. Et x̄o meri
to valde timēdum. Vñ Mat. vij. ⁊ sunt x̄ba saluatoris. Dul
ti dicēt mihi dñe dñe. nōne in noīe tuo pphetauim⁹ et demonia
eiecim⁹. ⁊ x̄utes multas fecim⁹. Et tūc p̄fitebor illis dicēs. Di
scedite a me q; nunq; noui vos. Si pphete ⁊ fugātes demones
et miracula in dei noīe faciētes. tūc repellent. quis tā sancte hic
posset viuē q; in hoc iudicio non habeat tremē? Null⁹ verissimē
cum nō sit mund⁹ a sorde sup̄ terram. etiaz nec infans vni⁹ dei.
Hinc est qđ scribit̄ Esaie lxij. Facti sum⁹ oēs nos vt imund⁹.
quasi panus mēstruate vniuerse iusticie nre. Igit de oībus op̄i
bus nris in hoc iudicio poucēdis quātūmcūq; etiam videātur
bona siue iusta debemus merito formidare. Vñ Job. ix. Clere
bar oīa opa mea. Sic beat⁹ Paulus vas electōis. q;uis de nul
lo pctō sibi cōsciūs fuerit. Dicit em̄ Actū. xxiij. Ego oī bono cō
uersat⁹ sum apud deū vsq; in hodiernū diē. Tñ sicut scribit̄ Ec
cle. v. De p̄ciatu pctōz noli esse sine metu. Vñ primo ad Co
rinth. iij. qñ pauēdo dī. Nihil mihi cōsciūs sum sed in hoc iustis

ficatus nō sum. Hinc Grego. ait. Iusti at viri omne qd agunt
metuūt dum caute cōsiderant an quātum iudicē stabūt. Qēs
em stabūt? an tribunal christi. vt scribit Apl's ad Roma. xiiij.
Et ergo miserrim? quid dicā vel qd faciam. dum nil boni pferā
an tantum iudicē. Secundum est illi? snie dura z lamētabilis. i
mo intolerabilis platio. Vñ Mat. xxv. Cum venerit fili? ho
mis in maiestate sua z oēs angeli cum eo. tūc sedebit sup sedem
maiestatis sue. Et pgregabunt ante eum oēs gentes. z sepabit
eos ab inuicē sicut pastor segregat oues ab hēdis. Et statuet qd
dē oues a dextris. hēdos at a sinistris. Tūc dicet rex his qd dē
tris ei? erunt. Venite bñdicti pīs mei possidete paratū vobis
regnum a cōstitutiōe mundi. Esuriui z dedistis mihi māduca
re. sitiui z dedistis mihi bibere. z cetera q sequuntur. Tunc dicet
et his qui a sinistris ei? erunt. Discedite a me maledci in ignem
eternū qui parat? est diabolo z angelis ei?. Vñ quidā. Iudicis
in lite brevis est vox Jte Venite. Dicet reprobis ite. venite bo
nis. O gratiosissimū z dulce chustialloquiū. cum dixerit Ele
nite. O duz z amarum imo itolerabile xbum cū pñūciauerit
Discedite a me maledci in ignē eternū. siue ite. Ucre vere. Al
pera vox Jte. vox ē bñdicta Venite. Vñ Bern. ait. O q gra
ue z amarū a sinistris erit ite. cū a dextris vos venite dicet rex
largitor vite. Jste est gladi? ab vtraq? pte acut? exiens de ore filij
hois. Et habet Apoca. pī. z etiā xix. Certetūc pcutiet terraz
virga oris sui z spū labioz suoz interficiet impiū. Et habetur
Esa. xi. O q terribile ē illam vocē tunc audire. Vñ Aug? sup
Joannē. Qui ceciderunt ad vocē vnā morituri chū. qd facient
sub voce iudicaturi Jpe siquid ē rugiet tanq? leo. vñ Almos. iij.
Leo rugiet qd nō timebit. Esa. v. Rugitus ei? vt leonis Hie
remie. xxv. Dñs de excelso rugiet z de habitaculo suo dabit vo
cē suā. Peruenitq? son? eius ad extremū terre. qz iudiciuz dño
cū gentib?. Certe tūc vox dñi cōfringētis cedros. nam tūc dñs
cōfringet cedros libani. Hoc est supbos z eleuatos ei? speciales
inimicos. Qui mor vt hōificati fuerint. z tanq? cedri exaltati
quēadmodū sum? deficiēt. cū in h iudicio hūiliati fuerit a dño.
et qsi penit? ad nihilum redacti. Hec etiā vox dñi erit sicut toni
truū xterās terrā. Ideo Job xxvi. tremens dicebat. Quis po
terit tonitruū magnitudinis eius intueri. Unde Psalmista.

Intonuuit de celo dñs ⁊ altissim⁹ dedit vocē suam. Job. xxxvij.
Tonabit dñs voce sua mirabilē qui facit magna ⁊ mirabilia.
Hinc Ancelm⁹ in meditationib⁹ suis dī. Quid dormias aīa te
pida ⁊ euomi digna. Qui nō expgiscit. Qui non tremat ad tñ
tonitruū. nō dormit. sed mortu⁹ est. Item xbum dñi erit ad mo
dum choruscātis. Sacha. ix. Erbit vt fulgur iaculū eius ⁊ dñs
in tuba canet. Certe sicut dī Elaic. xx. In die illa clangeſ tuba
magna. Hinc dī Chrylsto. sup illud Mat. xiiij. Virtutes celo
rum mouebūtur. Vlere vox magna vox tube terribilis. cui oīa
obediūt elemēta. Que petras scindit. iferos aperit. portas ere
as frāgit. vincula mortuoz dirūpit. ⁊ de pfundis abyssi litera
tas aīas corpib⁹ suis reddit. ⁊ ad iudiciū ire cōpellit. Nec om
nia citi⁹ consumētur in ope. tanq̃ sagitta trāsit in aere. Dicēte
Aplo prima ad Corinthios xv. In momēto in ictu oculi i no
uissima tuba. De hac etiā tuba dī brūs Hiero⁹ sup Mat. Quo
tiēs diem illum cōsidēro. toto corde cōtremisco. Siue etiam co
medo. siue bibo. siue aliqd aliud facio. Semper videt illa horribi
lis tuba sonare in auribus meis. Surgite vos mortui ⁊ venite
ad iudiciū. Hūc diem frequēter debet cogitare quilibet tribu
lat⁹. seu onere pñie aggrauat⁹ ⁊ magnū inde suscipiet in aīa sub
leuamē. Un dicit brūs Grego. in omel. Diem illū frēs charissi
mi añ oculos vros ponite. ⁊ quicqd mō graue cernit in ei⁹ com
paratiōe leuiat. Debet⁹ etiam hāc diem expauescē ⁊ timē. Nā
hec ē dies ire. dies magna ⁊ amara valde. Un Sophonie pmo
Vox dici dñi amara. tribulabit ibi fortis. dies ire. dies illa. dies
tribulatiōis ⁊ angustie. dies calamitatis ⁊ miserie. dies tenebra
rum ⁊ caligis. dies nebule ⁊ turbinis. dies tube ⁊ clāgoris. Itē
Ela. iij. Sol cōuertet in tenebras. ⁊ luna i sanguinē. anteq̃ ve
niet dies dñi magn⁹ ⁊ horribilis. Quātum metuebat beatus
Bern. hūc diem qñ dixit. Cū recordor moritur⁹. terret terror
me ventur⁹. Quem expecto nō secur⁹. terret dies me terroris.
dies ire ⁊ furoris. dies luc⁹ ⁊ meroris. dies vltix pctōis. De
hoc etiam die ait sic idem in sermōe Audi stabūt ante tribunal
christi. vt audiāt vocē iudiciij. q̃ obturauerūt aurē suā ad vo
cem cōsiliij. Quid em loquit⁹ deus. Agite inq̃t pñiam. Multi tñ
dissimulāt. multi cōtinēt aures suas ⁊ dicūt. Dur⁹ est hic sermo
Nō sic impij nō sic. tñc intonet dur⁹ sermo. xbum asperum cū

pronūciatum fuerit. Ite maledicti in ignē eternū. Quid ergo dī-
cēt in die illa terribili miseri pctōres ppetue cōdēnnati. cum vi-
derit scōs ad regnū vocari. atq; semetipos ad mortis supplicia
eternalitē destinari. Certe sicut dī Sap. v. Semētes pte angus-
tia spūs dicēt intra se pīmaz agētes. Hi sunt quos aliqñ habui-
mus in derisum et in silitudinē improperij. Nos isēniati vi-
tam illoz estimauim⁹ insaniā. et sine illoz sine hōre. Quō ergo
deputati sunt inē filios dei et iter scōs sois illoz est. Nos erra-
uim⁹ a via veritatis et lumē iusticie nō illuxit nobis. et sol itelli-
gētie nō est ort⁹ nobis. Lassati sum⁹ in via inīqtatis et pōitōis
et ambulauim⁹ vias difficiles. viam at dñi ignorauim⁹. Quid
nobis pfuit supbia. aut qd diuitiarum iactātia contulit nobis.
Transierūt oīa illa tanq; nauis q; ptrasit fluctuātem aquā. cur-
sus cū pterit nō est vestigiū inuenire. Certe hec confessio et pe-
nitēcia tūcerit nimis tarda. Penitebūt quidē ad penam. s; nō
cōuertent ad veniam. Mā tunc nō erit ampli⁹ loc⁹ mie et venie
sed equitatis et iusticie. cum pnuñciat a tremendo iudice Ite et
venite. Quātum hec snia est ab oīb⁹ metuēda. ¶ Un legiē
q; quidā scūs cum spūs fornicatiōis ipm grauitē tētaret. exor-
auit dñm vt tētator ei visibilr apparēt. qd et factum ē. Tunc
scūs ille ait Quid tibi pdest q; me sic tētas. est em̄ summa fatui-
tas. Mosti nāq; q; cum aliqū in pctm precipitas. pctm tuū ag-
grauas et ex cōsequenti sic penā tuam augmētas. Rñdens de-
mon. Scio inq; vex esse qd loqris. scio em̄ q; quāto plures pec-
care fecero tāto diē iudicij ampli⁹ retardabo. Illam at diē su-
per oīa reformido. in q; duram illam sniam me audituz expecto
Ite maledicti in ignē eternum. q; parat⁹ est diabolo et angelis ei⁹
Et vt fulminationē illi⁹ snie saltē ad temp⁹ valeā retardare
Jōnitor hoies tam grauitē tētare. Q de⁹ eterne quātum tūc
demonēs et miseri pctōres timebūt et a voce tonitruī tui formi-
dabūt. Et ergo si volueris hāc vocē non timē. et i illa diē mag
et horribili secur⁹ esse. semina nūc opa pietatis. iusticie et mie Q
q; felix fuerit et multū beat⁹. qui nūc intelligit sup egenū et pau-
perē. in illa diē liberabit eum dñs. Un Prover. xi. Bñfacit aīe
sue vir misericors. facit etiā dignos fruce⁹ Mā qui nūc semināt
in lachrymis et dolore. tunc veniētes veniēt. portātes manipu-
los suos cum magna exultatiōe. S; multi nūc semināt spinas

et zizania. putātes se tunc triticū mēssuros. nō sic impij non sic.
Que em̄ seminauerit bō. hxc ⁊ metet. dr̄ apls ad Gala. vi. Et er-
go dr̄ dñs Dñe x. Trastis impietate. iniquitate mēssuistis. Un̄
qui seminauerit pctm ⁊ acc⁹ nequicie metet gehēnalem penam.
Qui vero h̄utes ⁊ opa p̄m̄e. colliget gloriā sempiternaz. nam
qui bona egerūt ibunt i vitam eternam. q̄ vero mala i ignē eter-
num. Opa em̄ illoz sequūtur illos. Apoca. xiiij. Nā opa tunc
saluabūt. ⁊ opa cōdemnabūt. Hinc ē quod dr̄ Joā. v. Eleniet
hora in q̄ oēs qui in monumētis sunt. audiet vocem dñi. ⁊ p̄ce-
dent q̄ bona fecerūt in resurrectione vite. qui hō mala in resurre-
ctionem iudicij. vñ Apoca. ij. dr̄ iudex affutur⁹ Ego sum scrui-
tās renes ⁊ dabo vnicuiq; fm̄ opa sua. Nā vt dr̄ Alboie primo
Sicut fecisti fiet tibi. Et ergo scribit h̄iēmie. l. ca. Et sunt xba
iudicis ad angelos malos de pctōre cōdemnato sic dicētis Red-
dite ei scdm̄ opus suum. iuxta omnia q̄ fecit facite illi. Et ergo si
volueris añ christum autumnū bonum h̄ie ⁊ multis fructibus
abūndare. semina nūc largiter in hoc vere bñ p̄ntis vite. nam q̄
parce semiat parce ⁊ metet Et q̄ seminat in bñdictionib⁹. de be-
nedictionib⁹ ⁊ metet. Et habet. ij. ad Corin. x. Sic etiam q̄ se-
minat i maledictionib⁹ ⁊ pctis. de eis dē metet. Nam vt dicitur
puerbio cōmuni. Qd̄ sibi quisquis serit p̄ntis tpe vite. Hoc su-
bi mēssis erit cum dr̄ ite venite Tercium hō. ppter qd̄ snia iu-
dicis ē terribilis ⁊ desolata ē omni dolore plena dānatoz a deo
et angelis. ⁊ ab oībus scis sepacio eterna. cū po sinistra a demo-
nibus rapiet. In instāti em̄ ⁊ sine mora illa horribili snia ab ore
christi pmulgata erūt parati demones crudelissimi. rapientes
aias miseroz. ducētes eas velociter ad suppliciū sempiternum
Hoc etiam p̄z figuratiue. Hester. viij. de mīstris assueri regis. q̄
erāt audissimi ad suspendēdum amon Un̄ dr̄ ibidem. Necnō
verbū de ore regis eribat ⁊ operuerūt faciem ei⁹ ministri regis.
Sic diaboli statim i illo die erūt paratissimi ad recipiēdum sta-
tim aias pctōz. Et h̄ est quod dr̄ in lamentationib⁹ h̄iēmie pri-
mo. Qd̄ es p̄secutores ei⁹ app̄henderūt eā. Un̄ Chrysost. in li.
de repatō apli. Cogita senos illos ⁊ horēdos penaz mīstros
qui pctōres p̄cipitant ad supplicia sempiterna. Item Hugo de
scō victore. Tortores horribiles qui nūq; miserent erunt pa-
rati vt data snia. te damnatum rapiāt ad tormēta sempiterna.

Tunc miserand⁹ miser lamentādo dicet. Susceperunt me sicut
leo parat⁹ ad predam. ⁊ sicut catul⁹ leonis habitans in abditis.
O dolor ineffabilis. o pena indicibilis talis amarissime persecu-
tionis. Un⁹ Bernard⁹ in meditationibus suis sic ait. Quispu-
tas meror erit. quis luct⁹. que tristitia quando sepabunt mali a
cōsortio iustorum et a visūe dei. ⁊ traditi in prātem demonum
ibūt cum illis in ignem eternum. Ibiq; erūt sine fine in luctu ⁊
gemitu Procul elōgari a beata patria paradisi. ⁊ in gehēna nū-
q̃ lucem habituri iuxta quāritatem culpe penā sustinētes. tūc
illi miseri pctōres de omni redemptiōe desperātes vsq; in eter-
num non videbūt lumen. nam introibunt in inferiora terre tra-
dētur in man⁹ gladij partes vulpium erūt. hoc est ipsorū demo-
num qui sunt fraudulēti ⁊ nequissimi ad nocēdum omnib⁹ De
hac sepationis pena sic dicit Chrysostom⁹ in li. de repatione lapsi.
Nonnulli imperitorū putant sibi satis esse ⁊ optabile videri si
tantūmodo careāt gehēna. Ego at multo grauiorē q̃ gehēna
nam dico esse cruciat⁹. remoueri ⁊ abijci ab illa gloria. nec puto
acerba esse gehēne supplicia. Et sunt illa. De quib⁹ audi qd dicit
beatus Petr⁹. Torquet is qui arcetur a cōspectu christi hoc cre-
de mihi penis oībus grauius. Et hoc solum est qd superat ge-
hēnā. Un⁹ idem sup illud Matthei. xvi. Excidet ⁊ in ignē mit-
tetur. Intolerabilis res est gehēna ⁊ supplicium horribile. Ta-
mē si mille quis gehēnas ponat. nil tale est durum. quale ab ho-
nore illi⁹ glorie pelli ⁊ exosum esse a christo. Nam scdm Augu-
stinum. Reprobi mallēt omne tormētum sustinere q̃ viderē
re faciem iudicis irati Unde Jobelis secundo. A facie eius con-
tremuit terra. moti sunt celi ⁊ stelle retraxerūt splendorem suū
a facie eius trepidabunt populi. Certe domine tunc peccatores
infirmabuntur ⁊ peribunt a facie tua. Et hoc pre dolore nimio.
cum eam viderint auersam. ⁊ quo ad ipsos terribiliter commo-
tam ⁊ crudelissime dicentem illud Hieremie. xviij. Dorsum et
non faciem ostendat eis in die perditionis eorum. O qualis se-
paratio. O q̃ grauis ⁊ amara tunc diuisio cuiuslibet peccatoris
a facie domini taliter indignantis. ⁊ horribiliter dicentis. Amē
dico vobis nescio vos Un⁹ quidā. Charorū tristis descessus tri-
stior istis Corpis ⁊ anime tristissim⁹ a deitate. Charissimi ppē
hec omnia supradicta ⁊ quasi infinita alia que breuitat is causa

omittuntur. expugnabimini et leuate capita vĩa. ac omni timore et tre-
more die illum precaveat. Nam sicut dicit Sophonie primo. Iuxta
est dies domini magnus iuxta et velox nimis. Et ergo dicit Esaię. xiiij.
Vigilate. quia prope est dies domini. vigilate itaque quia nescitis diem neque
horam. ut scribit Mat. xxv. Unde prima ad Thessal. vlti. Fratres
ista diligenter scitis quia dies domini sicut fur ita in nocte veniet. Cum
enim dixerit pax et securitas tunc repentinus eis superueniet interitus.
et sicut dolor in utero habentis et non effugiet. Vos autem fratres iam
non estis in tenebris. ut vos dies illa tanquam furprehendat. Vos
enim filij lucis estis et filij dei. Igitur non dormiamus sicut ceteri. sed
vigilemus et sobrii sumus. Hec ubi supra. Item Lu. xxi. Attēdite
vobis ne forte grauetur corda vĩa in crapula et ebrietate. et cu-
ris huius vite. et veniat super vos repentina dies illa Tanquam laqueus
enim superueniet in omnes qui sedent super faciem vniuersę terre. Vigila-
te itaque fratres omni tempore orantes ut digni habeamini omnia ista fugere
que ventura sunt. et stare ante filium hominis. Hec omnia ibidem. Nam
in veritate ibi erit amor et tremor et intolerabilis dolor. Unde Jo-
h. ij. Magnus est dies domini et terribilis valde. quos sustinebit eum.
Et Esaię. ij. Et introibunt in speluncas petrarum a facie formidinis
domini et voragine terre. et a gloria maiestatis eius cum surrexerit per-
cutiet terram. Tunc enim in fremitu concutiet terram et in furore
obstupescet gentes. Sicut scribit Abacuc. iij. Et idcirco dicit Esaię.
x. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis
ad quem fugietis auxilium? Certe peccatori tunc nullum erit refugium
nullum solamen seu adiutorium. Unde Anselmus in libro de silentio
dicit. A dextris erunt peccata accusantia. a sinistris infinita demo-
nia. Subter horridum chaos inferni. desuper prentia iudicis irati.
Foris mundus ardens. intus conscientia vrens. vir iustus saluabitur. Nec
cator autem sic deprehensus quem fugiet. latere tunc erit impossibile. et
apparere intolerabile. Item est dicta sententia eo magis formidabilis et
timenda. quia non solum corpus diiudicat. sed etiam ipsam animam condē-
nat. Unde legitur in exemplo. Duo fratres quorum unus erat fatuus et
alter sapiens. ibant pariter eadem via. Cum autem venissent ad biuium
ubi erant due vie. una delectabilis et pulchra. reliqua vero inabilis
et aspera. Fatuus videns viam delectabilem. dixit sapienti. Camus
per hanc viam. Sapiens respondit. Frater et si via ista delectabilis est.
tamen ad malum hospicium in fine deducit. Unde consulo per aliam

viam trāscam? nam quis ipsa sit aspera et inabilis. tamē dūcte
finaliter ad hospitium laudabile et pulchrum nimis. magne honesta-
tis et quietis. Rōdit fatu? frater. Magis volo oculis meis cre-
dere quā tibi de his quā tu nō vides. Et sic se posuit ille fatu? in via
delectabili et amena. Quod sapiens vidēs nolēs eum relinqre ipsū
sequat. Pergrētes autem pariter inciderūt statim in latro-
nes. quē eos ab inuicem separātes posuerūt in carcerib? diuersis.
Factum est autem ut rex illi? terre pēperet quadam die oēs in-
carceratos ad se adduci. ut ipsos iudicaret ad mortem. Venien-
tes autē isti duo frēs inter ceteros cum se mutuo viderēt. sapiēs
sic dixit regi. Dñemi rex et iudex. valde cōqueroz vob de isto
fratre meo. Nā cum essem? pariter i via. et ipse sit fatu? ego ho-
sapiēs sum reputat? Ipse em̄ mihi nolebat credē ut iuissem? p
quādam bonam viā quam sibi demonstrauit. s; fecit me secum ire
per quādam viā malam. vbi cecidim? inter latrones. vñ reus ē
mortis mee. Ad hēc fatu? dixit. Dñemi rex. Ego aduersus fra-
trē meum maiore cām cōquerendi. Nā cum ipse sapiens
sit nō debuisset tam facili ter me secut? fuisse p viam quam sciuit
fore malā. Quod si nō fecisset rediissem vtiq; et secut? cum fuissem
et pñs periculum nullaten? incurrissem. Nñ verere? est mor-
tis mee. His vbi ex vtraq; pte auditis. rex talem ptulit sniaz
dicēs. Tu fatue noluit sapiētē credere. et tu sapiēs secut? es fa-
tuū. igitur vos ambo debetis morte cōdemnari
Sic ergo erit frēs charissimū i die iudiciū. et in cōsummatiōe scēi
cum exhibunt aie delatibulis suis. et corpa de sepulchris suis. ad
recipiēdum iudiciū de cōmissis omnib? opibus suis et omis-
sis. Nam corp? fatuū q; noluit sequi cōsiliū aie sapiētis. et spūs
sapiēs. q; secut? est corp? fatuū. Igit cōdemnabūtur ambo in
iudicio extremo. Et hac de cā snia iudicis vñ gladi? ex vtraq; p
te acut?. Et habet Apoca. i. Nam pcutiet tam quā ad corpus qu
quo ad aiam miset pētozem. Et Dat. x. Illū timete qui po-
test corp? et aiam pēdere in gehennam Item dēam sniam reddit
multum formidabilem et timēdam qūtas ipsi? iudicis. Est em̄
ferēda a iudice circūspecto immo prudētissimo quā nō poterit fal-
li. Nam oīa sibi cognita sunt et nota. Ipse em̄ nouit abscondita
cordis scrutās corda et renes de? Et ad Hebre. iij. Quia nuda
et apta sunt oculis ei?. Deus em̄ intuetur cor. Et habet pñmū

Regū. xvi. **Uñ** Ecciaſt. xxiij. **O**culi domini multo plus luctu
diores ſunt ſole. circumſpicientes omnes vias hominum. ⁊ pro
fundum abyſſi ⁊ hominum corda intueſtes in abſconditas par
tes. Et ergo vt dicit Boetius. Magna nobis indicta eſt bene faci
endi neceſſitas. cum agam⁹ omnia ante oculos iudicis cuncta cer
nentis. Item Hieremie. xxxij. **O**culi tui aperti ſunt ſuper om
nes vias filiorum adam. ⁊ reddas vnicuiq; ſcđm fructum ad
inuentionum ei⁹. Iſte eſt iudex valde metuendus cui perſpicabis
leōmne ſolidum ⁊ opertum omne ſecretum. cui obſcura clarēt.
muta reſpondēt. mens ſine voceloq̃tur. ⁊ ſilētium conſitetur.
Hec etiam ſinia ferenda eſt a iudice nouiſſimo. qui nō poterit fle
cti. nam iudicabit orbem terrarum in iuſticia ⁊ populos in equi
tate. null⁹ etiam veretur potētiam. nec alicui⁹ accipit perſonā
nec aliquo munere tunc placatur. **Uñ** Deutronomij. x. Deus
magn⁹ potens ⁊ terribilis qui pſonam nō accipit nec munera.
Certe tunc pl⁹ valebit pura cōſcientia q̃ marſubia plena. Tūc
diuitib⁹ nihil p̃uerit diuitiarum copia. ſed ſolum pietatis ⁊ iu
ſticie proſunt opera. **Uñ** Ezechie. viij. Argētum eorum ſoras
eiſcietur. ⁊ aurum eorum in ſterquilinum erit. Argētum ⁊ au
rum non valebit liberare in die furoris domini. Tunc appa
rebit dolus ſeculi. falſitas mūdi. ac vilitas ⁊ indignitas omnium
diuitiarum. **O** q̃ dulce. q̃ iucūdum erit tunc odiſſe mūdum. et
q̃ triſte. q̃ amarum habuiſſe mūdum charum. Hec ſinia ferēda
eſt a iudice q̃ precibus nō corrumpit neq; mitigat. **Prover. vi.**
Nō acquieſcet cuiuſq; precib⁹. Et ideo vt dicit Chryſoſto. Ibi
angeli pſonibus nō intercedēt. Quia iuſt⁹ iudex tunc nō faci
et miam. ſed reddet vnicuiq; ſm merita vel demerita. equam et
inflexibilem iuſticiam. **Uñ** Ezechiel. vij. Scđm viam eoz fa
ciam eis. ⁊ ſcđm opa eoz iudicabo eos. ⁊ ſciēt qz ego dom⁹. Et
ergo Job. ix. expauēſcēs dicebat. **U**lcerebar oia opa mea ſciens
quia nō parcis delinquētī. De his omnib⁹ ait Bernard⁹ in po
ſa. Juſte quidem iudicabit nec pſonam acceptabit prece nec cor
rumpeſ. ſic nec precib⁹ flectet. Et igitur labora diligēter illuc de
ferre iuſticiam. vbi miam nō poteris inuenire. Nam vt ſcribit
Prover. xi. Non pderunt diuitie i die vltionis. ſz iuſticia libe
rabit tūc a morte Chariſſime ſi ſcholares lēōnes ſuas neſciētes
valde timent de examine mgi. qz forſitan acriter corrigentur.

Quātum hñc tunc tñmere miser! pctōres de extrema auditiōe
summi iugrī z iudicis. q̄ non studuerūt in libro iusticie z verita
tis. Certe in hoc examīe q̄ nunc malignātur exterminabuntur
Iniusti em̄ puniētur z semē impioꝝ peribit. Ecōtra vero tñc
in memoria eterna erūt iusti. z ab auditiōe mala non timebunt
Et ideo dī: Eccl. viij. Ante iudiciūz para tibi iusticiā. Nec snia
etiā fereť a iudice crudeli z cōmoto qui nō poterit placari. Nā
dñs qui nūc naturalr māsuēt? est vt agn? tunc apparebit qua
si leo rugies crudelis z cōmot? Elñ dī. xij. z pñt esse verba
dñi de auaris. gulosis. z supbis i die iudicij sic dicētis. Juxta de
sideria sua adimpleti sunt z saturati z deuauerūt cor suū z obli
ti sunt mei. Etero eis q̄si leena z sicut pardus i via assyrioꝝ. oc
curram eis q̄si vīsa raptis catulis. z disrumpā interiora iecoris
eoꝝ z cōsumam eos q̄si leo. Quid em̄ crudeli? istis testijs pote
rit iueniri. Item dī dñs ad impiū cōdemnandū. illud Ezechie.
vij. Finis venit sup te z emittā furorem meū in te. z iudicabo te
iuxta vias tuas z ponam p̄tra te oēs abhominatiōes tuas Et
non parcat ocul? meus sup te z abominationes tue i medio tui
erūt. Et scitis q̄ ego dñs. venit tēpus. p̄pē dies occisiōis. nūc
de p̄p̄quo effundā iram meā sup te. effundā furoꝝ meū in te.
Certe dñe sicut ignis cōburit siluā. z sicut flāma cōburēs mon
tes Ita tñc p̄sequis illos i tēpestate tua z i ira tua turbabis eos
Tñc em̄ exardescet sicut ignis ira tua. z i furoꝝe obstupefacies
gētes. De quo dī: Esa. xxx. Ecce nomē dñi de lōginquo veniet
ardēs furoꝝ ei? z grauis ad portādum labia ei? repleta sunt in
dignatiōe z lingua ei? q̄si ignis deuorās z spūs ei? quasi torrēs
inundās vsq̄ ad mediū colli. ad p̄dendas gētes ad nihilū. Hñc
furoꝝe p̄uidit Job in spū cum dī. Quis mihi tribuat vt i in
ferno p̄tegas me z abscondas me donec p̄trāseat furoꝝ tu? Ele
re tāta erit tñc seueritas iudicis. q̄ nec verbis poterit exprimi.
nec mēte cogitari. Omnia em̄ iudicia ab initio mūdi sup huma
num gen? habita sunt tanq̄ stille z scintille respēu furoꝝis dñi.
quē in hoc iudicio exercebit. Ecce q̄z distric? veniet ad iudiciū.
qui mitis resurrexit z ad celū ascēdit Elñ Grego. in omelia su
per illud Joā. xx. Thomas vn? ex duodecim q̄ dicit didym? sic
ait. Frēs vitam vestram moresq̄ cōponite. z is qui mitis resur
rexit a mortuis. q̄z strictus in iudicio veniet p̄uidete. Certe in

die tremēdi examis sui cum angelis et archāgelis. cum thronis
et dominatiōib⁹. cum principatib⁹ et p̄tīb⁹ apparebit. celis et
terris ardentib⁹. cunctisq; clemētis i obsequiū sui terrore cōmo-
tis. Hūc ergo tāti pauoris iudicem aī oculos v̄ros ponite. hūc
v̄tūz timeate vt hūc ventūz non timidi s; securi videatis. Ti-
mend⁹ est ergo mō. ne tunc timeatur Terror ei⁹ ad v̄sum bone
actiōis nos exerceat. mētus illi⁹ vitam nrām a prauitatib⁹ cō-
pescat. Certe si aliq; v̄m cum suo aduersario cām dicturus in
iudicio die crastina. esset exhibend⁹ totam fortasse noctē in som-
niam ducēt qd sibi dici posset. qd obiectionib⁹ responderet secū
sollicita et estimāti mēte x̄saret. vt iudicē inueniret aspey v̄lxe
mēter merueret et noxijs apparēt formidaret. Et q̄s ego. aut
quid ego? Nimirū non lōge futur⁹ post hoīem vermis. post x̄
mem puluis. Si ergo tāta cura p̄timeat iudiciū pulueris q̄
intētiōe cogitādū est. q̄ formidie p̄uidendū est iudiciū tan-
te maiestatis. Hec oīa idem vbi sup̄. Sūt et quedā alia p̄dictam
sniam grauātia. Prīmū videlz qz ibi nō est p̄tās resistēdi. Sa-
piē. vi. Virtuti brachiū cui q̄s resistet. Et Esa. xiiij. Quis resi-
stet iudicio tuo. Elce null⁹ potest resistē. sed omnes generalit̄
oportet cōparere. ac sniam summi iudicis siue velint siue nolint
coram angelis expectare. Ip̄e em̄ loq̄tur per Esaiam xlvij. ad
p̄ctōrem cōdemnādū in hęc x̄ba. Reclabif ignominia tua et
videbit opprobriū tuū. Elctiōē capiam et nō resistet mihi hō.
Elī Job. ix. Dcus cui⁹ ire resistere nemo p̄t. Nā si fortitudo q̄
nū robust⁹ est. Hester. xiiij. Dñe de⁹ rex omnipotens in dcōne tua
cuncta sunt posita et nō est qui possit resistē voluntati tue. Tu
em̄ fecisti celum et terrā. et quicqd celi ambitu cōtinetur domū⁹
oīm tu es. nec est q̄ resistat maiestati tue. Iste est magn⁹ dñs. et
fortis et potēs. cui⁹ magnitudis et potētie non ē numer⁹ neq; fi-
nis. Nullū etiam quātūcūq; magnum ip̄e timebit. Sap. vi.
Nō videbit dñs magnitudinē cuiusquā. qm̄ pusillū et magnū
ip̄e fecit. Q̄s em̄ subiecti erunt pedibus eius et timebūt ipsum
in die illa vehemētē. Nam sicut dī Ezechi. viij. In die iudiciij
fuoris dñi rex iugabit. et princeps induct meroze. Itē Apoca.
vi. Reges terre et p̄cipes et tribuni et iudices diuites et fortes.
et oīs seru⁹ et liber abscondēt se in sp̄cīs et i petris montium.
Et dicēt montib⁹ Cadite sup̄ nos et abscondite nos a facie sedē

tis sup thronū. 7 ab tra agni. qm̄ venit dies magnus ire. Et ibi
 dem xviij. Flebūt 7 plangāt reges terre q̄ in babilone fornicati
 sunt. 7 in delicijs vixerūt cum viderit fumū incendij ei⁹. longe
 stātes ppter timorem tormētoꝝ. Certe tūc erit tribulatio ma
 gna q̄lis nō fuit ab initio mūdi. vsq; mō. Ut dī. Mat. xiiij. Se
 cundū est q̄ dcām sniam aggrauat qz non est ibi loc⁹ pccōibus
 se abscondēdis occultādi. Nam vt dī. bñs Anselm⁹ Latere
 tūc erit impossibile. 7 apparē intolerabile. Uñ Job. xxxij. Nō
 sunt tenebre. 7 nō est vmbra mortis ibi vt abscondat⁹ qui opant⁹
 iniquitatem. Item Bern. in sermone. Audi stabūt añ tribunal
 chulsi. vt audiāt vocem iudicij qui obturauerūt aures suas ad
 vocem cōsiliij Ut super⁹ allegatum ē. Charissime hūc diem ti
 me. hunc dñm 7 iudicem oia iudicatur⁹ cordialiter expauesce vt
 eo diligētius possis pctā deuitare. Nā vt dī. Eccl. pñ. Timor
 dñi expellit pctm̄. Et alibi. In timore dñi omnis hō declinat a
 malo. Tercium est qd̄ dicam sniam aggrauat. qz non est ibi
 loc⁹ ad alium appellādi. nec spacium appellādi Uñ Ps. Quo
 ibo a spū tuo. 7 quo a facie tua fugiam. Si ascēdero in celū tu il
 lic es. si ascēdero ad infernū ades. Unde dī. de minus de pctōre
 Almos. ix. fugiet 7 nō saluabit⁹ ex eis qui fugerit si descenderit
 vsq; ad infernū inde man⁹ mea educet eos. Et si ascenderit vsq;
 qz ad celum inde trahā eos. 7 absconditi fuerit in vertice carme
 li inde scrutās auferam eos. Et si celauerit se ab oculis meis in
 fundo maris. ibi mādabo serpēti 7 mordebit eos. Et si abierint
 in captiuitatē coram inimicis suis. ibi mādabo gladio 7 occidet
 eos. 7 ponam oculos meos sup eos in bono 7 in malo. Et ergo
 Job. x. Dñs oia iudicatur⁹ sic dī. Non est qd̄ de manu mea pos
 sit eruere. Certa sunt plane video vbiq; nos inueniet man⁹ ois
 potētis. Uñ autor de curru aie. Quid facies diues nusquā tur
 tus bene viuēs. Quo te cōuerteris quo cursum pdite rētes Quo
 vertes cursum nō tut⁹ es hic neq; sursum. Si miser ascēdis ce
 los vel ad infera tēdis. Impat in celis fer⁹ est vel ad infera telis
 Si mare quera⁹ rex iste mari dñat⁹. Nusquā tut⁹ eris sed vbi
 q; reperit⁹ habetis. Elere vere ita nullibi patebit fuga vel i mor
 te nec in vita. Qd̄ bene aduertebat hoc bñs Elcasar⁹ qui sic i
 quiens dicebat. Van⁹ oipotētis neq; viu⁹ neq; defunct⁹ effū
 giam. Ut habet. ij. Macha. vi. Ex dictis igitur ptz multipl⁹ q̄

finale iudicium erit omnib⁹ metuendum. ⁊ hoc ppter accusatio-
nem plurimoz ibi sustinendam. Et ppter rōem vniuersoz gene-
raliter reddendam. Et ppter diffinitiuā sniam tūc a iusto iudice
horribiliter pferendam. Hui⁹ ergo memoria preseruat nō imune
rito quemlibet a peccatis.

**¶ Sequuntur Exempla de Secundo no-
uissimorum.**

¶ De extremo iudicio.

¶ Legitur i libro de ortu cartusien^{siu}. q^{uod} quidā doctor p^{ri}cipu⁹
et vita vt videbat ⁊ fama doctrina ⁊ sapia int^{er} oēs doctores pa-
risiēses excellēter honorat⁹ ⁊ mirabl^{iter} gratio^{sus} graui ⁊ vltia i
firmitate puen^{it} nō diu decumbēs diem clausit extremū. Cūq^{ue}
tota die illa q^{uod} defunct⁹ est more parisiēsi in aula suā in feretro
decubente fuissent cātata officia defunctor^{um}. i crastino mane cō-
gregata ibidē vniuersitate parisiēsi tam scholarium q^{uam} doctor^{um}
vt tā honorabili viro solēnis ⁊ venerabil^{iter} preberet funeralis of-
ficij sepultura. Cūq^{ue} reuerēdi viri feret^{um} in quo sum^{us} iacebat
eleuare vellēt ad ecciam deferendū subito cunctis stupētib⁹ qui
mortu⁹ videbat⁹ ⁊ erat eleuato capite resedit i feretro ac oib⁹ au-
dientib⁹ alta ⁊ terribili voce clamauit. Iusto dei iudicio accusa-
t^{us} sum. Et h^{ic} dicto caput deposuit ⁊ decubuit mortu⁹ sicut pri^{us}.
Qua voce cūcti attoniti ⁊ territi deliberauerūt ipm illo die nul-
lo mō fore sepeliendū sed vsq^{ue} ad crastinū reseruandū. Mane g^o
sequēti cū multitudo magna cōuenisset. dictūq^{ue} sum^{us} sicut pri^{us}
vellēt ad ecciam deportare. defunct⁹ sicut pri^{us} eleuato capite do-
lorosa ⁊ terribili voce intonuit. Iusto dei iudicio iudicat⁹ sum.
Quā vocē multitudo audic⁹ ⁊ intelligēs stupuit plus q^{uam} pri^{us}.
Et cū alterut^{rum} interrogassent qd sibi vellent tā insoliti ⁊ inexpli-
defuncti clamores. ⁊ adhuc determinauerūt ipm nisi i alio cra-
stino nullaten^{us} cumulādū. Tercia v^o die cū p^{ro}p^{ter} ista p^{ro}igia fe-
re tota ciuitas puenisset. ⁊ sum^{us} cunctis p^{re}paris ad tumulū vel-
lēt deportare. defunct⁹ sicut pri^{us} iā tercio altissima ⁊ mestissima
voce psonuit. Iusto dei iudicio p^{ro}denat⁹ sum. Qua horribili sen-
tētia audita q^{uod} oēs imēso fuerūt t^{er}rore ⁊ tremore pculli certifi-
de p^{ro}denatiōe tāti viri q^{ui} int^{er} alios videbat⁹ honestate vite clarita

re fame dignitatis excellētia ⁊ multiplici scia ⁊ sapia p̄fulgē. Ea
tēpestate erat ibi m̄gr Bruno doctor famosus. natione teutoni
⁊ de colonia nō obscuris parētibus natus. eccie etiā remēsis ca
nonic⁹ ⁊ ibidē scholarū m̄gr qui sup̄diciis vocib⁹ salubrit̄ territ⁹
atq; cōpunct⁹ allocut⁹ est quosdā socios ibi p̄ntes. infra script⁹
vel silib⁹ x̄bis. dicēs Eya charissimi qd faciem⁹. Dēs simul pe
rim⁹. nō saluabimur nisi q fugerit. Si i viridi hoc sit i arido qd fi
et. Si hō tāte dignitatis tāte l̄fature tāte scie. qui videbat tam
honeste vite. q erat tā celebris fame. sic indubitāter ē damnat⁹.
quid nos miseri hominūculi faciem⁹. Si lugubri voce vni⁹ hominū
cionis tā horribili ac stupēdo timore ac tremore cōcussi ac stupe
facti sum⁹ quid faciem⁹ cum rugit⁹ leonis cū extremi iudicii tu
ba in aures nr̄as p̄crepuerit cum oēs audierim⁹. Surgite mor
tui venite ad iudiciū. Quō in tali horribili iudicio vbi columnę
celi contremiscēt. ⁊ angeli terre bunt. ⁊ territi cogen⁹ apparere.
Ubi tūc latebim⁹. Impossibile erit latē intolerabile apparere.
Fugiam⁹ igit a facie gladij p̄occupem⁹ faciem dñi in p̄fessione
Venite adorem⁹ ⁊ p̄cidam⁹ ante dñm plorem⁹ coram dño q̄ se
cit nos. Postq; igit vocem ei⁹ audiui⁹ non obdurem⁹ corda
nr̄a. s; exeam⁹ de medio babilonis egrediamur pentapolim ig
ne ⁊ sulphure iā succēsam. ⁊ exēplo bti pauli hēmitē. ⁊ bti anto
nij. arsenij. euagrii. ⁊ aliorū scōrū cū btō iōāne baptista antra de
serci queram⁹ in montib⁹ nos saluos faciam⁹ vt eterni iudicis
irā ⁊ sniam damnatōis eterne euadam⁹ ⁊ puenire possimus ad
portū ⁊ trāquillitatē salutis et̄ne. His ⁊ silib⁹ verbis ⁊ senten
tijs seipm ⁊ quosdā socios alloquēs ⁊ exhortās. Deliberauerūt
ipse ⁊ sex alij viri pbi secum abrenūciare mūdo ⁊ oib⁹ pompis
ei⁹ ⁊ ad p̄fectā p̄niam peragendā heremi deserta cōpetētia q̄rē.
et ibidē relictis oib⁹ delicijs. ⁊ honorib⁹ hui⁹ mundi accipe sin
guli cruces suas ⁊ nudum ch̄istū nudipartam viā sequi. ⁊ la
tam ac spaciosam desere q̄ amatores ⁊ sectatores mundi pducit
ad supplicia dānatoz Et q; audierāt famā sc̄itatis sc̄i Hugois
epi gratianopolitani q̄ prius aliq̄ tpe eiusdē m̄gr Brunonis in
scholis soci⁹ credit̄ extitisse spū scō inspirāte simul ad sc̄m ep̄m
memoratum accedere decreuerūt. ⁊ eiusdem cōsiliū ⁊ auxilium
inq̄rere. vt in ei⁹ diocesi quā audierāt multis desertis montib⁹
abūndare locū congruū obtinerēt in q̄ suū sc̄m ac salubre p̄posi

tum posset effectū mancipare Septem igit scī viri infrascripti
presata de causa ad p̄dictum sc̄m ep̄m duce scō spū p̄uenerunt.
Et ut vtar oīno h̄bis scriptis i legēda vite scī Hugonis ep̄sco
pi memorati p̄ summū pontificem Innocētiū q̄ eum canoni
savit approbata et confirmata adest m̄gr Bruno vir religiosus
sciētiāq̄ famosissim⁹ honestatis et grauitatis ac tot⁹ maturita
tis q̄si quoddam simulachr. Habebat at̄ socios m̄grm Laudui
num q̄ post eum exiit prior carthusie. et duos stephanos hi scī
Rufi canonici fuerūt. s̄z desiderio vite solitarie eis sese cōiunxe
rūt. Hugonem q̄z quem cognominabāt capellānum eo q̄ sol⁹
ex ip̄s sacerdotis officio fungeret duos q̄z laicos q̄s appellam⁹
cōuersos Andreā et Garinū. Querebāt autem locum hēmi
tice vite cōgruū necdum repperāt. hac igit spe simul et sue scē cō
uersatiōis oīre trahēte venerūt. Quos ep̄s nō solum grātan
ter. sed et reuerēter suscepit et tractauit et voti cōpotes fecit. Ip
so nāq̄ consulete iuuante et cōcaute carthusie solitudinē intra
uerunt atq̄ extruxerūt. Anno dñi. M. lxxiiij. ep̄s copat⁹ vero
dicti scī hugonis quarto. viderat at̄ presatus sc̄s ep̄s circa idē
temp⁹ per somnū in eadem solitudie deum sue dignatiōi habi
taculū constructem septem etiam stellas itineris sibi ducatum
prestātes erāt vero hi septem. Quapropt̄ non isto t̄m. sed r̄q̄
successerūt eis cōsilia libet̄ amplex⁹ est. et vsq̄ ad mortem car
thusie habitatores consilijs semp et b̄ficijs fōuit. licet x̄o et p̄i
mit⁹ diuini amoris tot⁹ ardēt incendijs nō aliter tamē ad disci
pline celestis exercitia eoz exemplis ac familiaritate inferbuit.
q̄si flammātī q̄s facip̄ lures alias circumponat ardētes. Erat
autem et cum eis nō vt dñs aut ep̄s. sed vt seru⁹ et frater humil
lim⁹. et ad cūctoꝝ quātum in ip̄o erat obseq̄a paratissim⁹. Adeo
vt vir venerabilis wilhelm⁹ tunc prior scī laurētij postea san
cti th̄osfridi abbas m̄grō brunoni etiam ip̄e religiosa deuotiōe
nō mediocriter alligat⁹ b̄ri hugonis cōtubernalis (bin⁹ quippe
t̄nc p̄ singulas habitabāt cellas) apud m̄grm brunonē nō leuē
cōqueret q̄ pene oīa ad humilitatē spectātia intra cellulam sibi
tanq̄ patri paret officia et ep̄s nō saltem secū vt soci⁹. sed poti⁹
cōuersaret vt famul⁹. Int̄arum autē h̄remū deuot⁹ incolebat
et sedul⁹ vt eum m̄gr bruno nōnunq̄ exire cōpelleret dicēs h̄te
ad oues vestras eisq̄ q̄d debetis exsoluite

CAliud exemplum

Refert doctor Jacob^{us} carthusiensis in libro de peccatis mentalibus et criminalibus. Duo fratres religiosi honeste puerfactionis se mutuo cordialiter dilexerunt inter quos unus mortuus alteri apparuit in oratione procumbenti. Quē viuis vidēs in vili habitu et vultu mesto. inquit. fuit cur sic appareret? Rēdit defunctus tribus vicibus dicens. Nemo credit. nemo credit. nemo credit. Quē viuis quid esset quod nemo credit. Rēdit defunctus. quod districte iudicat deus. et quod se uere punit. His dictis disparuit et viuētem frēm magno timore recoctum dereliquit.

CAliud

Quidam rex fuit magnus et gloriosus et factum est pcedēte illo in curru deaurato cum regali obsequio obuiasse illi duos viros attritis et sordidis indutos vestibus: attenuatas macie et palidas facies habentes. ut ergo rex vidit illos desiliens cōfestum de curru. et in terram pcedēs adorauit et surgēs amplexus est eos affectuose osculās. Magnates vero illi ac pceres de hoc indignati sunt arbitrātes eum fecisse indigna regali gloria non tamen ausi in faciem illum reprehendē germano fratri ei^{us} suggesserūt ut ei loqueretur tātē excellentie diademati tātā inferat cōtumeliam. Qui cum fratri ista dicēt et ei^{us} humiliationem reprehendēt ei rex rēsum dedit quod tamē ille nō intellexit. Cōsuetudo autē erat illi regi quādo finem mortis cōtra aliquem dictabat pconem suū ante ianuam illi^{us} cum tuba huic officio deputata mittē. Cum^{us} voce oēs pgnoscēbāt mortis reum esse. Tūc igit^{ur} veniēte misit rex bucinam mortis tubicinare ante ianuam frīis sui. Quā cum audisset ille de salute desperās tota nocte sua disposuit ac summo diluculo nigris et lugubribus induit^{us} vestibus cum vxore et filiis pgit ad fores palacii flens et lugēs. Quē rex ad se ingredi fecit et vidēs eū lugētē ait. O stulte et insipiens si tu sic timuisti pconem germani frīis tui aduersus quem te nihil deliquisse cognoscas. quō mihi reprehensionē intulisti quia in humilitate salutavi et osculatus sum precones dei mei sonozabili^{us} tuba mortē mihi significātes et terribilem dñi occursum cui multa et magna meipm peccasse cōfiteor sum. Ecce deniq^{ue} tuam arguens insipientiam isto usus sum mō. Nūc vero et illoz qui te miserūt ad mei reprehensionē stulticiā arguere curabo et ita frēm instructū remisit domū precepit autē fieri delignis quattuor arcellas et duas quodē vndiq^{ue} auro coopras os

Itaq; mortuorum putredine mittens in eis aureis obserauit seris. Illi
as homo duas pice et bitumine lineas repleuit lapidibus preciosis et in
estimabilibus margaritis et omnium unguentorum odoribus funiculisque ci
licinis astrinxit. Deinde accersiri fecit reprehensores suos magna
tes scilicet illos et pecores et posuit ante eos quattuor ipsas arcellas ut
estimaret quatenus quidem iste quatenus homo ille pretio sint condigne. Illi
vero deauratas magni pretij iudicauerunt. Expedit enim inquit i
ter regalia diademata poni. quod homo illi in pice et bitumine erant vi
li quodam et exili pretio dignas dixerunt. Rex autem dixit ad illos. Scie
bam et ego talia vos dicturos exterioribus enim oculis exteriora
cernitis et tamen non ita oportet facere sed interioribus oculis intrinsecus
reposita expedire siue honorem siue contumeliam. Et mox precepit ut
aperirentur arcelle deaurate ex quibus referatis dirus fetor exala
uit et fetidissimus visus est aspectus. Atque ergo rex. Iste typus est eorum
qui splendore quodam et gloriose induuntur vestibus et potentia elati
sunt sicut intrinsecus mortui malignisq; opibus referti sunt. Deinde
picatas bituminatasq; precipites dissolui et aperiri et cunctos qui
aderant letificauit eorum qui intus erant splendore et odore. Tunc ait ad
illos. Scitis quibus filiis sunt ista. Humilibus illis qui vilibus operiti
erant vestimentis quod vos exterioriter accedentes habitu contume
liam putatis mentem ante faciem eorum in terra adorationem. Ego homo intel
lectualibus oculis reuerentiam illorum et decorem considerans animarum glorifi
cat quodam eorum tactu omni corona et regali vniuersa purpura preciosio
res istos existiaui. Illos igitur profundus docuit ne erraret in his que
foris apparerent sicut interna accederet. ¶ Aliud ex li. Apoc.
Magister Symon de tornaco Parisius in theologia regebat.
Et erat excellens doctor ille suo tempore sed contra decetiam talis offi
cij incontinens et superbus. Hic cum super omnes doctores ciuitatis audi
tores hiet et in schola coram omnibus de humilitate altissime doctrine
christi questione disputacione prohibita terminaret in fine tandem et re
probum sensum in execranda contra christum blasphemie verba prout.
Tres sunt inquit qui mundum sectis suis et dogmatibus subiugarunt
moyses christus et machumet. Moyses primo iudaicum populum
infatuauit. Secundo christus a suo nomine christianos. Tercio gentile
populum machumet. Nec mora eueris oculis scilicet per humana vo
ce horribile mugitus emisit et epilepsia statim diffusis in terram die ter
cio eiusdem morbi mortem accepit plaga ergo insanabili percussit cum

omnipotes et omnia usque ad prima litterarum elementa primum
uit. sed grauiori in aia cum hac plaga percussus est. Tunc usque in
diem mortis sue quasi murus compactus est iumentis insipientibus et
in luxurie feditate permansit. Et vide summe admirationis mira-
culum Alleyde fornicariam concubinam suam nominare poterat et
sciebat Boetium homo de triuitate qui iuxta eum ad spectaculum po-
nebat. quem olim corde tenus scierat post indicam plagam. nec
nominare nouerat nec valebat. Non transgrediaris ergo terminos
constitutos et primum modum semper habeas in scripturis.

C Aliud ex libro Alpum.

Ciuem quidam in theutonie partibus ex sanguine principum
plenissime generosus. Symonibus et vita degener episcopatum
male accepit. Qui rapinis et luxurijs verecunde primo. sed inuere-
cundissime postmodum opam dedit. Castigauit autem cum dominus fla-
gello multiplici. sed cum abuteretur eo in superbiam dedit eum dominus in
mortem reprobam. Qua in hora venerabilis Conradus deo di-
gnus hildemensis episcopus ad matutinas interpeste noctis silentio sur-
rexit illisque dictis resederat ad studium factus in die sermo-
nem. Nec mora rapit in spiritu videtur se visus est episcopum quendam vela-
ta facie sed infulis insignitum ad tribunal iudicis rapi. Mox as-
sunt truci vultu satellites accusant episcopum. unde in rapina. alius in-
cede hominem atque alij in luxurijs lubricantem. Tunc iudex assessoribus
suis ait. Accusate discutite librate iudicium ferte sententiam nec
mora assessores parent iudici ferunt in communi sententiam iudex ap-
probat latam. Accedunt ministri supra fuliginem nigriores et abla-
ta mitra de capite anulum casulam dalmaticam ac reliqua episco-
palia indumenta detracta. ad pedes iudicis deponunt. nudumque re-
lictum cum clamore rapiunt ciulantes et a facie iudicis trahunt ad
tartara nihil secum propter peccata portantem. Mox assessores iudicis
surgunt et cum cantu sonoro subiungunt. Dum tempus habemus bo-
num ad omnes opemur. His visis in spiritu dicit hildemensis episcopus se
reversus cogitare cepit quisnam fuerit ille miserabilis presul. Tum
ecce quidam ad ostium pulsans itromissus est cum lachrymis clamans
tale episcopum in prima villa venisse de vespe et sub eadem noctis hora
subitanea morte subtrahunt. Quo audito sanctus presul miserrimo il-
lo defuncto condoluit et licet inaniter quantum ad subuentionem pro
pietate tamen lachrymas amarissimas fudit.

¶ Excesario exemplum.

¶ An annos paucos rome quidā cardinalis defunctus est noīe Jordanus. qui quondā de ordine cisterciensi assumptus. sed vita ordinis i eo mīme cōcordabat. Erat em̄ auarus valde sicut a quodā abbate audiui. Habebat autē notariū quendā noīe Pandolphum. Hūc cum p quodā negocio nescio q̄ misisset interim expirauit. Eadē hora cū ille expleto negocio rediret mane añ lucem cateruam miserabilē in agro cōtemplatus est. Sedebāt homines in uicinis i ore caudas hītes: versis doris ad capita illoz. Quos Jordanus cardinalis cuculla induit nudis pedibus sequebat duo bus demonibus seducentibus. In q̄z aspectu dum notariū nimis horret clamauit cardinalis Pandolphus Pandolphus. Subsistete decore et dicite. Quis es. aut qd clamas? Rndit ille. Ego sum iordanus dñs tuus et mortuus sum. Dicite illo. quo ducimur: ille rndit. An tribunal christi. Et ille. Noscitis qd de vobis sit futurum. Non nouit inqt deus scit. sz cum illic venero beatus Petrus de cardinalatu meo p me redditus est rōem sanctus vero Bñdictus de cuculla q̄ nullam inde obtinere poterit saluabor. fin autem damna bor. Sicqz oculis eius subtractus est.

¶ Sunt ibi tortores serpentibus horribiliores. deformes nigri. sed nō ad libera pigri. nunq̄ lassant. sed sp̄ ad huc renouant.

¶ Chrysostomus. q̄ amarum erit i iudicio separari a uisione dei Si mille mihi gehēnas pponas non tm̄ reputo sicut ab illo gloriose iocūditatis societate expelli et exosum fieri creatori

¶ Idem ad demetriadem ponam ante oculos.

¶ Autoritates scōz de iudicio extremo
¶ Gregorius. Pensate frēs charissimi añ cōspectum tāti iudicis. quis i illo die tetroz erit qñ iam pena remedium nō erit. Que illa cōfusio cū reatu suo exigēte ptinget in cōuentu oīm hoīm angelozqz erubescere Quis em̄ pauor quē et tranquillū mens corpore nō valet etiam iratū vidē. quem bñ Sophronias describit dicens. Dies ire. dies illa. dies tribulatiōis et angustie. dies calamitatis et miserie. dies tenebrarū et caligis. dies nebule et turbis dies tūte et clangoris. Pensate frēs extremi die iudicij sup corāda reproborū qua asperitate p̄p̄ta vidit amarefcere quem tot appellationibus non valet explicare

¶ Ite Memineas erit hoīs eterni iudicis pñciam nō formidās

Ibi enim tunc simul omnia peccata ante oculos redeunt. ibi cuncta quae cum delectatione acta sunt cum pudore ad memoriam reuocantur.

Bernardus. Ele mihi misero cum venerit dies illa iudicii. et appaerunt libri in quibus omnes reatus mei et cogitationes domini non presente recitabuntur.

Hieronymus. Siue comedam siue bibam siue aliud quod faciam. spiritus insonare videtur auribus meis illa terribilis tuba. surgite mortui venite ad iudicium. quia quoties die illum cogito toto corpore tremisco.

Chrysostomus. Dicit autem Christus damnatis. Ego propter vos homo factus sum. propter vos alligatus et illusus sum et celsus sum et crucifixus sum. Ubi tantarum iniuriarum mearum fructus. Ecce precium sanguinis mei quem dedi pro redemptione animarum vestrarum. ubi est seruus? via quam pro precio sanguinis mei dedistis. Ego super gloriam meam vos habui cum essem deus? apparatus homo. et vilior me omnibus rebus? vultus fecistis. Materiam vilissimam terre. amplius dilexistis quam iusticiam meam et fide.

Gregorius. Quod anguste erit vndeque via reprobis. Superius erit iudex iratus. Inferius horrendum chaos. A dextris peccata accusantia. A sinistris infinita demonia ad infernum trahentia. Intus conscientia vivens. Extra mundus ardens. Miser peccatorum quo ibit. et sic depressus quem fugiet. latere enim erit impossibile apparere intolerabile.

Augustinus. Dallent reprobi omne tormentum sustinere inferni quam faciem irati iudicis cernere. Et dicet montibus et petris. cadite super nos et abscondite a facie sedetis super thronum et ab ira agni.

In diebus illis querent homines mortem et non inuenient eam et desiderabunt mori. et fugiet mors ab eis.

Bernardus. Quid tam paucum. quid tam plenum vehementissime sollicitudinis excogitari potest quam iudicandis altare illi tam terribili tribunal sub tam districto iudice expectare suam.

Anselmus. O lignum aridum et eternis ignibus dignum quid respondebis in illa die cum eriget a te usque ad ictum oculi omne tempus viuendi tibi impensum qualiter fuerit a te expensum. Ele quod peccata prouent tibi ex ipso iusto quam ex insidiis quam non vides et fortassis terribiliora his quam vides. tunc quippe condemnabit quid fuerit in te inuentum. operis vel oculi vel sermonis usque ad minimum cogitationem. etiam quod vixisti si non fuerit ad dei voluntatem directum. Idcirco cui sit fortitudinis et horrois tui atque omnium contempsisse creatorem offendisse dominum maiestatis.

Ambrosi⁹. Quia nunq̃ excidat a memoria tua Ite maledicti in ignē eternū. Venite bñdicti p̃cipite regnū. Qd p̃t lamēta bilib⁹ ⁊ terribilib⁹ cogitari q̃ ite maledicti in ignē eternū. Et quid potest delectabili⁹ cogitari q̃ venite bñdicti p̃cipite regnū. due voces q̃z nihil terribili⁹ vna ⁊ nihil iucūdius altera iueniri p̃t. **Bernard⁹** in meditationib⁹ suis. Quis putas tūc meror erit quis lu ct⁹. que tristitia cū sepabunt impij a cōsortio iustoz ⁊ a visiōe dei ⁊ traditi in p̃tētem demonū ibunt cū ipsis i ignē eter nū. ibiqz semp erunt sine fine i luctu ⁊ gemitu. p̃cul quippe a bea ta paradisi patria exulati cruciabunt in gehēna p̃petua nunq̃ lu ce visuri. nunq̃ refrigeriū adepturi. Sed p̃ milia milia annoz in inferno cruciadi nec inde vng̃ liberādi. vbi nec q̃ torquent ali qñ fatigant. nec qui torquentur aliqñ moriunt. Nihil ibi aliud audiet nisi flet⁹ ⁊ planc⁹ gemit⁹ ⁊ vlulat⁹ merores ⁊ stridores dentiū. Nihilqz ibi videbit nisi vermes ⁊ laruales facies. torto res atqz teterrima mōstra demonioz. Ardebūtqz miseri i igne eterno in eternū ⁊ vltra. In carne cruciabūtur p̃ ignē. In spū per cōscientie vermē Ibi erit dolor itolerabilis. fetor icōpabilis timor horribil⁹. mors corpis ⁊ aie sine spe venie ⁊ mie. Sic tamē morient⁹ vt semp viuāt ⁊ sic viuēt vt sp̃ moriatur. Ita aia p̃cō ris in inferno cruciabit sine fine p̃ p̃ctis ⁊ aia iusti p̃ bonis meritis in paradiso collocabit. Nunc at alterū e duob⁹ eligam⁹ aut sp̃ cruciari cum impijs. aut p̃petualit̃ letari cum scis. bonū siquidem temalū mors ⁊ vita añ nos sunt posita vt ad q̃ voluerim⁹ ma nū extēdam⁹. Si tormēta nos nō terrāt saltē p̃mia inuēt.

**Finunt exempla de extremo iudicio
Secundo nouissimorum.**

**Incipit Tercium nouissimoz
de inferno.**

Ercium nouissimoz cui⁹ salubris recordatio a p̃ctis prohibet ē inferu⁹ seu gehēna. Un narrat Albanas si⁹ de scō anthonio hēmita. Q̃ cum diabol⁹ eum tēta ret de aliquo p̃cō ipse penas eterni incendiij p̃cō debitas reme

morās eidē se opponebat Et sic tādē viciū diabolū ⁊ lētrabat a
tētationib⁹ pmanēs immunis a pccō Circa quā materiā inter
cetera sunt tria specialit⁹ considerāda. Primū est diuersimoda
noiatio penaliū locoz. Secundū est multimoda afflictio sōda
liū infernoz. Terciū est varia cōditio infernaliū tormentoz q̄
rū memoriā valde pseruat hōiem ne cadat in pctā

Quā multimoda est noiatio infernaliū locoz

Esuperi⁹ posit⁹ primū principalit⁹ declarādum ē diuersi
moda noiatio penaliū locoz. Igit scīdum ē q̄ infern⁹ est lo
cus igne⁹ ab infero sic dicit⁹. Nam aīe reoz ibi inferunt ad eter
nalit⁹ puniendū. Vñ Job. vii. Qui descenderit ad infernū non
ascēdet. nec reuertet⁹ vltra in domū suam. Et sic infern⁹ appella
tur gehēna ignis. vñ Grego. in q̄rto dialogoz. Vñ quidē ge
hēne ignis credend⁹ est sed non vno modo oēs cruciat pccōres
Vnusquisq; em̄ in quātuz exigit culpa t̄m illic recipiet de pena
Itē Iſido. li. primo de summo bono Ignis gehēne ⁊ lucebit mī
seris ad augmētum pene vt videāt vñ doleāt. ⁊ nō lucebit ad cō
solationē ne videāt vñ gaudeāt. Item ibidē In gehēna duplex
est damnatoz pena quoz mentē affligit tristitia. ⁊ corp⁹ com
burit flamma. Ignis iste gehēnalis ineffabilit⁹ cruciat pccōres.
De q̄b⁹ sic dī. in psal. Cadent sup̄ eos carbonēs. in ignē deiciēs
eos in miserijs nō subsistēt Itē dñs in ira sua cōturbabit eos ⁊
deuorabit eos ignis. Quapropt⁹ scribit⁹ Esa. ix. Ignis erit cibus
hoīe. xv. Dicit dñs ad dānatos. Ignis succēsus ī furore meo su
per vos ardebit. Iste ignis talit⁹ inflammat⁹ est ⁊ ab ira iudicis
succēsus q̄ nouo incēdio nō indigebit amodo. ⁊ vsq; ī sempitēnū
Hic est q̄ dī Job. xx. Deuorabit eos ignis q̄ nō succēdetur. Q̄
q̄ dure vindicabit se tunc dñs de miserijs pccōib⁹ condemnat⁹
Vñ Eccl. vii. Vindicta carnis impij. ignis ⁊ vermis Differt
autem ille ignis īfernalis ab isto igne materiali p̄cipue in trib⁹
Primo in acerbitate. Est em̄ acerbior q̄si in infinitum. Unde
dicit sanct⁹ Sebastian⁹ cui angel⁹ ad aurē m̄ stabat. q̄ ist⁹ ignis
sensibilis ita se haberet ad ignem gehēnalem sicut ignis in parie
te depict⁹ ad istum sensibilem. Secundo in duratiōe. Nam iste
ignis p̄t extingui. ille vero nō. Vñ Esa. vlti. Ignis eoz nō ex
tinguet. Mat. iij. Palcas autem comburit igni inextinguibili.

Paleas. i. pctōres. Tercio in cōsumptione. Nam iste ignis p̄t
omnia cōsumere. Nam fm p̄būm. **D**ia cōsumit materia ignis
Ille hō non p̄t cōsumere. nec corpa nec sp̄s quos v̄it. **U**n de
pctōre constituto in inferno d̄r Job. xx. Quia oia q̄ fecit. tñ non
cōsumet. Hinc est q̄ d̄r Chrysost. in li. de repatiōe lapsi. Ignis
iste q̄ in p̄nti vita est cōsumit cuncta q̄ recipit. Ille hō q̄s susci-
pit semp cruciat. ⁊ pene sue semp integros referuat. p̄tēa ⁊ un-
extinguibilis d̄r. **N**ō solum q̄ ipse nō extinguet. sed q̄ nec eos
quos suscipit perimit ⁊ extinguit. Scriptura c̄m dicit. Quia
pctōres induet incorruptionē. sed non ad honorem vite. sed ad
diuturnitatē supplicij p̄futurā. **H**ui⁹ autem pene vim ⁊ ignis
illi⁹ potētiam. nulla vox exponē ⁊ null⁹ sermo poterit explica-
re. **I**bi qd̄ agam⁹. quid r̄debim⁹. **N**ihil erit ibi nisi stridor den-
tium. nisi vlulat⁹ ⁊ fletus ⁊ seua p̄ma cessantib⁹ v̄ndiq̄ auxilijs
et v̄ndiq̄ inualescentib⁹ penis. **E**t ignis ille sicut nō h̄z naturā
cōsumendi. sic nec illuminādi. s̄z est ignis obscurus ⁊ flāma tene-
brosa. Tercio infern⁹ d̄r loc⁹ inquietus. **U**n in rex natura q̄
dā locus sp̄s est quiet⁹. vt supior ps mūdi. Quidā q̄nq̄ quiet⁹ et
q̄nq̄ turbat⁹. vt ps ei⁹ media. Sic p̄babile est terciā p̄tē sc̄z in-
feriorem semp esse turbatā. ⁊ ideo d̄r tartar⁹. Nam fm Papiā
Tartarus d̄r turbat⁹. **P**rouenit aut iniquis siue turbatio ibi
specialit̄ ex trib⁹. **P**rimo ex penaz varietate. sicut temp⁹ d̄i-
cit esse turbatum q̄ndō mixtum est cum pluuia grandine niue
et hūdi. que dicūtur esse in inferno. **U**n ps. Pluit sup peccato-
res laqueos ignis sulphur ⁊ sp̄s procellaz pars calicis eorum.
Secūdo ex ministroz vexatione. Hieremie. xvi. Seruietis
dijs alienis qui nō dabunt vobis requiem die ac nocte. **T**er-
cio ex mutuo clamore. Esa. xlv. Vos clamabitis p̄ dolore et
p̄ cōtritione sp̄s vlulabitis. Certe tūc cui libet vlulanti ⁊ sic
clamātī respondebit domin⁹. Hieremie. xxx. Quid clamas super
cōtritione tua insanabilis est dolor tu⁹ p̄pter multitudinem ini-
quitatis tue. p̄pter dura pctā feci hec tibi. Tercio d̄r infern⁹ lo-
cus intemperatissim⁹. **U**n dicitur auern⁹ quasi sine vere. i. sine
temperātia. Nam pene nō sunt ibi in aliquo t̄pate. sed i summo
gradu ⁊ excessu maximo. Sūt enim ibi tenebre vltra modum
excessue. propter quod Matth̄i. xxi. dicuntur tenebre exterior
res. Exinde patet Exodi decimo capitulo de tenebris palpa

bilis? que fuerunt in egypto quātomagis erūt ibi grauiorē. vñ
 Job. xx. Quē tenebre abscondite sunt in oculis ei. Tunc pēdō:
 dicit illud Ps. Posuerūt me in lacu inferiori in tenebris et i vñ
 bra mortis. Item Collocavit me i obscuris sicut mortuos secu-
 li. et anxietas est sup me spūs me. Silr et illud lamentatiōis. Die
 mie. iij. In tenebris collocavit me q̄li mortuos sempitēnos. Itē
 est ibi summus calor. ppter qd dicit Job. xxxij. Calor nūm? Et
 rō illi est. qz non exaltat sed inclusus ē sicut calor in fornace. vñ
 Ps. Pones eos vt clibanū ignis in tpe vultus tui. dñs in ira
 sua cōturbabit eos et deuorabit eos ignis. Ibi est summus frig?
 Job. xxij. Ab aq̄s nūm? Aque ille dicūt aque nūm q̄ pre cete-
 ris aquarū substantijs sunt frigidiores. et huius signum ē stridor
 dentium qui est signum magni frigoris et algoris. Et Fulgēt? i
 epla. Duo sunt p̄cipalia in inferno tormēta scz frig? intolerabi-
 le. et calor ignis inextinguibil. Et iō scribit Mat. xxij. q̄ ibi erit
 flet? et stridor dētiū. Flet? nāqz in liquefactiōe oclorū de calore
 nascit. stridor hō dentium ex frigore causat. Et Job. xxij. Ad
 nimium calorem trāseat ab aquis uiuium. Et in bello metrico
 de vita et gestis alexādi. Alteri? glaciū uiuiū. de frigore transi-
 ad penas. o suppliciiū miserabile semp et nunqz morit quem car-
 cer torquet auerni. Quarto dicit infern? locus desolatiſsimus
 Hinc est qd scdm papiam acheron vocat. ab a qd est sine et hēro
 ta gaudiū q̄li sine gaudio. et h quo ad carētiā ois boni. Et
 cōmētator auerrois. ij. Poetrie. In inferno cōtinuo est tristi-
 cia et meror sine cōsolatiōe. Non em hnt damnati retro aliquā
 cōsolationem a mūdo qz non valēt eis suffragia. nec desup de ce-
 lo nam ex hoc nō sunt sine eos aliq̄ mia. nec sperāt grām de futu-
 ro. Sic em nulla erit eis redemptiōis venia et sic erunt tristissi-
 mi in desolatiōe sempiterna. Et ergo Sap. iij. dicit qd vsqz ad su-
 premū desolabūtur. Et Trenorū pri. dicit aia damnata. Posu-
 it me desolatam tota die merore cōfectam. Esa. xxxij. Pētor
 desolabit in sēla seculorū. Heu dolor o pena. vach desolatio ple-
 na. Omni tormēto sup hoc hō corde memēto.

Et multimoda est afflictio sodalium infernorū
 Rōne d. bito nūc seq̄tur exponēdum qd multimoda ē af-
 flictio sodalium infernorū Tales em sodales scz diaboli sunt
 aspectu horribiles. effectū crudelēs ac tortores infatigabiles.

Primo ergo dico qd diaboli siue demones sunt. aspectu multuz
horribiles. 7 ptea formis horribilibz depinguntur in ecclesijs.
En legist q quidam religiosus de nocte i dormitorio iacens ce
pit terribilit clamare Et cu venissent ad eu alij frs videbat cu
fixis oculis ad pariete immobilit respicient nec ad aliqd respo
dente. sed mirabili horrore concussus 7 timore. Mane at a prio
re interrogat quid i nocte habuisset. rndit se diabolu vidisse. Re
quisit? cuius esset forme. rndit: Hanc facili nō possum describere
sed hoc inqt dico. Si esset ex vna pte furn? ardens. 7 figura ei? ex
alia pte. magis diligerem intrare furnū qz videre illā horribilissi
mā demonis figurā. Hinc ē q bñs Ber. sup psal. Qui habitat
sic dt. Quid putatis frs. si alicui vn? ex tā multis principibz re
nebray in medium nrm irrueret i tota feritate sua ac tenebrosi
corpiis enormitate appare liceret qs illū possit vel corpiis sensu
sustine vel cordis. **E**t iō sicut in vita spat? legist quidaz senex
dixit. Credo q si aliqs videt demones in ea forma q dñati eos
sint visuri. nō posset viuē. sz statim moreret. En dt bñs Gre
go. de Crisostomo q cum infirmaret. 7 videret multitudinē demo
nū sibi astātium. cepit alti? clamare. inducias vsqz mane Et cu
hoc dicēs vertēt se huc atqz illuc ne vidēt eos. pte nimio timore
vehementissime turbat? statim moriebat. Cōturbati cū sunt
qui videbāt eos 7 timuit ois hō. Ecce qz horribiles erūt in affli
ctu q taliter occidūt cum solo aspectu. vñ Job. xi. Gladēt 7 ve
niēt sup eos horribiles. Et hoc est q innuit Bernard? vbi dt.
O aia mea qs erit tibi pauor cū dimissis omnibz. qz tibi pñta
tam iocūda. tam grat? aspect?. cohabitatio tam familiaris. sola
pauēs ignotā ingredieris regionē. cum tibi cateruatum deterrē
tia illa mōstra deterrima occurrēt. O quāta erit demonū hor
ribilitas i formis aialium crudelissimoz apparētium. Sap. xi.
Pro eo q errātes colebāt muros serpentes 7 bestias supuacu
as. imilisti eis multitudinē mutorū aialium i vindictā. vt scirēt
q per q peccat qs. p huc 7 torquet. Non em impossibilis erat oī
potēs man? tua q creauit ortem terraz ex materia iusta imitte
re illis multitudinē visoz. aut audaces leones vel noui generis
bestias ira plenas. aut vaporē ignē spirātes. aut odorcm fumū
proferētes. aut horrēdas ab oculis scintillas emittētes. qz nō
solum lesura poterat illos exterminare. sz 7 aspect? p timorē oc

cidere. Hec ibidē vñ Job. xvi. Hostis me? terribilib? oculis me
inuit? est. Item eiussdē ultimo. Sternutatio ei? splendor ignis.
et oculi ei? vt palpebre diluculi. de ore ei? lampades pcedunt si-
cut tede ignis succēse. de narib? eius pcedit fum? sicut olle suc-
cēse atq; feruētis. Vñ poeta refert. Sunt ibi serpētes flāmas
ex ore vomētes. De flatu qz pereunt aie miseroz. Secundo in
effectu sunt crudeles. Vñ Job. xvi. Collegit furorem suum in
me. z cōminans mihi. infremuit ptra me dentib? suis. Vñ ps.
Aperuerūt sup me os suū sicut leo rapiēs z rugiēs. Item tēta
uerūt me subfannauerūt me subfannatiōe frenduerunt sup me
dentib? suis Vñ Eccl. xxi. Dentes illi? dentes leonis interfici
entis aīas hoīm. Hinc dicit pri. Ps. v. qz diabolus tanq; leo rugi-
ens circuit querēs quem deuoret. In die em nouissimo inuita-
bunt diaboli ad deuorādum pctōres. Esa. lvi. Omnes bestie as-
gri z vniuersę bestie silue venite ad deuorādum. Item Hiēmie.
xii. Elenite pgregamī oēs bestie terre pperate ad deuorādum.
De isto refert exemplū bñs Grego. in li. dialogorū. Vñ dicit qz
erat quidā Dorus noīc. non re. sed tm noīe monach? cui nimīū
grauē erat si qd psalute sua ei aliqd loqueret. Nō solum at bo-
na nō faceret. sz etiam nō poterat audire. Hic cum extremū age-
ret spūm cōuenerunt frēs. vt egressum illi? anime orādo ptege-
rēt. Tunc repēte cepit eisde sribus ibidē existentib? acclamare
nec nō magnis vocib? orōnes eoz interrūpere ita dicēs. Rece-
dite recedite. ego dar? sum draconi ad deuorādum. qui ppter ve-
strā pñtiam me non pōt deuorare. Caput meum iam ore suo ab-
sorbit. date locū ne ampli? me cruciet. sz faciat quod futurū est.
Si ad deuorandum ipi dar? sum qre ppter vos moras patior?
Tūc frēs ceperunt ei dicē. Quid est qd loqris? Signū tibi scē
crucis iprime. Rñdicit ille cum magnis clamorib? dicēs. Elolo
me signare. sed nō possum. qz squamis hui? draconis stimuloz z
premoz. Cūq; frēs hec audissent. pstrati in terram cum lachry-
mis ceperūt p redemptiōe illi? exorare. Et ecce cepit eger subis-
to cū magnis vocib? clamare dicēs. Grās ago deo. ecce draco q
me ad deuorādum accepat orōnib? vestrīs expulsus est. z oīno
recessit. Itē in qrtō libro dialogoz refert idē Grego. aliud ex-
emplū. Alit em qm pñb? Iconie in qdā monasterio tōgalaton
noīe dicitur accessisse qd qdā fuit monach? scūs reputat? in cōspectu

hōim q̄lls nō fuerat inuent⁹ apud deū. Nam cum frēs eum esti-
mabāt ieiunare. latēter cōsueuerat comedē. Hic in agone p̄sticu-
tus fecit ad se frēs generalit̄ cōuocari. q̄b⁹ ipse dixit. Ecce nunc
ad deuorandū traditus sum draconi. q̄ cauda sua genua mea pe-
desq̄ meos fortit̄ colligauit. caput x̄o suū in os meum mittens
sp̄m meum cibiles extraxit. q̄b⁹ dictis exspirauit Et sicut videt̄
sunt x̄ba cōdemnati p̄ctōis q̄ scribūtur Hier. li. Comedit me
absorbuit me sicut draco Iste ē draco magn⁹ ⁊ rufus h̄is septē
capita ⁊ decem cornua i capite suo de quo d̄r Apoca. xij. factuz
est plūm magnū in celo. Michael ⁊ angeli ei⁹ p̄diabant cū dra-
cone ⁊ draco pugnauit ⁊ angeli ei⁹ ⁊ non p̄ualuerūt. neq̄ locus
eorū inuent⁹ est ampli⁹ in celo. Et picc⁹ est draco ille magn⁹ ser-
pens antiquus q̄ vocat̄ diabol⁹ ⁊ sathanas. q̄ seducit vniuersuz
ortem. Et q̄ d̄r ibidem. Ue terre ⁊ mari. q̄ descēdit ad vos dia-
bol⁹. Diabolus cū zelo nimio bonis inuidet q̄ conātur locum ei⁹
possidē in celo de quo ip̄e miserabilr picc⁹ est in penas. Et quā-
tum magis appropinq̄t dies vltima. tāto ardētius tēprat ⁊ fer-
uet inuidia. Q̄nta erit demonū austeritas ⁊ malicia de quib⁹
Bernard⁹ in p̄la. Q̄q̄ impij tortores. tūc torq̄bunt p̄ctōes et
terribiles vltiores vindicabūt malos mores. Hoz autez crude-
litas ⁊ malicia diuersimode cōfortatur. primo q̄ plures sunt ⁊
multi. Vñ Ps. Multiplicati sunt q̄ tribulant me. multi insur-
gūt aduersum me. Hinc ē quod d̄r Job. xix. Obsederūt in giro
tabernaculū meum Vñ legi in vitasp̄atz. q̄ quidā senex vidit
demonēs circūstantes hōies sicut apes. Et ergo d̄r in Psalmo
Circumdederūt me sicut apes. ⁊ exarserūt sicut ignis in spinis
Secūdo. q̄ fortes sunt ⁊ potētes. q̄d̄ Ap̄ls inuuit ad Eph. vi.
vbi vocat eos p̄cipes ⁊ ptātes ⁊ mundi rectores. Et q̄ tā po-
tētes sunt ⁊ tam fortes ad nocendum. Ideo d̄r in Psal. Cum
faciebāt q̄ querebāt aiam meam. Et alibi. Irruerunt in me for-
tes De hac etiā potētia d̄r Job. xl. Non est ptās sup terrā que
comparet ei qui fact⁹ est vt nullū timēt. Omne sublimē videt.
et ip̄e est rex sup oēs filios supbie. Huiōiāt potētiā ⁊ supbiāz
marie exercebūt in punitione maloz ipsos crudelissime affligē-
to. Vñ Eccli. xxxix. Sunt sp̄s qui ad vindictā creati sunt. ⁊ i
furore suo cōfirmauerūt tormēta. ⁊ in tpe cōsummatiōis effu-
dēt iracundiam ⁊ furorem ei⁹ qui fecit illos Nā furor illis fm siliu

dine serpentis et sicut aspidis surde obturatis aures suas. Esa.
liij. Ego creavi fabry sufflante in igne prunas et pferentē vas i
op^o suū. et ego creavi interfectore ad dispendiū. De hoc crudeli i
terfectore pctōr pdenat^o sic loquit^o Job. xvi. Circūdedit me lā
ccis suis vulnerauit lūbos meos et nō pepcit. effudit i terra vis
cera mea cōcidit me vulnē sup vulnē irruit i me quasi gigas.
Tercio sunt demōdes i torquēdo ifatigabiles. vñ Danie. iij. Nō
cessabūt miltri regis succendē fornacē. Vñ qdā. Sunt ibi tor
tores serpentib^o horridiores. Difformes nigri. sed nō ad xbera pi
gri. Nunquā lassant. sed sp ad hoc renouant. Ad mala seruētes.
sunt ad penasq^{ue} recētes. Semp tristati. spq^{ue} ferire pati. Semp
inardescūt. nec cessant nec reqescūt. Hic ē q^{ue} Deutro. xxviii. cui
libet pctōi dī. Seruies inimico tuo quē imitter dñs tibi i fame
siti et nuditate. et in oī penuria. et augebit dñs plagas pessimas
et ppetuas. Quāta erit tūc dānatoz pena q^{ue} sine intermissione
sp^{er}it p^{er}inua sine pace et rege i miseria et angustia. Vñ de pctō
rib^o dī Ezechie. vii. Angustia supueniēte reqrēt pacē et nō erit
cōturbatio veniet sup pturbationē. Itē Apoca. xiiii. Nō hnt
requiē die ac nocte q^{ue} adorauerūt bestia et imaginē ei^{us}. Tūc pctōr
bñ possit dicē hoc qd scribit Esa. xxviii. Nō videbo dñm deū
in tēra viuentiū. nec aspiciam hōiem vltra et habitatozē quietis.
Silt^{er} et illud Ibiē. lxx. Ne mihi misero. q^{ue} addidit dñs dolorem
dolori meo et requiē non iueni. Certe tūc pueret dolor ei^{us} i mē
put ei^{us}. et in verticē illi^{us} iniquitas ei^{us} descēdet

Quā varia est cōditio penaz infernoz.
Tūc restat mēbz terciū de hac materia prin^o declarādū
qd est varia cōditio ifernaliū tormētoz. Sunt em̄ pluēs
cōditiones specialiter faciētes ad aggrauationē pene ifernalis.
Prima ē acerbitas qd p^{er} ex fletu et stridore dentiū. ex planctu
et desiderio mortis. ex mādicatione linguaz et blasphemā crea
toris et ex multis alijs his siltib^o q^{ue} oīa ibidē sunt vctura. vt p^{er}
ex locis varijs scripturaz. Apoca. xvi. Comederūt linguas su
as p^{er} dolore et blasphemauerūt deū celi p^{er} dolorib^o suis. Hinc
Grego. dr. Qd hic suspicari nō potuit illic cruciatui dedit^o inue
nit. Itē Hiero. Tanta erit in iferno vis doloris q^{ue} mens ad ali
ud dirigi nō poterit. nisi ad qd vis doloris ipellit. Dicit em̄ tūc
pctōr illud Ibiē. viij. Dolor me^{us} sup dolore. Tanta em̄ erit acer

bitas penarū q̄ pctōres vitā q̄ oēs appetūt sp̄reta ⁊ cōtempta:
mortē quam oēs fugiūt ardētī desiderio s. p̄i affectabūt. **Uñ**
Apoca ix. In dieb⁹ illis q̄rēt hoies mortē ⁊ nō inueniēt eā. ⁊
deliderabūt mori. ⁊ fugiet mors ab eis. Acerbitatē hō pene in
fernalis testat dñs **He. ix.** vbi dī. Ego cibabo pplm istū absina
thxo. ⁊ potū dabo eis aquā fellis. p̄ hēc amaritudinē designās in
fernaliū tormētōz. Cōsideratio hui⁹i acerbitatis fecit quēdāz
iuuenē delicate nutritū intrare ordinē p̄dicatoz. Quo igressō
cū quidā sapiēs a parētib⁹ ei⁹ missus vt ei p̄suadet egressū añ
q̄ p̄ficeret dicēs. Delicate nutrit⁹ es. nō poteris sustinē rigorē
ordis ⁊ aspitatē. Rñdit iuuenis. Dḡ. p̄t hoc ordinē intraui.
q̄ sciui me delicatū. ⁊ nihil asp̄itat⁹ posse sustinē. cogitās q̄ acer
bissima pena iferni mihi icolerabilē esset. ⁊ iō elegi pot⁹ hāc penā
ordis q̄ illā sustinē. nā sicut scriptū est **Job. vi.** Qui timet p̄ui
nā irruit sup̄ eū nix. Hec etiā cōsideratio mouit quēdā petz bē
nitā ad mirabilē p̄miam quā fecit. De q̄ narrat bñs **Grego.** in
quarto li. dialogoz. Aliē em̄ q̄ qdā p̄detr⁹ monach⁹ ex regione
bibernie or⁹ priusquā heremū petēt molestia corpis iterueniēs
te defunct⁹ est. Sed p̄tin⁹ corpi restituit⁹ inferni supplicia atq̄
innumera flāmaz loca se vidisse attestabat. Qui etiā q̄sdā hui⁹i
seculi potētes i hui⁹i flamma suspēsos se vidisse narravit. Qui
cū iā deducē⁹ esset vt in illis ⁊ ipse mergeret. subito angelū co
ruscū habiē⁹ apparuisse fatebat. qui ipm i ignē mitti p̄hibuit. q̄
etiā dixit. Egredē. ⁊ q̄lē tibi post hoc viuendū sit cautissime at
tēde. post quā vocē excalefētib⁹ mēbris ab eterne mortis som
no euigilās. cuncta q̄ circa eū gesta fuerāt oib⁹ narravit. cātisq̄
se postmodū vigilijs ⁊ ieiunijs p̄strinxit vt iferni cū vidisset tor
mēta. etiā si lingua tacēt. cōuersatio acclamaret. Scdā cōditio
est tormētōz multiplicitas. Est em̄ penarū numer⁹ q̄si infini⁹.
Uñ dī in psal. Circūdederūt me mala q̄z non est numer⁹. Et
ergo dī **Deutro. xxxij.** Cōgregabo sup̄ eos mala. ⁊ sagittas me
as cōplebo i eis. **Uñ** scribit **Esa. v.** Sagitte eius acute. ⁊ oēs
arc⁹ eius extētī. Multas hz dñs sagittas i p̄baretra sua. q̄s nō
dñ oēs extrahit. q̄ post finale iudiciū pctōrib⁹ immittentur. De
sagitte sunt pene varie. q̄b⁹ multiplē tunc miseri torq̄bunt. **Uñ**
dī in psal. Sagitte potētis acute cū carbomb⁹ desolatorijs p̄tē
dicit dñs **Deutro. xxxij.** Inebriabo sagittas meas sanguine. et

gladi⁹ meus deuorabit carnes. foris deuorabit eos gladi⁹. in⁹
pauor. cōsumentur fame ⁊ deuorabūt eos aues morſu amarissi
mo. dētes bestiarū imittā in eos cū furore trahentiū sup terrā ac
q̃ serpētium. De hac penaz multiplicitate sic dī Gie. sup illud
Mat. viij. Eiciēnt in tenebras exteriores. In iferno erit frig⁹
insupabile. ignis iextingubil. ximis imortalis. fetor itolerabil.
tenebre palpabiles. flagella cedentiū. horrida visio demonū. cō
fusio pctōz. ⁊ desperatio oīm bonoz. Un quidā Infern⁹ est fo
uea mortifera penis oib⁹ ⁊ miseris referta. Hinc dī i psal. Plu
it sup pctōres laqueos ignis sulphur ⁊ spūs pcellaz ps calicis
eoz Et notāter dī ps qz nō solum i dictis s; nec etiā in mille cō
silib⁹ possit pene integras pfec explicari. Nā quicqd de penis
hic dixerim⁹ est tanq̃ mima ps vni⁹ festuce respectu magnitu
dis ifinite. Ut at hęc penaz multiplicitas exp̃sius declarē.
Notādum ē qd dānati erūt pleni miseria et dolore. habebūt cū
fletū in oculis. stridorē in dētib⁹. fetorē in narib⁹. gemitū in vo
cib⁹. terrorē in aurib⁹. vincula i manib⁹ ⁊ pedib⁹. ignisq; ardorē
in mēbris oib⁹ Ecce q̃ repleta ē penis atq; plagis aia pctōris i
Infernū descendētis. Et ergo de dēnatis dī Ecci. xv. Tenebit
cū tribulatio ⁊ angustia vallabit cum Et eiusdē. xx. Vis dolor
irruit sup eum. Item dī Esaiē. xij. Omne cor hominis tatescet ⁊
cōteretur tortionem ⁊ dolorem tenebunt. quasi parturīcs dole
bunt vnusquisq; ad proximū suū stupebit. facies cōbuste vult⁹
eoz. Un Baruch. vi. Nigre sunt facies eoz a fumo. Nā om
nes pctōres redigēnt in ollam. Ut habet Joā. ij. Et dolores p
turiētis veniēt ei Ut scribit⁹ dī sec. xij. Q̃ multa flagella pec
catoris. Tunc cū potest dicē cum psal. Circumdederūt me do
lores mortis nō t̃palis sed p̃petue. ⁊ pericula iferni inuenerunt
me. Recte dī circumdederūt qz abyssus sicut vestimētum ami
ctus ei⁹. Nam induit maledictionē sicut vestimētum ⁊ itrauit
aqua in interiora ei⁹. ⁊ sicut oleum in ossib⁹ eius fietq; ei sicut ve
stimentum quo operitur. ⁊ sicut zona quo semper p̃cingatur.
Q̃ quale vestimētum de filis penaz tam multiplicium sic forti
ter cōtextum qd p̃petuis t̃pibus nunq̃ crit detexēdum seu etiaz
dēponēdum Nam funiculo eternitatis erit pctōr inseparabiliter
colligat⁹ Q̃ asperz ⁊ mordosum sentiet illud tegumētū Ip̃m
nāq; est de q̃ scribit⁹ Esa. xij. Q̃ perimentū tuū erunt vermes.

Tam multiplicis pene cōsideratio reuocauit ip̄m dauid a mor-
te peccati ad p̄miam peragendam. Vñ dixit ad dñm Quātas ostē-
disti mihi tribulationes multas et malas. et cōuersus uiuificasti
me. Hui⁹ etiā multiplicis pene cōsideratio mouit quendam hēni-
tam. Sicut legi⁹ in vitaspaz ad asperrimā p̄miam. quā in hēre-
mo peragebat. a q̄ cum q̄reret cur se ita interficeret: rñdit. Tor⁹ la-
bor vite mee nō est idone⁹ p̄pari ad vnum diē tormentoz q̄ pctō-
rib⁹ in futuro seculo p̄parant. Itēz narrat in gestis angloz. q̄
tpe Cōstantini minoris qdā miles defunctus circa annos dñi.
dcccvi. qui postmodū vite restit⁹ penis terret⁹ q̄s viderat. ad
heremū fugit. fecitq; cellulā iuxta quendam flumē in q̄ vestib⁹ in-
dit⁹ sepe balneabat p̄mittēs vestimēta sic ad carnem cōgelari.
Postea hō balneū calidissimū intrabat. et sic cōtinuo fecit quo-
usq; moreretur. Et cum sup̄ isto a videntib⁹ argueretur. talit̄ rñde-
bat. Si vidissetis q̄ ego vidi. eadē vel maiora mecum faceretis.
Itēz fm̄ Gie. sup̄ Job. Sup̄ oia puocat cōpunctionē visio pe-
ne infernalis. Tercia cōditio penā gehēne aggrauās est eterni-
tatis. vñ Sap. iiii. Illos videt⁹ pctōres deridebit. et erunt post
hoc decidētes sine honore inē mortuos in p̄petuū Et Mat. xxv
Ibūt hi in suppliciu eternū. Itēz Judith. xvi. Dabit dñs ignē
et verinē in carnē eoz. et vrantur et viuāt. et sentiāt vsq; semp̄-
ternū. Idem dñs Esa. vlti. Vermis eoz non extinguet Vñ dñs
Deutro. xxxij. Ignis succēsus est in furore meo. et ardebit
vsq; ad inferni nouissima hoc ē in p̄petuū sine fine. Esa. xxxij. O
quis de vobis poterit habitare cū igne denotāte. aut q̄s habita-
bit ex vobis cū ardorib⁹ sempiternis. Et eiusdē. xxxiii. Et trā
in pice ardētem nocte ac die nō extinguet in sempiternū. Ascen-
det fum⁹ eius a generatiōe et i generationē. desolabit in sclā sclō-
rū. vñ Apoca. xx. Diabol⁹ missus ē in stagnū ignis et sulphur⁹.
vbi et bestia et pseudo cruciabunt nocte ac die in sclā sclōz. Et q̄
nō est inuent⁹ in libro vite script⁹ missus ē in stagnū ignis ibi
erit vmbra mortis et null⁹ ordo. sed sempitern⁹ horror inhabitat.
Et habet⁹ Job. x. vñ Grego. in moralib⁹ sic dñs. Horreō modo
tūc erit miser⁹ dolor cū fortitudine. flāma cū obscuritate. et mors
sine morte. finis sine fine. defect⁹ sine defectu. Quia et mors sem-
per viuīt. et finis sp̄s incipit. et defect⁹ deficere nescit. Vñ poeta re-
fert. Nō venit ad metas mortis miserabilis etas Nescit finiri.

semper videt oriri. Semp verato sp gemit? renouato. hic pe-
tr? blesensis in qda epla sic ait. Ibi no est supplicioz mod? nec i
terminio siue finis. Na ibi finis sp incipiet. mors no mouet. nec
defect? deficiet. vt dñati hois cōditio sp in doloris materiam et
moris eterne pabulum. miserabl? recidiuet. Quare d? in psal.
Sicut oues i inferno positi sunt. mors depascet eos. Et si mor-
te pascen? impij qd potabūt illi si mors ē past? qualis erit pot?
Audi ppheta. Elua eoz vna fellis et botr? amarissim? fel draco-
nū. vinū eoz venenū aspidū insanabile. Ita scribit Deutro. no.
xxxij. Q? pētoz nutrimentū videlz mortis ppetue tā crude-
le supplicū viuēt tūc mortu? q? vite sunt mortui. Hinc ē qd Ber-
nar. ot li. quito de plderatiōe ad Eugenium papā. Horreo ver-
mē mordacē et mortē vinacē. horreo icidē in man? mortis viuē-
tis et vite morietis. vñ Gre. Morie immortalī morient? impij. Q-
d? eterne qre me posuisti ppariū tibi. et fact? sum mibimetip-
sū grauis? Cur non tollis pctm meū. vt hoc ppetuū possim euadē
tormentū. Q? q? felix et beat? qui pctōz sordib? nequaq? fuerit i-
sectus. qui post mūdi gaudia nō abijt. nec i vanitates et ilanias
fallas respexit. Nos at miseri errauim? a via veritatis. et iustis
cielumē non illuxit nobis. lassati sum? in via iniquitatis et pōitio-
nis. et ambulauim? vias difficiles. vias graues et inutiles. p viā
autē dñi nolūim? ambulare. Uere sicut d? Esa. xlix. Inuacuū
laborauim? sine cā. et vane fortitudinē nrām psumpsim? Quid
em nobis pfuit supbia. qd diuitiaz pompa et iactantia. qd pōio
sa corpis indumēta. qd comessatiōes et crapule. quid risus et lēti-
cie? Quid hxc oia nobis pfuerūt. in quib? vane et inutiles immo
poti? damnabl? tēp? nrām expendim?. Proch dolor sine fructu
trāsierunt hxc oia tanq? fum? seu aura matura. trāsijt qd tpale
fuit sz hui? remāsit qd in eternū cruciabit Tūc dicet dñs de quo
libet dñato illud Job. xx. Iuxta multitudinē adinūctionū sua-
rū sic et sustinebit. Et illud Apoca. xvij. Quātū glorificauit se
et in delicijs fuit tm date illi tormentum et luctū. qb? eternat? si-
ne fine torqueat Quāta ē hois demētia p delicijs aut diuitijs
seu p aliq? re terrena hui? ppetua corpis et aīe subire tormenta.
Uñ Chrys. in li. de repatiōe lapsi sic inqt. Dic quāta rpa luxu-
rie q? deliciaz spacia ppari vis penis sempiternis? Centū si pla-
cet ānos delicijs dem? adde et alios centū. adde et decies centū.

que erit ex his ad eternitatē compēlatio. **N**ōne omne temp⁹ vi
te hui⁹ q⁹ delicijs frui videmur et indulgē libidini q⁹li noctis vni
us somnū ad eternitatis p⁹pationē videt. est igit⁹ aliq⁹s q⁹ vt vna
noctedelectabile videat somnū eternas eligat subire penas. et
illud p⁹ his recipe. vel p⁹ illis istud cōmutare. **Q**uid dicim⁹ ad re
positas penas. q⁹d dicim⁹ ad hoc q⁹d delicie velut vmbra trāscūt.
pene nō eternalit⁹ permanēt. etiam si equale temp⁹ et idem spaci
um delicijs esset positum et pene. esset ne aliq⁹s ita stult⁹ et demēs
vt eligēt p⁹ vna die deliciaz vnum diem subire penaz. cum sole
at dolor vni⁹ hore et quilibet corpis cruciat⁹ in obliuionem mit
tere p⁹teritū temp⁹ in voluptate trāfactum. **H**ec omnia **Chrys**
ostom⁹ vbi supra. **E**ternum nunq⁹ finem habiturum corpis
et aie tam grāde supplicium **Q** mortis p⁹petue indicibile tormē
tum. **Q**uid em̄ referam de te nescio. **N**ō em̄ poteris x⁹bis expri
mi. nec intellectu cōcipi. nec corde cōphēndi. **P**osito em̄ q⁹ eēt
vni⁹ lapis de arena coagulat⁹ et compact⁹ tante quātitatis sicut
infra cōcauitatem octaue sphere posset cōtineri. et q⁹ post millesi
es mille ānos p⁹ diuinam potētiam vna arenula tolleret. **E**t de
inde post millesies mille ānos adhuc vna. et sic p⁹sequēter donec
tot⁹ lapis in nihilum redigeret nunq⁹d cōsumpro lapide eterni
tas p⁹dicta erit reuoluta. sic q⁹d damnatoz anime tūc a penis libe
rabunt. **R**ūdeo tibi et dico q⁹d p⁹petuitas illa vix tunc erit inchoa
ta. **N**am finiti ad infinitum nulla est p⁹portio. vt d⁹t p⁹h⁹s. viij.
physicoz. **S**i em̄ hoc cognoscerēt et p⁹escirēt pctōres p⁹demna
ti q⁹d dicto lapide cōsumpro ab illis intolerabilib⁹ quos sustinēt
infernī cruciatib⁹ deberēt eripi et totalit⁹ liberari. miserabl⁹ super
hoc redemptiōis die deberēt sperare imo quodāmodo sperando
cōgaudere. ex quo scirēt finem suoz tormētoz post innumerabi
les. imo post incomphēnsibiles et infinitos fore annos q⁹uis tar
distime aduentuz. **I**lla em̄ est maxima omnium penaz: desola
tio et carētia ois spei nunq⁹a penis redimi siue liberari. **N**am si
cut **2^a Esa. xxiii.** **P**eccator desolabit⁹ in secula seculoz. **U**n⁹ d⁹t
Trenoz. iij. **P**erijt finis me⁹ et spes mea a d⁹co. **I**tem q⁹rit pec
cator **1^a Thiere. xv.** **Q**uare facit⁹ est dolor me⁹ p⁹petu⁹. et plaga mea
desperabil⁹. **S**up⁹ quo **Prouer. xi** **S**apiens sic rīdet. **V**ortuo
hoīe impio nulla erit spes vltra **I**ntelligite h⁹c qui obliuiscimini
deum ne infern⁹ aliquādo vos rapiat et nō sit qui eripiat. **E**cce

iam plane video q*uod* i*n* inferno nulla est redemptio p*ec*coris. Charissime intelligis tu x*ristu*m. sapi*s* c*on*silium de lapide super*ius* tibi dictum. Dic mihi quid de illo sentis. q*uod* indicas. q*uod* diffinis. p*ro*to veraciter q*uod* ratio non p*otes*t dissentire quinimo v*er*u*m* sic i*n* rei veritate. Cogita ergo varias terrar*um* pu*n*ctias et i*m*aginare regiones singulas. perpede fluuios et maria: mundum m*en*te circue*re* totum perambula. Ascende usq*ue* ad celum et o*mn*ia sic t*ra*nsuola. Iterum descende in abyssum. p*ro*funditatem c*on*sidera. Ex quib*us* o*mn*ib*us* que celi ambitu c*on*tinent c*on*pone lapidem. et i*m*aginare magnitudinem ei*us* q*ua*ntitatem. q*uam* cordialiter intellecta. Dic mihi charissime q*uod* sentis tunc de lapide i*n*o potius. quid sapi*s* de p*ro*p*ri*etate: q*uod* de infinitis p*ec*cor*um* penis et morte. Estimo q*uod* talit*er* respond*er*is. Elere vere loqui nescio. Audiui et c*on*turbat*us* est venter me*us*. A voce c*on*tremerunt labia mea. grandem rem intelligo. et veritatem p*ro*p*ri*etatem video. U*n*de ammirari n*on* sufficio. sed paup*er* nimio m*en*te c*on*tremit*us*. N*on* certissime timor et tremor venerunt super me multiplicis horro*rum*. et c*on*texerunt me tenebre. Quis e*m* non metuet*ur*. q*uod* non expauescet. q*uod* anxietate cordis penit*us* non deficiet. qui mentet*ur* hunc lapidem diligenter ruminaret. infinitas p*ec*cor*um* penas memori*e* reuolue*re*. Done ergo eum velut signaculum sup*er* cor tuu*m*. Valde e*m* vtile est et p*ro*ficiuum tibi huius lapidis nunq*uam* obliuisci. q*uatenus* si diuini amor te n*on* corripit et reuocat a malicia huiusmodi speculum pene i*nter*minabilis salt*em* te cohibeat aliqu*ando* a p*ec*coris. O graue supplicium miserabile q*uam* fugiendum. O stygis exitu*us* lachrymabile q*uam* metuum*us* dum. O styge torquet*ur* semp*er* nunq*uam* morietur Semp*er* plectet*ur* et nunq*uam* finis habet*ur*. Ex p*re*dictis clare p*otes*t q*uod* penar*um* incrementum per infinita secula nunq*uam* finietur. Huius p*ro*sideratio eternitatis pene infernalis c*on*uertit*ur* fulconem marsilie*m* qui cum esset excellentes ioculator et vanitatib*us* mundi dedit*ur*. vna die cepit cogitare de eternitate geh*en*nalis pene. et dixit i*n* corde suo. Si tibi p*ro*poneret*ur* iacere in lecto molli et b*on*i strato. ita q*uod* nulla necessitate cogere inde reced*er*es hoc n*on* posses sustine*re* in eternum iacere in talilecto delicato. qu*o*d ergo poteris sustine*re* sempiternam infernale penam. si c*on*tingat te in p*ro*p*ri*etate illam fore passur*us* Hac vero c*on*sideratione perterrit*us* reliquit o*mn*ia et fact*us* est monach*us*. postea ep*iscopu*s tholosan*us* et vir eximie sanctitatis. Hec c*on*sideratio p*ro*p*ri*etatis

pene infernalis confortat hoīem ⁊ ioucit ad pugnāndū ꝑtra diabolu
m. Quis em̃ ꝑsideras qꝫ si deuictꝫ fuerit ab eodē duceret ad tor
mentū sempiternū non viriliter pugnet ne vincat. Uñ narrat
Egesippꝫ de cladibꝫ iudeoz qꝫ cū quidā de socijs alexandri qꝫ pre
erat magno exercitui videt ꝑtra eū innumerabile exercitū ad bel
landū preparatū ⁊ sui cibū sumeret ⁊ ad ꝑfortationē vinū ipse in
quodā solatio qꝫ iocūdo eis dixit. Prædeamꝫ nūc o viri stren
nui. nā apud inferos sumꝫ cenaturi. Quo xbo sunt oēs aiati ad
fugiendū illā cenā qꝫ tam viriliꝫ pugnaverūt. sic qꝫ de cūctis ho
stibꝫ suis honorifice triūpharūt. Itē a delectationibꝫ mūdi res
trahit ⁊ auellit. Uñ legit in vitalpatꝫ quendā senē dixisse. Au
trix cū vult puerꝫ ablactare. et a dulcedie lactis abducē ad mam
millā ponit sinapiū vel quicqd aliud amari. qđ puer lactens gu
stas ⁊ papiēs statim retrahit a dulcedie lactis. Et sic tu iunge
amaritudinē ꝑpetuā inferni. delectationibꝫ huius mūdi. ⁊ ꝑo
culdubio retraheris ab eisde. vñ Job. v. Nunqd gustare ꝑt qđ
qđ gustatū affert mortē amarissimā hoc ē penā sempiternā.
Ideo dicit Prosper In ꝑnti vita delitie ꝑpales dulces sunt. ⁊ tri
bulatiōes amare. Sed qđ nō libet bibit tribulatiōis poculū
metuens ignē ꝑpetuū gehēne. Aut qđ nō contēnit dulcedinē se
culi inhiās bonis sempiterne vite. Uñ legit in legē a beati Joā
nis euāgeliste. qꝫ qđā diuites ad ꝑdicationē eiꝫ cōuersi oīa reliq
rūt. postea vidētes seruos suos i glia mūdi cōstitutos penituit
eos sua bona reliqisse. qđ beatus Joānes ꝑ spm̃ intelligēs. virgu
las in aux. ⁊ silices i gēmas orādo cōmutauit. sicqꝫ eis oīa resti
tuit delicta. Postmodū quidā iuuenis a brō iōāne resuscitatꝫ.
narravit eis de glia quā amiserūt ⁊ de penis infernalibꝫ qꝫ eos ex
spectauerūt. Quibꝫ intellectis plurimū territi ⁊ aīo cōsternati
oīa cōtemnētes ad paupertatē ꝑstinā reuersi sunt. ac mundum
cū suis delicijs penitꝫ dereliquit. Itē accidia ꝑfugat ⁊ repellit.
Uñ legit in vitalpatꝫ qꝫ qđā frater dixit seni. Pater nimis
um accidior sic cōtinuo sedēdo in hac cella. Senex rēdit. Non
dū vidisti futura tormēta ꝑpetuo duratura. Nā si illa in corde
tuo posuisses qꝫ cella tua vsqꝫ ad collū esset xmbus repleta su
stinēs patiēter ⁊ nō accidiarēris Et ergo cū oportet peccatorē
aut eternā aut purgatorij acerbissimā sustinē penā. vel in ꝑnti
cōdignā agē ꝑmām. quis nō predeget hic sustinē ꝑmām ⁊ pati

ci. Regio hæc ut vides distincta. loc^{us} est penar^{um} futurar^{um} quæ di-
uerse aie post egressum a corpe p^{er} diuersitate culpar^{um} in penâ sor-
tiunt^{ur}. quedâ ad ipsar^{um} purgationē. quedâ vero ad eternâ dam-
nationē ⁊ p^{ro}p^{ter} sibi ea tunc demonstrata fuerit. Hæc at^{que} ⁊ his filia
tam horrenda ⁊ immania fuerit tormētor^{um} genera ut nulla sufficēt
hæc lingua narrare. aut null^{us} sensus mortaliū possit ea plene esti-
mare. Cum at^{que} ad se redisset. ⁊ q^{uasi} de alio mundo ut sibi videbat^{ur}
ex motiua visionis p^{re}sencia venisset nimio terrore ⁊ errore velut
hō seminiū^{us} aliquādiu iacēs in seipso contabuit. Quedâ autem
ex his solum fidei cōmunib^{us} oculis cōspexit. Resperxit igit^{ur} ⁊ reco-
ce de p^{ro}p^{ter}is locis fetor intolerabil^{is} exoribat^{ur}. mallei resonātes au-
diebant^{ur} tenebre p^{ro}fundissime densabant^{ur}. ⁊ videbātur ibi facies
demonū horribiles. Ibi erat planct^{us} ⁊ gemit^{us} ⁊ alternātia ma-
la impios sine pietate discerpebāt. ab aquis niuiū transibāt ad
calorē nimium. Cōsiderabat int^{er} hæc equitatē ⁊ magnitudinem
iudicio^{rum} dei ⁊ int^{er} cordis se premētis angustias. ac sudoris gut-
tas. quæ ipm ex horrore visiōis penetrauerāt aduertebat. qm̄ p^{ro}-
que peccauerat q^{ui}s. p^{ro} hæc ⁊ torq^{ue}bāt. Un^{de} zilli q^{ui} in vita sua insen-
sate ⁊ iniuste vixerāt. p^{ro} hæc q^{ui} coluerāt tormēta recipiebāt. Rap-
tores nāq^{ue} ⁊ p^{ro}tones ac eor^{um} complices. ⁊ hi q^{ui} paupes ⁊ amicos
dei dum adhuc viuerēt spoliauerūt. vel p^{ro} exactiōes indebite in-
fixerūt. ad patibula q^{uod}ā infernal^{ia}. supra humanam estimatio-
nē penalia rapti violēter suspendebāt^{ur} ⁊ ibidē torq^{ue}bant^{ur}. nec
tū moriebant^{ur}. sed mō indicibili cruciabant^{ur}. Nonnulli etiam qui
sub habitu agnino mentē occultauerāt leoninam qui velut ca-
nes rabidi seruos dei p^{ro} obprobria ⁊ maledicta aut q^{ui}a turbati-
ua molestauerāt. et cōfratres suos iniq^{ue} p^{ro}secutiōe leserāt ibidē
a canib^{us} infernalib^{us} amarissimis morsib^{us} corrodabant^{ur}. Itē sup^{er}
bi sepultura a sinu in inferno despectiue sepeliebant^{ur}. ⁊ tanq^{ue} cada-
uera putrida ignita piecti obprobrio sempiterno q^{uo}d nunq^{ue} de-
lebit^{ur} adiciebāt^{ur}. Et p^{ro} gloria tpali ⁊ mētis elatiōe q^{ue} ceteros i-
flati preire ambiebāt. tāta penar^{um} mole ac p^{ro}dere p^{ro}mebant^{ur} quā
tum q^{ui}s premi possit q^{ui} maximā currum sup^{er} se hiet. Bibuli nō et
crapulosi. ⁊ q^{ui} ventri suo seruiērāt. velut lupi famelici fame icre-
dibili ac siti intolerabili affligebant^{ur}. cupiētes guttā mīmā aque
frigide p^{ro} refrigerio lique sue flāmar^{um} incēdio aduste recipe ⁊ ne-
mo illis dabat. S^{ed} demōes teterrimi cū siculis ardētib^{us} iuxta

eos strabāt et potum quendā sulphureū plūbō liqfacto sili m nro
nio calore estuantē p os eoz in ventrē pfusum fortit̃ infundebāt.
Luxuriosi q̃z et q̃ in delicijs carnē suā enutriuerant et in ob
stinatiōe sua p̃duranerāt a sp̃entib⁹ deuorabātur et a bufonib⁹
ignitis aculeis vsq; ad viscera torq̃bant. Qui carnali ac t̃reno
amori dediti fuerāt vtriusq; sex⁹. terrā ifernalē p̃e dolore mor
debāt. qm̃ eos demones nimīū affligebant. nā spicula ignea ha
lētes et estu vehēmētissimo eos ifequētes vulnerib⁹ eos seuis
mis repleuerūt. S; et socios i culpa socios habuerunt i pena.
Supra modum at̃ cupidi et auari ac questuarij male torq̃bant
nā in focis metallis bullientib⁹ plenis balneabant. et exlire cu
pīctes absq; mīa reimpingebant. Iudiciū dnr̃issimū his q̃ p̃ce
rāt fiebat fortiorib⁹ aut̃ fortior istabat cruciatio et potentes ibi
tormentā patiebant potēter. Q̃s dicē queat q̃ntū ibi iudices.
impij. rēores inīq. clerici turpis lucri. cupid. imonachi laici. la
ici violēti. muliēs p̃caces. saltatrices et ābiciose. et diuersi q̃z fal
sichristiani penas varias habuere. Deu q̃ miserabiles rugit⁹ et
clamores dabāt lamētābiles. ita vt sola visiois h⁹ afflictio oēm
penā mūdi quodā mō excedē videret. Itā et multitudo visoz i
fernaliū et audaces leones et noui generis aialia ira plena. ig
noteq; bestie vaporem igneum spirātes. odorē fumi p̃ferētes
et horēdas scintillas ab oculis emittentes morsu amarissimo
eos dilaniauerant. Tandem multi ex his in puteum abyssi. de
quo fumus horribilis et fetor intolerabilis exibat. p̃iciebātur.
aspect⁹ eozum velut ferrum cādens in modum fauillaz exarde
bant. et a demonib⁹ reimpingebātur cōmanducātes liguas su
as p̃e dolore. et blasphemabāt deum celi p̃e dolorib⁹ suis et vul
nerib⁹. et non egerūt p̃m̃am ex operib⁹ suis vinculis tenebrar.
et lōge noctis com̃pediti. in obscuro ac tenebroso obliuiois ve
lamēto tenebātur. Sonitus descendēs cōtur bābit eos. et p̃so
ne tristes apparentes pauorem eis incutiebāt. nec siderum lum
pide flamme illuminare poterāt noctem illam horrendam. vna
enim cathena tenebrarum omnes colligati erāt. Q̃mnis orbis
terrarū limpidō illuminabatur lumine solis. illis autem super
posita erat grauis nox imago tenebrarum. Ipi autem sibi erāt
grauiores tenebris sum⁹ tormentoz ipsoz ascēsurus est in secu
la seculozum. Post hxc vox quedā desuper quasi tonitrū au

diebat que insultatō et q̄st exprobratō dicebat **U**bi nūc sūt hi
qui ab initio a dieb⁹ antiq̄s mūdo huic toto seruiērūt desiderio
qui volupctuose viuētes varijs desiderijs se subiderunt. **E**ya
quid p̄sint illis nunc oīa q̄ tanq̄ vmbra velociter p̄rāsierunt
q̄ brevis delectatio tā longā restem post se trahit etne miserie.
Stulti et vecordes. vbi nunc x̄ba illa q̄ cum leticia tāta et cor
dis tripudio dicē solebatis. veite et fruamur bonis q̄ sunt. et vta
mur creatura tanq̄ in iuuetute celeriter. Quid iuuat nunc dul
cia vniuersa q̄b⁹ tam celerit p̄fruiti estis. Siquidē nūc a cōtra
rio plangē vobis puenit et plangēdo exclamare ac dicē. **E**le
nobis iā nunc et i eternū. q̄ nati sum⁹ nec vltra mori valemus
Ele q̄ male torq̄mur nec a tormētis vnq̄ liberabimur. **Q**uō
est q̄ ista recogitet supplicia et n̄ra ad cor ponat tormēta. Hec ei
talia sunt vt quicqd in mūdo horrible excogitari possit his p̄pa
ri nō valēt. o q̄ felix incoinq̄nat⁹ qui post gaudia h⁹ mundi nō
abiit. q̄ nō respexit in vanitates et insanas fallas. nos isensati vi
tā illoz estimabam⁹ insanā et finē illoz sine honore q̄nō p̄puta
ti sunt int̄ filios dei et int̄ electos sors illoz est. Ergo errauim⁹
a via veritatis. et iusticie lumē nō illuxit nobis. et sol intelligentie
nō est ort⁹ nobis. lassati sum⁹ in via iniquitatis et p̄ditōis. et am
bulauim⁹ vias difficiles. viā autem dñi ignorauim⁹. Quid no
bis p̄fuit supbia. aut qd diuitiaz iactātia p̄tulit nobis. transie
rūt oīa illa tanq̄ vmbra trāsijt qd epale fuit. s̄ p̄cholor nūc re
māsit qd in eternū manebit. **E**ternū nunq̄ finem habituz p̄
peruū mortis supplicii. **S**inis sine fine mors grauior oī mor
te sp̄ mori. et tñ non mori posse. **Q**ui p̄ dilecte q̄ me in hūc mū
dū genuisti. **D**ulcis m̄r que maternis vberib⁹ me lactasti. **D**
vos oēs amici mei et socij dñci. valete nūc viscera mea. q̄ hēc est
hora illi⁹ sepatiōis amarissime q̄ amarior ē omni morte. vale tel
lus. valete socij q̄s tā benigno fauore colui en ducimur ad horrē
dū infernale suspendiū ad supplicii trahimur metuendū. nun
q̄ vos de cetero cū gaudio visuri. **L**achryme cessant p̄fluite
oculi plorate. et oīa viscera mea ululate. super hac ifelicissima se
paratione q̄ est a summo bono a facie illa gl̄io sa. et a cōsortio an
gelico. nec nō illo felicissimo electoz numero. ponēdiq̄ sum⁹ ad
illā miseram et maledictā et crudelē dānatoz turbā sine fine cru
ciandā. **M**anūū p̄plosus sonit⁹. **C**ordū multoz gemitus

intini. **Q** stridor dentium et fremitus spirituum immensus. **Q** plora
 tus et ululatus multus. **Q** in eternum permanens clamor qui semper du
 rabit et nunquam finem habebit. qui semper renouabitur et nunquam exaudietur.
 oculi nostri miseri nunquam aliud videbunt nisi miseriam. aures nihil ali
 ud audient nisi ve ve atque tristitiam. **Q** pia corda istud intermiabile
 et crudele ac in eternum ve respicite. lugete et flete. **Q** motes cadi
 te super nos. colles opite nos quod sustinetis. quod expectatis. abscon
 dite nos a facie illa terribili furoris domini. a vultu ire glorie dei. heu heu
 cur non habetis maxima mala futura nobis peruenientia cum robur affuit.
 cum tempus aderat opportunum. utinam de illo tempore toto inutiliter expenso
 superesset nobis una hora late pene in remedium concessa. sed heu
 sententia diuina iusticia preclusa est nobis salutis via negata mi
 sericordia spes omnis ablata. o dolores et miserie et in eternum permanen
 te angustie in terra hac obliuionis ubi nullus ordo. sed sempiternus
 horror inhabitat. **Q**uid plura nos miseri et miserabiles tam affli
 gimur. et tolemus de illo ve eterno. ut quicunque terminus excogitat
 dummodo finis esset nobis solaciosus. **U**bi posito per impossibile quod
 esset aliquis lapis molaris adeo magnus. quod ubique circumferentiam celi
 contingeret. et quod aliquam auicula misme quantitatatis post centum milia an
 norum veniens de lapide predicto solummodo tam per rostrum suum auelle
 ret quantum est pes decima milij. Et iteque post centum milia annorum
 curricula sicut prius. sed una periculum de decem. et sic per singulas preces.
 Itaque in decies centenis milibus annis nos plus diminueret quam
 titas lapidis. nisi quantum habet in magnitudine granum unius milij
 En proinde dolor nos miseri multum grati essemus. quod post tale lon
 ga et plenam consumptionem totius lapidis. finem haberet finis nostre
 eterne damnationis. sed heu heu eadem consolatio miseri a diuina iu
 sticia penitus est negata. **H**ucusque miserozum verba damnatozum. **T**an
 liter igitur o fili ubi flagellabunt qui hic a flagello excipiunt
Discipulus. **Q** iudex tremende. ecce nunc anima mea ex hac quod vi
 sione horribili territa prostrata est. et genua dissoluta ut vix subsistere
 possum. **Q** deus meus adiutor meus. **Q** mi deus eterne auerte obse
 cro furorem tuum a me. Absit a me hec eterna damnationis finis formi
 dolosa. **Q** si aduersa me oportet sustinere. fiat voluntas tua hic in
 me huiusmodi a melicetia plenissima habeto. hoc solum facias. ut me
 a te in eternum separari non permittas.

Inferni penas videns petrus monachus gravissimam penam pergit

Petr⁹ quidā monach⁹ ex regiōe ort⁹ hibernie loco vastefo-
litudis cui euassā nomen est inhēbat hic prius q̄ h̄remū petē
molestia corpis interueniēte defunct⁹ est. Sed prius corp⁹ re-
stituit⁹ infernū se supplicia atq; innumera loca flammaz vidisse te-
stabat. Qui etiā quosdā hui⁹ seculi potētes in eisde flammis su-
spēsos se vidisse narravit. Qui cū iam deduct⁹ esset vt in illo iā
et ipse mergeret subito angelū coruscū habit⁹ apparuisse fateba-
tur. q̄ eum in ignē mergi p̄hiberet. Qui etiā dixit Egrede te. 7 q̄
liter tibi post hēc viuendū sit cantilline attēde. Post quā vocē
paulatim recalescētib⁹ membris ab eterno mortis somnio cui-
gilās cuncta q̄ circa illum fuerāt gesta narravit. tātisq; postmo-
dū se vigilijs ieiunijsq; restrixit. vt iferni enī vidisse 7 p̄cunisse
tormēta. 7 si tacet lingua cōuersatio loqueretur.

Infernales penas diuersi diuersimode
pro meritoꝝ qualitate patiuntur

Dicebāt de eodē abbate maiore Nachario. q̄ dū ambular⁹
aliqñ in h̄remū inuenit caput hoīs in terra iacēs. Qd cum mo-
ueret x̄ga palmea quā habebat i manu locutū est caput illd ad
eum. Cui dixit senex. Quis es tu? Rñdit caput illud ad senem.
Ego erā sacerdos gētiliū qui aliqñ cōmanebāt in loco hoc. Tu
vero es abbas Nachari⁹ qui habes sp̄m sc̄m dei. Quācūq; er-
go hora misert⁹ fueris eoz qui sunt in tormētis 7 orauis pro
eis. tūc p̄solant pusillum. Dicit ei senex. Et q̄ est ista cōsolatio?
Rñdit illud caput. Quātū distat celū a terra. tm̄ est ignis sub
pedib⁹ n̄ris 7 sup caput n̄m. Stantib⁹ autē nobis i medio ig-
nis nō est vt q̄s facie ad facie videat primū suū. Aut ergo senex
cum fletu. Te illi diei in q̄ nat⁹ est hō si est hēc cōsolatio suppli-
cij. Rursus dicit senex. Est p̄ tormentū ab his? Rñdit caput il-
lud. Maior pena sub⁹ nos est. Dicit ei senex. Et q̄ sunt in ipsa?
Dicit illi caput illud. Nos q̄ ignorauim⁹ deum vel aliqd modi
cum misericōdie habem⁹. qui x̄o cognouerūt deum 7 negauerūt eū
nec fecerunt volūtatem ei⁹. hi sunt qui sub⁹ nos sunt. Et post
hēc sumēs ille senex caput illud sepeliuit

Infernales penas senties clericus mū
do relicto monasterium intrauit

In Mannetis ciuitate tpe Henrici quarti impatoris. erant
duo clerici nondū patientib⁹ annis p̄byteri sc̄i lris affatum una

structi in se multū amici. Hi pactū inierūt in se ut vter eorū put
or moreret. alij vigilāti vel dormiēti apparēt infra triginta dies.
Data acceptaq; corpali fide nō multū post vnus obiit. ⁊ tricesi
ma die alteri vigilāti astitit. nescio qđ opis molliēti ⁊ vultu ex
angui ⁊ pallido ad eū ait. Agiscis ne me? Agisco ille ait. ⁊ miroz
qđ tā diu morat' fueris. Ille pri' morā excusans tādē ait. Et ad
uēt' me? si voluer' tibi fiet cōmod' mibi oīno ifructuosus. Itā
sempitēnis dānat' sum supplicijs. Ego ait alē iuuabo te pab'. ie
iunjs. ⁊ elemosynis multis. At ille rñt. Sine pma sunt iudicia
dei i inferno. Dū rotat astra pol' dum pulsat littoza pōtus p
crimib' meis puniar. si tot' mūd' mibi remedia exqrēt etna tñ
et innumera penaz genera patiar. Et ut aliquā ex meis irreuo
cabilib' penis p̄gīcas. en vna. Proēditq; manū lantoso vlcere
stillantē. Vnde ne ait tibi leuis. Cū ille leuē sibi referret vides
ri ipse mortu' curuatis i volā digitis tres guttas defluētis tabi
sup eū iaculat' est qđ due tpa vna ⁊ frontē ptingētes cutē sicut
ignito iaculo penetrauerūt foramen nucis capax efficiētes. illo
magnā penā eē doloris prestāte clamore. Hoc inq; mortu' erit
tibi qđ diu vixeris ⁊ penaz meaz graue documentū. ⁊ nisi negle
xeris salutis tue singulare monumentū. Vade g̃ dum licet mu
ta habitū simul ⁊ aīm. ⁊ esto monach' retonis apud sc̃m Dela
niū. Cūq; viu' ad hoc rñdē nollet. mortu' eū oculi vigore pstri
gēs. Si dubitas inq; cōverti miser. lege lras istas. Et hoc dicēs
manū p̄tendit tectis notis iscriptā. qđ sathanas ⁊ oē satellici
um inferoz omni ecclesiastico cetui grās de tartaro emittebāt.
Qđ cū ipsi i nullo suis voluptatib' deessent. tñ numez subdi
taz aīaz paterēt ad iserna descēdere p̄dicatiōis incuria quā
tūm nunq; viderāt retroacta sc̃la. His dictis loquētis aspect'
disparuit. Audiēs hxc. oīa vendēs ⁊ dāns paupib' sc̃m Dela
niū adiit. ⁊ monach' ibi fact' optie cōuersat' est.

Infernalis ignis qđ acerbus sit. ⁊ de
voltero cui apparuit diabol'

In villa que in territorio Bunnensi est sita milcs quidā no
bilis ⁊ deuotus walterus nomine habitans erat tam dñe nre
qđ ordini satis obsequiosus. Hic cum tpe quodā grauiter infir
maret solusq; iaceret. diabol' illi ad pedes lectuli visibilē appa
ruit. Erat autē sicut ipse nobis retulit facies ei' adinstar sumee

disposita cornua hñs caprina. In cui⁹ aspectu cum terreret po-
stea cōfortat⁹ ait. Quis vel qd es. vnde venis vel qd qris. Rñ
dit monst⁹. Diabol⁹ sum. aiam tuam tollē veni. dicente milite.
Recede leccator. aiam meam nō tolles. christo me commendo.
Subiunxit ille. waltēre si mihi cōsenseris homagiumq; feceris
nō solum incolumitati te restituiam. quin etiam sup oēm tuam
progeniem te ditabo. Rñdit miles. Satis habeo de diuitijs tu-
is fallacijs nō curo. Tñ ergo tibi thesauri. infraterminos in-
quit curie tue infiniti occultant. Cum q; cum miles iam loq; dele-
ctaret. ait. Dic mihi vbi est anima dñi mei wilhelmi comitis iu-
liacēsis nup defuncti. Tunc rñdit diabol⁹ militi ⁊ dixit illi. Mo-
sti castra vicina wolckenborch ⁊ drachenvelt. Noui inq;. Et il-
le. Per fidem meam tibi dico. si ferrea essent tam castra q; eorū
mōtana. ⁊ in illo loco mitterent vbi aia wilhelmi est anteq; sup
ciliū superi⁹ inferiori iungi posset liquefieret. Quo dicto mor-
cachinnādo subiunxit. Ardor iste balneum lacteum est ei. In fu-
turo quādo corp⁹ suum aia resumet. tunc primū penam debitā
recipiet. Requisit⁹ de aia Henrici comitis Seynēsis. Rñdit.
Certe illam habem⁹. De pena tamē illi⁹ nihil expressit. Adiecit
etiam interrogare illum de pīe suo. Ad qd rñdit ille. Eliginti an-
nis ⁊ vno illum habuim⁹. sed monocula illa ⁊ calu⁹ ille atq; pe-
diculosus q; in solario iacet nobis eum abstulerūt. Monocula ⁊
vocatit vxorem ei⁹ iugiter q; lachrymādo oculum vnum pōde-
rat. Caluū dixit filium ei⁹ Theodericum monachum nr̄m qui
ad vidēdum germanum eodē tpe aduenerat Interrogat⁹ vero
de predicta matrona. Rñdit. Nunq; prāci nr̄e addita est eo q;
mulier esset bona ac sancta. Fr̄em autem tuū Lambertum sic sel-
lauim⁹ vt nr̄m ius euadē non possit. qui añ paucos annos des-
funct⁹ est vir auar⁹ ⁊ pecuniosus. Dicēte itē milite. Dic mihi
de q; loco venisti nunc ad me. Rñdit demō. Ego ⁊ socij mei era-
mus i erequijs cuiusdam abbatis nigr̄i ord̄is egressi aie ei⁹
prestolantes. Tunc miles. q̄t eratis ibi. Rñdit demon. Nosti
nemus in Cortinforst. Q̄prime inquit noui. Et ille. Nō sunt
tot folia in arborib⁹ quot illic fuim⁹ congregati. nō est tam grā-
dis silua in puincia nr̄a. Et qd obtinuistis ibi. Rñdit. Deu mi-
hil. femina finit religiosa. sed et Michael archāgel⁹ supueniēs cū
fuste ferreo sic nos cecidit ⁊ cedēdo fugauit vt disp̄gemur quem

admodum puluis quia turbine impellit. Requisite? etiam si esset
in obitu dñi Gerardi abbatis nři tunc recēter mortui. Rñd.
Nō est tñ arene illitōre maris quot ibi sum? Sz modicū ibi
obtinuim? qz pediculosi illi more porcorū in humo iacēdo grūni
entes nō sinebāt ppius nos accedē. Habet pterea domū quandā
sufurrij capitulum notās in qōia nobis quecūq; delinquūt sub
trahunt. Et dixit miles. Quō stultissime ausus fuisti ad obitū
viri tam iusti venire? Ausus inqt. Ego pñs fui vbi dei filius ex
pirauit sedēs super brachium crucis. Hoc xbum a demone pro
locum ⁊ a laico recitatum maxime mihi fidem fecit dictorū eo q
in glōfa legat super Tobiam. Dicēte waltero Que fuit portio
via in chūsti morte? Rñdit. Nulla. Nalo nřo illuc venimus.
qz xcute moriētis turbati ⁊ exagitati detrūsi sum? in ifernum.
Multa alia cum demone quotiēs solus erat cōferebat. q postq;
cōualuit multis recitauit. Elis nunc audire qualis pñcti wil
helmi finis fuerit ⁊ pena.

C Infirmat? in castro suo Nithieken p quodam cōtumelia
sibi illata vēit Coloniā. Qui cū rediret i via defectū cordis in
currit ⁊ aie dicēs. Oh nunq; de cetero videbo Coloniā. Cui
in terram deposito cum medic? eius dicēt mortem esse in ianu
is subiecit. Cōsulo tibi vt vxorem tuam recipias. Rñdēte illo.
Nō faciam. supplicauit ei p quodaz milite quem diu incarcera
uerat. Nequaq; inquit egrediet me viuēte. Tunc medic? Er
go añ diem crastinum egrediet. Qd ita factum est. Cum vero
moritur? esset in sinu eiusdē matrone quam viro pprio tulerat
iacebat. Cui cum illa dicēt. Dñe quid faciā post mortem vestrā
Zuueni inqt nubere debes militi. Hec em̃ verba vltima fuere.
Eadem nocte sicut mihi retulit abbas quidaz ordis nři sanctu
monialis quedam sci Mauricij Colonie in loca penarū trās
posita est. in quib? puteum magni horrois igneo tectum oper
culo inter flammās vidit sulphureas. De q cum sinū ductorem
interrogasset. Rñdit ille. Due tñ anime in illo sunt. aia videt;
Daxentij impatoris. ⁊ aia wilhelmi comitis. Zuliacēsis. Dane
visum recitās cum eadē die rumor insonuisset Coloniē de mor
te eiusdē comitis visionē fuisse veram intellexit. Prop̃ simi
lem culpā iustum fuit. vt q pares erāt in culpa cōformes fierēt
in pena. vtriusq; vitam noui Daxentij ex lectione. wilhelmi ex

multorum relatio. Uterque tyranus. uterque super modum luxuriosus
Sicut legitur in chronicis nulla fuit in urbe romana siue extra ur-
be matrona tam nobilis tam pudica. dum oculis Daretii placeret.
quin de domo mariti sublatam corruperet. Silia faciebat de regi-
bus et viduis Eliderunt ista viri et igemuerunt pariter et tacuerunt
Lata erat illius crudelitas. ut cum nimio dolore cordis afficeretur
tristitiam tamen dissimularet. Lata eius exercitum tyranus ut passim sena-
tores ciues milites occideret. de quibus aliqui habebat suspicio. Wilhel-
mus vero non dissilia opabatur his. et si non pari prete non tamen impari
voluntate. sicut audiuit ita deditur erat luxurie et incestui. ut vix ali-
quod haberet misterialium cuius uxorem aut filiam non attenderet violare.
nullam habens diuinam in matrem et filiam. in legitimam et absolutam Quam-
te fuerit circa subiectos siue coprouinciales crudelitatis ois no-
uit episcopus coloniensis. Daretii uxorem propriam occidit. iste iclusit Al-
leplecurus est etiam multos per fidem occidendo. Iste persequens i-
perij romani persecutus est sed apostolice obediens sacerdotes de suis
sedibus eiciendo quidam mutilando et bona ecclesiarum diripiendo Hec acta
sunt in regibus Innocentii pape

C Infernales et horredissimas penas quas diues su-
stinuit et per quietate delectationum quietates penarum recepit
Refert Petrus cluniacensis monachus quas cum in extremis vi-
te sue esset anima sua ducta fuit ad infernale portam. quam cum ibi tot di-
uersitates penarum aspiceret ultra quam dici potest tremere cepit Quod ne fa-
ceret angelus prohibuit. Ibi homo aliquod diu morante eo vidit demones qui
dam percurrentes et nimium cachinantes de portione anime cuiusdam diuitis
quam socii sui secum in baratrum damnationis attraxerunt. Elenientes autem
ad principem demoniorum dixerunt se animam amici sui cum gaudio ma-
gno attrahere. Quibus congaudentes si gaudium infelicitas dici potest ait
Accipite et poposcite sicut solitis erat in cathedra sua sedere facite idue-
tes enim sicut solitis erat veste honesta. Et sedere cum fecerunt super sedem
traiecit ignem ardentem. qui si totum mare superfunderet nullatenus
extingueret. pallium quoque cum circumdederunt non minoris flagrantie
erat. Illi in sede miserabili collocato et infelici vestito princeps ad
suos fruictus ait Ite et sicut decem est tali amico nostro poculum nostre
delectationis propinate. Tunc tanquam erant liquorem candentem omni genere
fetoris mixtum omni ei apposuerunt. et appositum per omnia membra eius in
flamas diffusus effundebat. qui potato ioculatores demones qui ei

locularētur admisit. Quis accipiētes duo cornua ignibus plena
aurib⁹ eius apposuerūt. ⁊ corniculi incipiētes scintillas pocu-
los ei⁹ ⁊ p nares ⁊ p oia foramina ei⁹ emittebāt. Deinde i came-
rā misit vbi cōtra delectatiōes carnales q̄s solebat cum puellis
dū adhuc viuēt exercere ifernales pateret amaritudines. q̄ oīm
serpentū generib⁹ erat repleta ⁊ ita nimio calore incēsa. q̄ can-
dētis ferri satis euincēt ardorē. a q̄b⁹ except⁹ q̄ horribl⁹ ample-
xat⁹. quāq; dolorose osculat⁹. quāq; miserabl⁹ sit cōtractat⁹ ⁊ p
oia mēbra discerp⁹ a nobis pius p̄ remoueat q̄ nunq; experia-
mur. Et cōtra que p̄ oblectamēta carnalia q̄ p̄ habuerat vi-
uēs singula tormēta ifernalia inferebāt. Hoc viso aia monachi
ad corp⁹ rediit. ⁊ q̄ viderat ob utilitatē audientium plurimis
enarrauit.

¶ Exemplum.

¶ Erāt in schola duo isolētissimi scholares adolēscētes q̄ nō so-
lū non pati volebāt correctiōes m̄grī: veruētā ⁊ ad isolētias ⁊
dissolutiōes alios studē volētes sepissime cōpellebāt. ⁊ hoc q̄dē
m̄grī emendare nō poterat nec audebat. Cōtigit ergo magist⁹
mori ⁊ tercio die aut q̄rto in media schola i effigie m̄grī diabolū
cum x̄ga ferrea corā oib⁹ apparē. Nec mora cū nigro vultu in
adolēscētes dictos exurgēs ⁊ cum x̄ga illis mortē intētans re-
pēte disparuit. Dorq; illi p̄re pauore in furie versī post dies ali-
quot obierūt. Ex hinc ergo scholares diuinū aduertāt iudicium
et m̄grīs suis subdi discāt. nec vnq; refugiāt corrigi ne eis con-
tingat postmodū cum x̄ga ferrea vapulare.

¶ Refert p̄detr⁹ cluniacēsis q̄ apud cast⁹ Lizimacum q̄d in
pictauiensi pago est situatū nup quidā p̄sbyter erat q̄ sacerdo-
talis ordinis superleste dignitatē miserrime vite puerlatiōe de-
turpās nō ad aīaz quib⁹ p̄ceerat curā sed ad carnis voluptatē
explendā sacro mīsterio vtebat. Territ⁹ tñ p̄scie malo sicut ali-
qñ ⁊ mali ad horam cōpungunt familiaritatem quorundam bo-
noꝝ viroꝝ expetiit. ⁊ abbati Boneuallis ⁊ fratrib⁹ eiusdē mo-
nasterij se i amicitia specieten⁹ copulauit. Quilōgo tpe eum de
vite emēdatione cōmonētes. ⁊ vt seculo renūciaret allidue ex-
hortātes. nihil ab eo i petrare p̄ter inanem spem potuerūt. Itā
libēter q̄ dicebāt audire se fingens. ⁊ sempe eos de puerlōe suspē-
dēs de societate sanctoꝝ illoꝝ gloriabāt. nec ammonitiōe vlex-
emplis eoꝝ a malo retrahēbat. In his itaq; poite vite sue actib⁹

perdurās. et obstinatiōe imple iram sibi i die ire thesaurizans in
morbuū incidit. Quo post aliq̃t dies ingrauescēte ad extrema p
uenit. Adierat enī prior visitatiōis grā iam dicti monasterij at
q̃ cū eo p aliquātum dici spaciū ipso q̃ rogāte pmāserat. Et
nocte supueniēte cū cunctis discedentib⁹ solus lecto ei⁹ assidēt
clamare terribili eger ille ad priorem cepit. Succurre succurre
ait succurre. Ecce duo sup oēm feritatē leones expaūdi in me i
petū faciunt. et hiātī ore ac rictu feroci p frustra me decerpūt. to
tūq̃ psumere volūt. Dep̃care cito dñm vt ab his eripiar ante
q̃ cor⁹ morib⁹ cōsumar. dicebat hoc et tremebat et velut deuora
turos fugiēs timore defecto corpi vires addente retrocedebat.
Prior vocis ac gest⁹ illius turbat⁹ terrore nō sine multo et ipe
timore erat. ad pces tñ ipse necitate impellēte puerius p misero
illo vt poterat deum exorabat. Quo orante mutata voce eger
Bñ inq̃t bñ recesserūt crudes testie. et p orōes tuas iā nusquā
apparent. Et q̃ vsq̃ ad vltimū spm sp cōpos sui exiit. nec vt
quidā morientū solēt vel i modico sensu imutat⁹ fuit puerius
ad priore loqui cū ipso de q̃busdā vt famisim⁹ cepit. Cūq̃ tā de
his q̃ de alijs multa in se kba pferrēt. hore fere vni⁹ spacio clap
so rursum idamare lōge terribili⁹ q̃ pri⁹ exorsus ē. En inq̃t en
ignis de celo vt torrēs inundās descendit. et sup hunc lectū veni
ens iā iāq̃ me i fauillā vsq̃ cōburit. Festina. adiuua. ora. si forte
et ab hac morte eripi valeā. Et hec dicēs manib⁹ et brachijs op
toria subleuabat. et ea velut aliqd iuuare possent inuisibilib⁹ igni
b⁹ turbat⁹ opponebat. Sz nequaq̃. Nō cū corpalia tegmina
a spiritalib⁹ incedijs tegē poterāt quē celesti vindictē ipia opa
exponebāt. Prior ad aucto riore denuo ad orōem puerit et q̃n
tū in tali casu possibile erat dñi miam peo dep̃cabat. Illo vt su
pra orōi instāte p⁹ paululū paties g̃tulatōis vocib⁹ pces ei⁹ in
terrupit dicēs. Jā ab igne tut⁹ sum. nā dū sup me vt dixi cū ipe
tu descendēt in iposic⁹ est lith⁹ vsq̃ ad quē ignis pueit sz cū trāsi
re nō potuit. iā iā ab isto piculo erept⁹ oro ne a me discedas q̃us
q̃s illoz finis futur⁹ sit ag̃scas. Tñc prior q̃ tam timore quā
hospitādi necitate recedē nolebat substitit. et ab orōe surgēs rur
sum ei assedit. Cūq̃ cum tātis terrorib⁹ anxiū p̃solaret. et vter
q̃ ad iuicē vt pri⁹ colloq̃ret. subito egrot⁹ ad inuisibilia erept⁹ ob
mutuit. enī prior raptū ab hjanis itelligēs rei exitū p̃stolabat.

Tum ecce post multū noctis spaciū hō ad se rediit et miserabiliter
ingemiscēs ait. ha. ha. ad iudiciū eternū raptus sum. et heu miser
etna morte dānatus sum. Tradit' sum horredis tortorib'. igne
extinguibili cū diabolo et angelis ei' ppetuo cruciatus. Et ecce ig
nita sartago plena bulietī adipe quā corā me tormētōz mīstri
detulerūt eāq; ad me frigidū vndiq; succēderūt. Et cum sepe
noiat' pudor orōni sicut iā bis fecerat tercio qz incubuiss' ille ait
Cessa cessa oro p me orare. ne p illo ultra fatigeris p q nullate
n' exaudieris. Duore at dicēte frater redi ad cor et mīaz adhuc
vni' a deo reqre. ille adiecit. Putas ait me vt insanū loq' Non
ait insano s; sana mēte ea q dixi cōfirmo Et cucullā prioris ma
nu tenēs cū interrogauit. Nōne hoc qd manu teneo cuculla tua
est q rīdente est adiūxit. sicut hēc vestis cuculla ē et sicut hoc qd
substractū est mihi palea ē sic et hoc qd corā cerno ignita sarta
go est. Et dum hēc loqret gutta inuisibil' ignis de illa q; videbat
sartagie exiliēs in manu ei' priore vidente cecidit et mirabile di
scritatem et carnē vsq; ad intima ossis cōsumpsit. Tūc ille acri
cū gemitu. En inq; indubia rei pbatio. Nā sicut ista quam vi
des de sartagie plapla gutta carnis ptem psumpsit sic cōfestum
me ignea vorago psumet. priore ad ista stupēte itez dixit. Ecce
sartaginē ipam mīstri infernales ppius afferūt. et vt me in illā
inij. iat iam iāq; man' adaptāt. Et post modicū. Ecce lintēū
in q iacco vndiq; cōcurrētes accipiūt. et in igneā sartaginē eter
nāq; friturā piciūt. Hoc velut vltimū vale mor vt prioriatq;
his q ad hoc spectaculū horredū cōuenerant dixit. substracta
voce et reflexa ceruice pumēdum spm condēnatis spiritib' tras
didit. Tātus hō terror oēs inualuit vt oēs aufugerēt. nec aliq; i
domo vbi mortui cadauer remāserat remanere auderēt. Facto
mane mīstrū cadauer sepulture traditū est. Post aliq; at dies
cum ad vniuersos circa positos hēc tā terribil' fama pueniss; rei
veritatē pbare volētes tumulū apernerūt et fossam illā quam
in manu adhuc viuētis pbyteri gutta pñicia damnatiōis fece
rat i mortui cadauere inuenerūt Que oia sicut beatus Grego. dicit
Nullomōdō ppi se infelix pbyter vidit cui nihil ipa visio contulit
sed quāta cautela sacerdotale officiū amministrandū q; reuerēter
diuina mystēria sunt tractāda. supna sup cū dispō demōstrant
E Duo clerici vno corde intrabāt monasteriū. et tā creplamē

vindebat ut oēs eos diligeret. Post duodeci annos vn⁹ morit⁹
Cui minor ait. Tecum p deo parentes ⁊ patriā reliq. solare er
go meū cūlum tuo reditu. ut sciam qd merui⁹ oia relinquen
tes. Faciam inqt o dimidiū cordis mei deo ppicio. Tu at dilige
mortuū. qz viu⁹ te efficaciter sicut matrē dilexi. Mout ergo qñ
dulciter dormies. Et ecce die septio redit mortu⁹ iocūda ⁊ splē
dente facie dicens. Mi frater henrice sicut audiui⁹ sic vidim⁹ in
ciuitate dñi x̄rutū. Dudū iam centuplū recepi ⁊ ecce vitā etnā
possideo. Preferebat at in dextera ei⁹ ecclesiā aureā miri artifi
cij ⁊ decoris. sinistra x̄o cordis locū tegebat. Ille x̄o viu⁹ supra
qz dici p̄t exhilarat⁹ ait. Cur mi dulcis frat gerarde i manu tua
ita reuerēter geras ecciam. qre etiā cor tuū celes solita dilectiōe
edico. Intrepid⁹ ait audi qz consolari te reuersus sum. Mosti
qz ecciam a meis mihi sumptuose pcuratā cum ei⁹ honore ⁊ cō
modo amore pfectiōis euāgelice ⁊ timore periculi qd est in cura
aiay reliq. Quare sup oēs reges t̄re ⁊ ciuitas seculi diuitias cū
beatis eternalit exulto. Tui at amore cor meū celo. qz ipm p̄cio
so lapide tāti splēdoris decorat. ut visus tu⁹ mox ex illo cecaret.
qd cōsecr⁹ sum a dño meo iesu ch̄isto. qz ei⁹ passiōis ⁊ incarna
tiōis bñficiū quotidie deuot⁹ ruminari solebā. Sime diligis i
quit tolle cito manū libetē p hoc vidēdo vnū oculū expendam
qd dixit ⁊ fecit. Cū autem nimis ardent p̄tāto gaudio etiā al
tero priuari desiderabat ait illi bñs. Dea inuētiōe tricesima
die mihi iungeris. ⁊ gaudium n̄m nemo tollet a nobis. Interi
dic fratribus qz magna eos premia manēt nemo te p̄scat. Fra
ter x̄o sic disponebat domui sue. i. p̄cie ut nihil liberet nisi cibis
aic. Flentib⁹ autem pre amore frīb⁹ eius tricesima die iocunde
eisq̄ vale dixit atqz migravit

**De Quarto nouissimorum quod
est regnum celoz.**

Quartū nouissimoz qd valde ⁊ p̄cipue debet hoies a
p̄ctis retrahē est glia celestis. Si hō se refrenat ab ho
micidio vel cōsimili ope criminoso ne p̄dat tpalia quā
tomagis debet se cohercere ab oī actu illicito. ne amittat gaudia
simpiterna. Cū Aug⁹ in libro p̄fessionū. Et gaudiū qd nō dat

impio. s. eis q te colūt qz gaudiū tu ipse es. Et ergo scribit pri
mo ad Corin. vi. Iniq regnū dei nō possidebūt. imo cū maria
cōfusione repellent ab eodē. sicut goliardi et nebulones vilissimī
indignantē repellī solēt ab impatoris curia. Nec illic sedeant cū
regib⁹ et principib⁹ in tā excellēti et solēni mensa. Dicit em̄ Cas
siodor⁹ sup illud Psal. Expelle eos qm irritauerūt te dñe. Hic
discim⁹ q em̄ vnusqz repellit. quantū ei⁹ pctā cumulant. Nā
quid g quilibet pctā vitabit et tanq mortifex celeri⁹ abhorrebit
qui p hęc celeste gaudiū se nouerit amissur⁹. De hac autē incōpre
hēnsibili glia. ego paup ingenio qd loquēdo pferā. Si em̄ ocul⁹
nō vidit. nec auris audiuit. nec i cor hoīs ascēdit q prepaui de⁹
diligētib⁹ sc. Sicut scribit primo ad Corin. ij. de illis q tunc re
ferā. Certe qsi balbutiēdo sicut cec⁹ natus disputās de coloub⁹
nō confidēs de sensu pprio. s. multiplici scripturaz testimonio
paulisp inde dicā. Est igit notādū. q quis i regno dei sunt val
de multa imo innumerabilia eius felicitatē tangētia. et gloriā ple
nissime attestātia. Ip̄m tñ quo ad pns specialit̄ a tribus cōmen
dat. Primo a summa pulchritudie siue claritate. Secūdo a bo
noz oim copiositate. Tercio a maxima leticia iugiter durāte i
eternitate. Nā ibi est inensa pulchritudo siue claritas. bonoz i
finita copiositas. summūqz gaudium et stabilis eternitas De q
bus hic p ordinem breuē dicitur.

De pulchritudie regni celoz

A primis igit regnum dei cōmendat a summa pulchritu
die siue claritate. Nam vt dicit Sap. v. Ip̄m dicit regnum decoris
Hinc est qd Psal. dr. Dñe dilexi decorē dom⁹ tue. Vñ Tobie
xij. Brūs ero si fuerit reliq semis mei ad videndā claritatem
hirlm. Porre eius ex saphiro et smaragdo edificabunt et ex lapi
de p̄cioso. Vis circuit⁹ muroz ei⁹ ex lapide cādido et auro mū
do. oēs platee ei⁹ sternerūt. Apoca. xxi. Ip̄a ciuitas auz mūdūz
sile vitro mūdo fundamēta muri ciuitatis sunt lapide p̄cioso or
nata. et duodecim porte duodecim margerite sunt p singulas. et
singule porte erāt ex singulis margaritis. et platee ciuitatis auz
mūdū tanq vitz perlucidū et tēplū nō vidī in ea. Dñs em̄ de
us oipotēs tēplū ei⁹ est et agn⁹. Et ciuitas nō eget soleneqz lu
na. vt luceāt in ea. nā claritas dei illumiabit eā et lucerna ei⁹ est

agn⁹ et ambulabūt gētes i lumie ei⁹ Itē Apoca. Mor vltra nō
erit et nō egebūt lumie lucerne neq; luie solis. qm̄ de⁹ illumina-
bit illos et regnabūt in sc̄la sc̄loz. Cum q̄ videt cōcordare illud
Esa. lx. Nō erit ibi ampli⁹ sol ad lucendū p̄ diē. nec splēdor lune
illumiabit. s̄ erit tibi dñs in lucē sempiternā. Ipse em̄ est specu-
lū sine macula. et cādor lucis eterne. Sicut scribit Sap. vii. Itē
splēdor gl̄ie. vt habet ad Hebre. primo. Nam splēdor ei⁹ vt lux
erit. Abacuc. iij. Ab hoc splendore oēs sc̄i in regno celoz recipi-
unt lucē et fulgorē sempiternū quo assidue felices letant. vñ Ju-
dich. v. Qui diligūt te sicut sol i ortu suo splēdet ita rutilēt. Et
ergo dī Sap. iij. Fulgebūt iusti et tanq̄ sc̄i illi in arūdineto dis-
currēt. Mat. iij. Fulgebūt iusti sicut sol in regno p̄is eoz. Q̄
gloriosum ē hoc regnum. et qm̄ dilecta tabernacula tua dñe xru-
tū. quā magn⁹ decor. quā ingēs splēdor in ciuitate dñi. quā mi-
ra claritas. et quā summa amenitas i celesti p̄ia. Vñ Aug⁹ in
li. delibero arbitrio sic inq̄t. Tāta est pulchritudo iusticie. tanta
est iocūditas lucis eterne. vt etiā si nō licēt ampli⁹ in ea delecta-
ri quā vni⁹ dici hora. pp̄ hoc solum innumerabiles hui⁹ vite di-
es pleni delicijs et affluētia bonoz et p̄alium recte et merito despi-
cerent. Nō em̄ falso aut p̄uo affectu dictū est. Qm̄ melior ē di-
es vna in atrijs tuis sup̄ milia. Quare idē Aug⁹ in li. de ci. dei
exclamas ita dī. O celestis hīrlin dom⁹ illuminosa ad te suspirat
peregrinatio uica et possidet me in te q̄ fecit et me et te. Bern. in
omel. tercia sup̄ missus ē. Q̄ gloriolum est regnū illud in quo
reges cōgregati puenerunt in vnū ad laudādum. sc̄z et glorificā-
dū. eum q̄ sup̄ oēs est rex regum et dñs dñantiū. decui⁹ splendi-
dissima cōtemplatione fulgebunt iusti sicut sol i regno p̄is eoz
Hinc p̄pheta dī. Adimplebis me leticia cū vultu tuo Vñ Job
xij. Glidebit faciē ei⁹ in iubilatiōe. Hāc faciem oēs inspicient q̄
dño fidelit̄ seruierūt in humilitate cordis. i laborib⁹ plurimis ac
operib⁹ virtuosis. Vñ Apoca. xl. Serui ei⁹ seruicē illi. et vide-
būt faciē ei⁹. Et ideo dī Esa. xxxij. Regē i decore suo videbūt
Q̄ quā p̄iū et qm̄ gratū. quā suauē et qm̄ beatū erit tunc Iesum
videri his q̄ eū dilexē. Tūc certe exclamāto dices illō Abacuc
iij. Ego at̄ in dño gaudebo. et exultabo i deo iesu meo. Q̄ quātū
gaudebūt q̄s gaudia summa replebunt. q̄s illustrabit. q̄s semp
glificabit. Vñ sc̄a dei. splēdorq; sue faciei.

De copiositate oim bonoz regni celestis.

Egnum celeste comendet secūdo a bonoz oim copiositate. **Uñ** brūs Aug⁹ in de ciui. da sic dī. Qd de⁹ preparat diligenti b⁹ se Spe nō attingit. charitate nō comprehendit. desideria z vota transgredit. Acqri p̄r. estiari non p̄r. Itē Bern. Merces scō rū tam magna q non p̄r mēsurari. tā multa q non p̄r numerari. tā copiosa q nō potest estiari. De his supabundantib⁹ bonis et diuitijs ipsi⁹ regni celestis. ita scribit Deutro. viij. Dñs deus tu⁹ introducit te i terrā bonam terrā viuoꝝ aquarūq; z fontiu in cui⁹ campis z mōtib⁹ erumpēt fluuiōꝝ abyssi. Terrā frumēti ordei z vineaz in q̄ sic⁹ malagranata z oliueta nascunt terrā olei z mellis. vbi absq; vlla penuria comes panē tuū. z rerū oim abundācia p̄frueris. Ecce hęc ēra fertilis copiosissime flus eno lacte ac dulcedie mellis. Hęc ē terra ad quā explorandā mis si sunt filij Dan. sicut scribit Iudiciū. xviij. Qui redētes dixerūt Elidim⁹ tertā valde opulentā z vberem. nolite negligē. nolite cessare. eam⁹ z possideam⁹ cā null⁹ erit labor. Tradetq; dñs nobis locū in q null⁹ rei est penuria. Itā omne qd molestat ibi deest. Aug⁹. Eterna beatitudo p̄sistit in duob⁹. scz in nēcāria absētia ois mali. z nēcāria p̄ntia ois boni. Si cū qris qd ibi est. aliter non p̄r rīderi nisi quicqd boni ē. z quicqd mali ē nusquā est. Et ergo dī brūs Grego. Nihil exteri⁹ qd ibi appetat. z nihil interi⁹ qd ibi fastidiat. Itē scribit Apoca. vlti. Itā dī esurient neq; sitiet ampli⁹. z nō cadet sup eos sol neq; vll⁹ estus. quoniā agn⁹ dei qui i medio throni est reget eos. z deducet eos ad vite fontes aquaz. Et ibidē oñdit mibi flumē aque vite. q sicut veniat q vult accipiat vite aquā gratis. Qui at biberit ex hac aq nō sitiet itez. sed fiet i eo fons aq salietis in vitā eternā. vt habet Joā. iij. Q q̄ felix patria. q̄ brā terra. vbi de⁹ erit oia in oib⁹ z null⁹ rei ē penuria seu aliquis defect⁹. Ecce hęc patria loc⁹ est pascue celestis vbi nihil decrit. in q fideles suos dñs reficiet sua vit ac ppetue collocabit. Uñ Ezechi. xxxiij. dī dñs. Inducam eas in terrā suā z pascam eas in mōtib⁹ isrl. in rīms. z in visceri b⁹ terre. i pascuis vberimis pascā eas. z i montib⁹ excelsis ei ūt pascue eaz ibi requiescēt i herbis virentib⁹ z in pascuis pingui b⁹ pascētur sup mōtes isrl. Ipsi cū scī pascēt in p̄gnitōe summe veritatis. z illa erūt pascua vberima siue igrediant⁹ ad p̄tē

plandū diuinitatē. siue egrediātur ad p̄siderādū humanitatē
utrobiz inueniēt plenam societate. **Uñ** Joā. x. Ingridiētur
et egredient. ⁊ pascua iueniēt. Itē pascētur in delectatiōe ⁊ frus-
tione summe suauitatis. ⁊ illa erunt pascua pingua. **Uñ** dī in
psal. Ex adipe frumētī faciat te. **Adeps** hui⁹ frumētī ē delecta-
tio. ⁊ suauitas q̄ causat ex amore dei. Hoc ergo amore sicut ad-
ipe ⁊ pinguedine repleat aīa mea. pascētur etiam in eternitate ppe
tue securitatis. ⁊ illa pascua erūt virētia nunq̄ em̄ arefcent sed
semp̄ virescēt ⁊ in pulchritudine ppetua durabūt. Ecce q̄lis pa-
tria ⁊ q̄ bona terra vbi tā vltima pingua ⁊ virētia erunt pa-
scua beatorū. Hec est vere terra viuētium in q̄ credim⁹ tot ⁊ tan-
ta vidē bona dñi. **Uñ** dī in psal. Replebimur i bonis dom⁹ tue.
et q̄ sunt in illa bona q̄b⁹ sancti replebūt. nisi illa incōprehensi-
bilis gloria beatorū. Nam vt dī Bern. in finone de dedicatiōe
Ad imaginē dei facta est aīa rōnalis ceteris oīb⁹ occupari p̄t re-
pleri non p̄t. Capacitatē em̄ dei quicqd deo min⁹ est nō imple-
bit. Itac ineffabili grā non solū implebimur. verū etiam vsq̄ ad
summū inebriamur. **Uñ** Hier. xxxij. Inebriato sacerdotū ani-
mas cum pinguedine hoc faciet i cena magna fidelib⁹ preparata.
Tūc em̄ p̄cinget se ⁊ faciet illos discūtere. ⁊ trāsics mīstrabit
illis ferculū sue glorie. ⁊ vinū mire suauitatis ⁊ leticie cis exhibē-
do. Tūc dicet illud discūtentib⁹. **Canti. v.** Comedite ⁊ bibite
amici ⁊ inebriami charissimi. Hic scribit **Esa. xix.** Inebriami
et nō in vino. Et vnde tūc inebriabūt. Certe a gaudio multi-
plici ⁊ gloria celesti. **O** de eterne q̄ dulciter ⁊ plene tūc fideles
tui inebriabūt ab vbertate dom⁹ tue ⁊ torrete voluptatē tue
Qm̄ apud te ē fons vite. fons idesciens beatitudis ⁊ glorie. vti
q̄ hāc domū decet sanctitudo in longitudine dīez. Ipsa em̄ est do-
m⁹ dñi diuitijs referta ⁊ ciuitas dei n̄r oīb⁹ bonis adimpleta.
Quapropter scribitur **Esa. xxxij.** Oculi tui videbūt hīrlin opu-
lentā ciuitatē. Hui⁹ ciuitatis opulētia seu bonorū maria abun-
dācia nō solum p̄z ex p̄dictis. s̄ etiam specialit̄ ex multitudine
ei⁹ pacis in q̄ delectabūt māsucti q̄ hereditabūt illam terrā su-
peri⁹ expressam. **Esa. lv.** In leticia egrediemī ⁊ i pace deducemī
Q̄ quāta hīrlin abundācia pacis cur⁹ in ppetuū nunq̄ erit
finitis. sicut scribit **Esa. xi.** Itē et **Isid. xxxij.** Sedebit ppl⁹ meus
in pulchritudine pacis in tabernacul⁹ sūcti. in requie epulantes.

Et ergo bene dicitur Tobie. xiiij. Hierusalem civitas dei beati oēs qui diligunt te. et gaudet super pacem tuam. Nam sicut habet Ezechiel. xiiij. In te videtur sancti visio pacis ibi pax super pacem. ibi pax summa quæ exsuperat omnem sensum necnon antecedit humanum intellectum. Qui tate pacis voluerit esse particeps cum sanctis in celis. discat nunc humiliter pati in terris. nam ut scribitur in auro ad tam preclaram requiem patiendo pervenit. nec nisi per penam sapiens hac luce potitur.

De maxima et stabili leticia regni celestis.

Ultimo regnum dei commendat a maxima leticia ingiter durare in eternitate. Unde Gregorius in omelia. Que lingua dicere vel quod intellectus capere sufficit illa superne civitatis quanta sint gaudia angelorum chorus intesse cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistit. preterea dei vultum cernit. in circumscriptum lumen videre. nullo mortis metu affici in corruptionis perpetuitate letari. Certe hec est civitas dei nostri hierusalem. urbs beata hierusalem quæ ut civitas edificat. Civitas civitatum in qua sunt tanta gaudia et leticia beatorum. Ezechiel. vlti. Et amicum hierusalem et exultate in ea oēs qui diligitis eam. gaudete cum ea gaudio universi qui lugebatis super eam et fugiebatis. et replemini ab ubere consolationis et ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. De immensa huius civitatis gloria sic dicit Augustinus in libro de civitate dei. Quanta erit illa felicitas ubi nullum erit malum. nullum latebit bonum vacabit dei laudibus quod erit omnia in omnibus. Ezechiel. lxxiij. Quis non vidit deus abs te qui prepastice spectantibus te. qui sanctis dominatur et es in maxima leticia perpetue possessionis. Et eiusdem xxxv. Venient in syon cum laude et leticia semper eterna super capita eorum. Hinc est quod Psalmus dicit. Movit dominus dies in maculatores et hereditas eorum in eternum erit. Vere sicut scribitur Tobie. xiiij. magnus es domine in eternum. et in omnia secula regnum tuum. Augustinus in libro de civitate dei. Placabimur et videbimur. amabimur et laudabimur ecce quod erit in fine sine fine. Nam quod non aliud erit finis. nisi pervenire ad regnum cuius nullus erit finis. Verissime regnum tuum domine regnum omnium seculorum. et dominatio tua in omni generatione et generatione. Et ideo scribit Tobie. xiiij. Benedictus dominus qui exaltavit hierusalem sit regnum eius in secula seculorum super eam. Quod quod gloriolum est hoc regnum in quo cum christo gaudet oēs sancti. amictus

stolis albis sequitur agnū quocūq; ierit. De q̄ regno d̄t Aug⁹
in libro de p̄fictu vicioꝝ ⁊ x̄tutū. Recedat amor p̄ntis sc̄i in q̄
null⁹ ita nascit̄ vt nō moriat̄. ⁊ succedat amor futuri sc̄i in quo
oēs vniūficāt̄ vt non moriant̄ deinceps. vbi nulla aduersitas
turbat. nulla necitas angustat. nulla molestia inq̄tat. sed p̄bē
nis leticia ibi regnat. Hinc est q̄ d̄r in psal. Iusti epulēnt̄ ⁊ exul
tēt in cōspectu dei ⁊ delectent̄ in leticia. Itē Esa. xxxv. Gaudi
um ⁊ leticiā obtinebūt. fugiet dolor ⁊ gemit⁹. Elī Apoca. xxi
Absterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis eoz. ⁊ mors vltra non
erit neq; luct⁹ neq; clamor neq; dolor erit vltra qm̄ prima abie
rūt. Esa. xxv. Aufert de⁹ oēm lachrymam ab omni facie. ⁊ ob
probriū ppli sui auferet de vniuersa t̄ra. ⁊ dicet̄ in die illa. Ecce
de⁹ noster expectauim⁹ eum exultabim⁹ ⁊ letabimur in saluta
ri ei⁹. Quāta leticia qm̄ nō solum in aīa. s; etiam i corpore fuerit
gloriādum. Esa. lxi. In terra sua duplicia possidebūt. Et p̄pro
uer. vlti. Quēs d̄mesticier⁹ amici sunt duplicib⁹. i. duab⁹ stolis
quaz vnam sc̄z aīe iam possidet. ⁊ reliquā sc̄z corporis expectant
accepturi. Item qm̄ non solū erit eis gaudiū de bonis opib⁹ pro
prijs. s; etiam de meritis singulis oīm beatoꝝ. Elī d̄r dñs Ie
remie. xxij. Habitare eos faciam p̄sident̄. ⁊ erūt mihi in popu
lum ⁊ ero eis in deū ⁊ dabo eis cor vñū ⁊ aīam vñā. nō vnitāte
substātie. s; vinculo charitatis. Ecce charissime si aīa martyris
cōfessoris vel x̄gis. ⁊ aīa tua tūc erunt vna. p̄sequēs videt̄ q̄ il
loꝝ gaudiū etiā erit ⁊ tuū. Sile est de aīa apti vel cuiuslibet alte
ri⁹ sancti. Hinc Grego. d̄t Tāta est vis charitatis vt oīa societ
vt bonum qd̄ quis i se nō suscipit. in alio gaudeat accepisse. Cer
te illud admirādum ⁊ multiplex gaudiū in cor hōis nō ascendit.
Et ergo quilibet tot⁹ ipm̄ gaudium itroibit. ⁊ sic gaudium suū
pleniū erit. Itā intus ⁊ extra. sub⁹ ⁊ supra imo circūquaq; mi
rabili gandeat. int⁹ de puritate p̄scie. extra de corporis gloria
tiōe. sub⁹ de celo ⁊ aliaz creaturaz pulchritudīe ⁊ innouatiōe
supra de dei viliōe ⁊ circūcirca de angeloz ⁊ oīm sc̄oz iocūditate
⁊ delectabili associatione. Vere vere vere nemo p̄r cogitare
quātum erit exultare tūc in celis habitare ⁊ cū angelis regnare.
Et ergo bene d̄r Mat. xxv. Intra in gaudiū dñi tui. intra in ho
spiciū gaudiū. nam nō poterit intrare cor tuū de imēitate gau
dioꝝ celestīū. Sic d̄r beñs Bern. in libro meditationū suarum

Ibi totum leticia. totum exultatio possidet. hōiesq; angelis so-
ciati sine vlla carnis infirmitate impetū manebunt iocundi-
tas infinita. beatitudo sempiterna. in q̄ qui semel suscipit semp te-
net ibi reges a laborib⁹. pax ab hostib⁹. amenitas de nouitate. se-
curitas de eternitate. dulcedo et suauitas de dei visiōe. Et q̄s il-
lic habitare vellemeter nō desiderat et pp̄ pacē et pp̄ amenita-
tem. et pp̄ eternitatem. et pp̄ dei visiōē. Item dicit alibi adhuc
idem Bern. Tanta est iocunditas et suauitas illi⁹ patrie celestis
q̄ si nō licet ibi esse nisi p̄ vnius hōis spaciū oēs dies hui⁹ vite
pleni delicijs merito cōtemnerent Cui cōparata oīs alijs de sua-
uitas dolor est. oīs iocunditas meror. omne dulce amar. omne
decoꝝ sedum. et omne aliud quicq̄ delectare possit molestus cū
dei bonitas in infinitum excedat oēm aliam bonitatē. O bone de-
us qd̄ mihi est in celo. et a te qd̄ volui sup̄ terram cū hec oīa sunt
desiderabilia sup̄ aurū et lapidem p̄ciosum multū. et dulciora su-
per mel et fauū. Qd̄ dicem⁹ de hac patria. qd̄ de hui⁹ vite tā
beata. Per hui⁹ em̄ viros sicut scribit Tobie. xiiij. Incessanter
iocūde et dulciter cantat alleluia. Vñ Esa. li. Gaudium et leticia
inueniet in ea. gr̄az actio et vox laudis in tēplo ei⁹ oēs dicēt glo-
riam. Et vere merito vox exultatiōis et salutis resonet i taber-
naculis iustoz. Nam i ciuitate dñi ibi sonāt iugit̄ organa scōꝝ
qui tribulationū et penaz laborūq; et oīm miseriāz penit⁹ iā ob-
lici p̄frūntur et iubilo celesti. Qd̄ letabūde. qd̄ suauiter et p̄clare
tunc canet in Blasol. qui i gamant fleuit et are. De hac ciuitate
loquit̄ adhuc Bern. in li. de meditationib⁹. Qd̄ ciuitas celestis.
māsis securā. patria totum p̄tines qd̄ delectat ibi incole quiet⁹
popul⁹ sine murmure. qd̄ gloriola dca sunt de te ciuitas dei sicut
letatium oīm habitatio ē in te ibi Pax. pietas bonitas. lux. vir-
tutis. splēdor. honestas. Gloria. laus. reges. amor et cōcordia dul-
cis Gaudium. leticia. dulcedo. vita p̄hēnis. De hac at̄ p̄hēni vi-
ta certi erūt et securi q̄ nunq̄ imperpetuū erit amittēda. Esaie
xxxiij. Securitas erit vsq; i sempiternū. Ezechie. xxxiiij. Habi-
tabunt p̄sident absq; vllō timore. Et Prover. primo. Qui me-
audierit absq; terrore. req̄escit et abundātia p̄fruet maloz timo-
re sublato. Vñ Aug⁹. Bēitudines oīm bonoz celestium p̄ficiūt
securitas et̄na q̄ si sola deesset oīa bona celestia quātumcūq; dul-
cia vanescerēt et vilescerēt ex timore amittendi Et ergo assensu

rāto dē dñs Joā. viij. Gaudiū vīm nemo tollet a vobis. Qd
m^o dei. ciuitas regis magni q̄ innumerabilia. quā grandia z et
nalia sunt ciuita tua gaudia. q̄ multe tue leticie. q̄ felices tui co
le. Vere vere. Bri qui habitāt in domo tua dñe. nā in sēla secu
loz laudabunt te. Quis cū ignorat cōpos mētis sue. q̄ cet^o in
excellis te laudat ecclie^o oīs. Hui^o autē leticie seu celestis glie ppe
tuitas indeficiēs ex hoc ppenditur qz olue ppar. Un^o Sec. xij.
Erit q̄si oliua glia eius. Oliua cū indeficiēter tam in hyeme q̄
in estate semper virefcit. Et ideo indefectibilem eternam istius
glie pmanētiā designat. q̄ ex diurnitate nō deficit s; magis
imouat De hac eterna glia sic dē Chyſ. in libro de reparatione
lapsi. Que erit voluptas q̄ leticia crit cū christo cū aia ad ppiā
generositatē regressa cum fiducia iā ceperit dñm suū vitē. Ex
plicari non pōt illi^o leticie magnitudo. Nō cū solum p his exul
tat q̄b^o pfruit tunc in pñti. S; multo magis p eo gaudet q̄ bo
noz suoz scit nullū finem futurū. Et q̄s crit piceps tāte glorie
sine fine pñsūre. Certe glia hęc ē omnib^o scis suis. Nam scī ex
ultabūt in gloria letabunt in cubilib^o suis Un^o quicūq̄ vestigia
secuti fuerit in terris cū ipso regnabūt in glia z honore corona
ri eternalit in celis. Qd dīcē mī q̄ ineffabilē tunc gaudebis si ad
illa gaudia i eterna glia fueris trāstas. Tūc utiqz dices exclamā
do illud Esa. lxvi Gaudēs gaudebo in dño z exultabit aia mea
in deo meo. qz induit me vestimētis salutis. Elcrissime sicut scri
bit Job. xxij Tūc sup oī potētē m delictis afflues. z eleuabis ad
deum faciē tuam. z i vīis tuis lumē splēdebit De q̄ habet Eccl.
xj. Dulcelumē z delectabile est vidē solē. i. christū. quē pgnosce
et intueri excellit omne gaudiū hui^o mundi. Nec mirz qz ei^o vi
sio z noticia est sanctorz gloria z vita sempitēna. Un^o Joā. xvij.
Hęc ē vita eterna vt cognoscāt te solū verū deum z quē misisti
iesum christū. Qui ad cognitionē hāc puenerit ipm deum faciē
ad faciē videbit. z pgnoscat eū sicuti est scdm esse diuinū qd erit
gaudiū excellētissimū. fons z origo oīm gaudioz. Hinc ē quod
Bern. dē in finōe. Reuera illud est vērū z summū gaudiū qd
nō de creatura. s; de creatore cōcipit qd utiqz fiet qñ tibi faciē
suā ostēderit. Et ergo ppheta exoptāto dē. Faciē tuam dñe req̄
ram. Faciē inquā gratiosam oībus gaudijs plenam. Deu mibi
qz incolat^o meus plongat^o est q̄diu carebo tāto bono z vsque

quo sic subtrahor a deo saluatore meo. Fuerunt mihi lachryme
panes die ac nocte dum dicit mihi cotidie ubi est deus tuus. Quā-
do videbo et apparebo a[n] faciem dei mei q[uod] letificat me in gaudio
cum vultu suo. Uere hec visio q[uod] de facie ad faciem videt[ur] terciū
celum ē. Et si dici p[otes]t paradus est centū milia paradisoꝝ. Ubi ex
fontelimpidissimo et ex aq[ua] viuā sic vita labit beata. Hinc est q[uod]
scribit[ur] Esa. lx. Tūc videbis supple facie[m] dei et afflues delicijs et
gaudijs sempiternis et mirabit[ur] et dilatabit[ur] cor tuū. Quis bonus
isrl[em] qui recto sunt corde q[uod] tot et tāta gaudia ip[s]is q[ua]si gra-
t[ia] conferre. O amice p[re]dilecte. Illa lites audis et ad hec pia
solia gaudes. Nō tamē ignores p[er] magnos ista labores. san-
ctis acq[ui]ri nec fortuito repiri. Uñ Gre. in omelia. Delectat me
tē magnitudo p[ri]mior[um] sed nō deterreat certamen labor[um]. Ad mag[is]
em[en]t[er] premia pueniri non p[otes]t nisi p[er] magnos labores. Uñ Paul[us]
egregi[us] p[re]dicatoꝝ dicit. Nō coronabitur nisi q[uod] legitime certauerit.
Vnusquisq[ue] em[en]t[er] p[ro]p[ri]ā mercedē accipiet s[ecundu]m suū laborē. S[ed] plerū-
q[ue] sunt q[uod] nolētes bene viuē. t[ame]n desiderāt bene mori. Sciunt em[en]t[er]
q[uod] p[re]ciosa ē in p[re]spectu d[omi]ni mors scōꝝ ei[us]. Etia[m] cognoscūt q[uod] cū
dederit dilectis suis somnū. ecce hēditas d[omi]ni t[er]r[ę]. Silr et ip[s]i scit-
unt q[uod] b[ea]ti qui in d[omi]no moriunt[ur] volūt esse p[ar]ticipes cū eis q[uod] b[ea]ti d[omi]n[us]
dicit. Vos estis q[uod] p[er]māstis mecū in tentationib[us] et tribulatio-
nib[us]. Volūt regnare cū ch[rist]o. sed nolūt s[ecundu]m pati. Talis erat
balaā ariolus qui p[er]siderās castra filioꝝ isrl[em]. et intelligēs eterne
beatitudinis p[er]missionē eis a d[omi]no factā dicebat. Moriat[ur] aīa mea
morte iustoz et fiant nouissima mea loꝝ filia. Finem eoꝝ appe-
tens gloriosum. sed labores abhorrebat q[uod] b[ea]ta gloria mēbat. O bo-
ne iesu volum[us] tibi oēs cōregnare. nolum[us] autem p[ar]ti et tecū
laborare. Tu elegisti paup[er]tates et miseras. nos vero volupta-
tes et delicias. Tu q[uod] carni asperi[us]. nos at[que] quod cōmodi[us]. Uñ
Bern[ardus]. Nascit[ur] dei filius in cui[us] arbitrio erat quodcūq[ue] veller eli-
gē temp[us] elegit q[uod] carni est molesti[us]. p[re]sertim puulo et paup[er]is
m[er]itis filio q[uod] vix p[er]anos h[ab]et ad inuoluendū p[re]sepe ad reclinan-
dū et cum tāta esset necitas nullā audio fieri pellū mentionem
Ch[rist]i itaq[ue] q[uod] nō fallit elegit q[uod] carui molesti[us] est. id igit[ur] meli[us]
id vtilius. et id poti[us] est eligendū. Et quisquis aliud suaserit vel
docuerit. ab eo tanq[uam] a seductore ē cauendū. Ip[s]e etenim fr[ater] est p[er]
missus olim p[er] Esaia p[ro]ph[et]ā. Paruul[us] scilicet reprobare malum

et elige bonū. Malum igitur voluptas corporis. bonum vero afflictio
eiusdem est. siquidem et hanc elegit. et illā reprobavit puer sapiens & bonū
sanctū. Hec omnia Bern. **D** dilecte puer tu ab initio elegisti affli-
ctiōes corporales et patiendo voluisti intrare gloriā tibi propriam. sed
nos in delicijs viuendo volumus intrare gloriā alienā. **Q**uod stulti
sumus et tardi corde ad credendum. volumus hic gaudere cum seculo. et
postea regnare cum christo. Dominus nudus ingreditur. seruus suppositus
te vestitus auri et gemmarum onustus introibit. Ille ieiunans et cra-
pula et luxuria plenus. ille in cruce pectus mortuus. iste pectus
delicate dormiens. **Q**uod dominus non fecit. faciet hoc seruus. Ecce
nec etiam videtur colonum rationi. Audi quod loquitur poeta. In cruce
sudauit dominus. seruus ne quiescat. **T**olle tuam. tulit ipse suam gu-
stauit acetum. facque idem non maior erit reuerentia serui quam domini. Si
vis esse suus secutor oportet tormentis tormentis sequi. non tunc ad
astra delicijs. **N**on mortem quam soluere debes nature persolue deo
monariis in illo. rumpe moras. igitur impone silentia carni. Delici-
as suspēde tuas et curras ad arma. prompta manus plagas sic
rumpaturque voluptas. Nam sicut de Hiero. in epistola ad Julia-
num. Difficile imo impossibile est ut et patribus quis fruatur bonis et
futuris ut hic ventrem et ibi mentem repleat. et de delicijs ad delici-
as transeat et in utroque seculo prius sit et in terra et in celo appareat
at gloriosus. Item de idem in alio loco. Impossibile est delicijs affluere
et christum sequi natura denegat ut contraria misceant. **N**on
possumus deo seruire et mammonē. aut ego fallor aut ipsi in fine des-
cipientur qui mihi modo non credunt. credent cum diuitie sue transierint
in egestate. diues epulabatur quotidie splendide. hic induit purpu-
ra et bysso. sed mortuus quod moysi noluit credere. postea in tor-
mentis posuit sensit. **I**stud etiam innuere videtur beatus Bern. in collo-
quio. Simois petri et iesu ubi taliter inquit. Abraham ait diuiti copu-
loni. Tu recepisti bona in vita tua. et lazarus solum mala. nunc autem
consolatur. tu vero cruciaris. Quid dicemus ad hoc. Si talis est finis et
tale iudicium ubi extrema gaudij lux occupat. nunquam preferenda
sunt in hoc seculo mala bonis. quippe nec illa vera bona. sed ista vera por-
tus salomonis finis. melius est ire ad domum luctus quam ad domum con-
uiuij. **E**cce si sic cruciandi sunt qui in vita sua bona receperunt. et
habeant consolationem penitentem. ut ipse positus est sempiternum. quisnam eo-
rum poterit esse finis si secundum multitudinem consolationis suae voluerit

res apprehenderit aias miseror. Cōsequēs em videtur vt bona
oia ⁊ omnem seculi hui⁹ recipiētes cōsolationem. nihilominus
vniuersum ve ⁊ vniuersi maneāt cruciat⁹. At vero illud cque ⁊
eadem abrahe snia cōiiciendum videt. Qēs qui cōtrario ducti
spū: vite pñtis oia bona respuūt ⁊ mala eligūt: ōnia bona dñi ⁊
omnem habituros cōsolationē. Hec oia Bern. vbi supra. Res
nuat ergo cōsolari aia tua in hoc mūdo in hac lachrymarū valle.
in terra laboris ⁊ miserie. Nam ve omnib⁹ qui hic recipiūt con
solationem suam Cōtemne trāsitoria. fugeq; delicias ⁊ gaudia
mūdāna. Tibi em absit gloriari nisi in cruce dñi nñ iesu christi.
Vñ Petr⁹ blesens sup Job ad regem anglie ita dī. Putasne
aliqs in pñti vita gaudeat ⁊ futura? si tamē gaudium debeat di
ci qd turbat assidue ⁊ respergit amaritudie pñti nimis delicat⁹
es. si vtrūq; psumis. vti seculo ⁊ frui chusto pñtis mundi delici
as cape. ⁊ nihilomin⁹ celestis glorie diuitias obtinē. Audi qd di
ctum sit illi diuiti in euāgelio q cruciabatur in flamma. ⁊ lingue
ardētis refrigerium postulabat Fili recordare q; recepisti bona
in vita tua. ⁊ lasar⁹ sūt mala. Hic igitur p̄solat. tu nō cruciaris.
Q; dissimile premium. merito possum⁹ reputare in sanos san
cissimos reges ac pphetas. aplos. martyres. confessores. tene
ras ac delicatas xgines. qui oēs sp̄etis diuitijs ac conculcatis
delicijs hui⁹ mundi sc̄pos p̄christo tribulationib⁹ ⁊ morti ob
tulerūt. si gloriam ⁊ honorem quam adepti sunt i angustia ⁊ do
lore potuissent in voluptatib⁹ ⁊ delicijs obtinuisse. Hec ille Pe
tr⁹ blesens. Elere frat vere quicqd dicat. firmiter hoc tene q; ce
lum nō aliter scandes. nisi qd docuere apli teneas ore. morib⁹ et
fide. Et qd docuerūt illi: Mōne sobrie ⁊ iuste viuē. humilitate
et patiam. charitatem ⁊ cōstantiam ac ceteras x̄tutes toris vi
rib⁹ obtinere. mūdum ⁊ q mundi sunt despice. diuitias ⁊ delici
as fuge. p̄m am agere. in tribulationib⁹ ⁊ miserijs letari. ⁊ gau
dere. Tu q; fac sile ⁊ viues. esto q; forti aio in omnib⁹ laborib⁹
angustijs ⁊ penis. In primo em est q; a dño cureris. labora for
titer sicut bon⁹ miles christi. Et ne cogites itra temetipm aliqn
sic dicēs. Mult⁹ ⁊ immēsus est labor me⁹. ego at sum mīm⁹ ⁊ in
firm⁹ valde. nec valeo hoc pposito finalit̄ p̄seuerare. Audi x̄ba
Hieronymi in epla sic dicētis. Null⁹ labor dur⁹ nullum temp⁹
longū videri debet q; eternitatis glia acquiris. Vñ Chrys. sup

Matthēi. Si q̄s viā laboriosā existimat sue desidiē est accusa-
tor. Si em̄ minaces pelagi fluct⁹ nautis. si tempestates atq; hy-
ems agricolis si vulnera cedēsq; militib⁹. si grauiissimi iccus pla-
geq; pugilib⁹ leues vident⁹ et tolerabiles. p̄t spem t̄paliū et p̄-
terentem cōmōdoz. multo magis cum celum pparat in p̄mum
nihil ex p̄ntib⁹ asperitatib⁹ debeat sentire. ac maxie labores mi-
tigat in benignum venire finē. Ne aspicias q̄ via ē aspera sed q̄
ducit. et aliam q̄ lata est. s; ubi desinit. Certe iā video q̄ tormē-
tib⁹ non puenit regnum dei. nec ocio vel desidia torpētib⁹ beati-
tudo eremitatis ingerit. Sicut dicit Leo papa in finone. s; sicut
scribit Dat. xi. Regnum celoz vim patit⁹ et violēti capiūt illud
Uñ quidā. De regno celi nō credit mētē fidei. Inspicis et cels-
s; tu bñ credē debes. Christo dicēti rapiūt illud violēti. Sc; au-
steris. castigatō seneri. Molliā spernētes et carni vim facientes.
Item sup hoc dicit ali⁹ poeta. Asper erit vice⁹ asper labor asp̄ ami-
cus. Aspera cuncta tibi si vis superestera scribi. Ecce iā p̄zma
nifeste q̄ sicut scribitur Actū. xiiij. Per multas tribulationes
oportet nos intrare regnum celoz. Q̄ bene attēdebat hoc bea-
tus Aug⁹ q̄ non nisi tormētis itur ad astra dei. Uñ dicit. Q̄ aia
mea si q̄tidie oz nos tormēta pferre. si ipam gebēnā lōgo t̄pe to-
lerare. vt christum i sua gloria vidē possem⁹ et sanctis ei⁹ sociari.
Nōne ergo modo dignum est pati omne triste. vt tātē bonitatē
et glorie p̄cipes habeamur. Insidient ergo demones. parēt su-
as tētationes. frangāt corp⁹ ieiunia. premāt vestimēta cilicina.
labores grauēt. vigilie exiccēt. inclamet me iste. inq̄ret me ille vlt⁹
ille. frig⁹ contrahat calor adurat. caput doleat. pect⁹ areat. infle-
tur stomach⁹. palleat vult⁹. infirmet homo tot⁹. deficiat in do-
lore vita mea. et aia in gemitib⁹. Ingrediat putredo in ossib⁹ me-
is. subter me Kateat vt requiescam i die tribulationis. et ascendā
ad pplm̄ accinctum n̄m. Item Petr⁹ blesensis. fatiscāt mem-
bra mea vigilijs. extenuēt ieiunijs. labore frāgātur. liquecāt
in lachrymis oculi. imo si totum cerebr⁹ et medulle corpis in fle-
tum effluāt. nō sunt tamē cōdigne passiōes hui⁹ t̄pis ad futurā
gloriam q̄ reuelabit⁹ in nobis. Q̄ si sciret homo qd et ipse et qd de-
us esset. mille pati mortes crederet esse nihil. Ecce q̄ et quāta sunt
bilariter p̄deo sustinēda. libet ergo sustine et gaudēter patia-
re. Exemplum accipe i latronib⁹ et maleficia ad mortem diuidi.

tatis qui gauderet si p. abscondenda auricula possent euadere mor-
tem aie et acquirere gloriam eternalem. Vñ Eccl. vi. Exiguū la-
boris ecce pñie paruitas et cito edes de generationib⁹ illius vide-
licet de fructib⁹ glorie q̄ generatur ex labore pñie. Item Sap. iij.
In paucis verati ecce laboris exiguitas. In multis bene dispo-
nētur. Ecce magna remuneratio et premium que exinde sequū-
tur Vñ beat⁹ Effrem. Si inq̄t modic⁹ est labor institutiōis no-
stre frēs charissimi et magna est requies. parui tps afflictio. sed
retributio ei⁹ videlz delicia paradisi et exultatio et leticia in sc̄m
seculi pmanebit. Ideo de sapiēs Eccl. ultimo. Elidete oculis
vestris qz modicum laboraui et inueni mihi multam requiē. Et
sic clare p̄t̄z q̄ breuis est iste labor. et premia multa laborum. Fac
ergo libere atqz volūtarie immortalis futur⁹ pro vita p̄petue
duratura q̄ gratat̄er facit homo moritur⁹ pro t̄pali vita ad mo-
dicum differēda. Et ergo finaliter cōcludēdo p̄t̄z aliq̄liter ex su-
peri⁹ allegatis. q̄ hec nouissima videlz mors. iudicium. gēnna
et gloria omnes qui cōtinuam et iugem habet eoz memoriā val-
de et multipl̄t reuocāt a p̄ctis. Sed pauci ista ponderāt et rariss̄
sime ea cogitāt seu cōsiderant. omnes putāt diu vivere et in sene-
cta vleri penitere. iudicem placare infernum fugē. et sic celestem
gloriam in delicijs viuēdo et oculis acq̄rere eādē et eternalit̄ pos-
sidere. Nō sic impij nō sic. hoc argumētum nō concludit. immo
fallit et illud prout satis lucide p̄t̄z per p̄dicta. Et igit̄ omnes se-
ducim⁹ et nisi pñiam egeritis simul peribitis. et moriem⁹ in pec-
catis. Vñ scribitur Eccl. ij. Si pñiam non egerim⁹. incidem⁹
in man⁹ dei et non in man⁹ hominum. Sz proch⁹ dolor quis peni-
tet. quis p̄ctā deflet quis subuenit paupi. quis misetur inopi.
quis compatit̄ miseris. quis cogitat de futuris? Penit⁹ nemo
nam fere tota generatio praua est atqz puer sa que nō direxit cor
suū in bonum. imo poti⁹ in malum. Omnes terrena sapiūt et q̄
sua sunt querūt. non q̄ Jesu christi. Munera diligūt. vtutes fu-
giunt. et sicut iumenta in stercorebus. sic ipsi in p̄ctis multiplici-
bus miserabilē computrescūt. Corrupti sunt abominabiles facti
sunt in iniquitatib⁹ suis. Jam domin⁹ de celo prosperit̄ sup filios
hominum. vt videat si est intelligēs aut requirēs bonum. Sed
omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt. nec est q̄ faciat bo-
nū. xix. etiā vsqz ad vnū. Ecce iā impletū est tps. iā adueit mise-

fragilis ille mundi stat⁹. De quo Michæ. vii. ita pphetat. Perisse
sance⁹ de terra et rect⁹ in hoib⁹ non est. Omnes em in sanguine
insidiatur. vir frēm suū venatur ad mortem. malū manū su-
arum dicūt bonum. Qui optim⁹ est i cis q̄si paluri⁹. et qui rect⁹
quali spina de sepi. Quid plura. Nolūt scire et intelligē vt bene
agāt. nec oculos aperire vt clare videant. sic excecavit eos malis-
cia ipsoz. O stulta malicia. O mala stulticia volūtarie vitā su-
gere. mortem diligē. spernere bonum. agē malum. deumq; con-
temnere. et demoni obedire. Charissime cur ppiū caput ense
secas. Cur sponte cathenas demōis incurris. Cur sua iussa fa-
cis. Exurge exurge euigila et vide. Relinque diabolum fuge de-
monem. ne postea cum ipis eternalitē cōtemnaris. Miror et amo-
miroz q̄ homo q̄ p̄ ceteris est creatura rōnalis in nullo q̄si. scq̄
cur iudiciū rōnis sp̄nēs salubria. affectūs noxia. querens et
desiderās mortifera et nociua. O de⁹ eterne q̄ causa talis demē-
tie. que rō tante fatuitatis et insanie. Cur aīa mortem tam pro-
no corde requirit. Cur sibi qd tollit viuē captat homo. Vere ve-
re gens absq; cōsilio est et sine prudēcia. Nec vtinam saperēt et in-
telligerent ac nouissima prouiderent

¶ Finiunt Quattuor nouissima

**¶ Sequitur Exempla de gau-
dijs regni celozum.**

¶ De gaudijs regni celoz Ex libro Apum

Ioi in Babātia mulierem diuitem et honestā possessam a
demonio. Quam cum rogāte p̄f bytero religioso visita-
rem inuenim⁹ eam a veratide demonis quiescētē et sensate lo-
quētē vt sanam. Tūc occulte nemine aduertētē x̄sum cantu-
ci moysi in Deutro. scdm q̄ olim a sancto qdam vno audieram
tercio repetiui ad puocādum demonem i obsessā. Deum qui te
genuit dereliquisti et oblit⁹ es dñi creatoris tui. Nec mora mulier
pallere cepit labijs atq; vultu et due vne i collo ei⁹ ad grossiciē
pollicis intumescē. Tūc ego inquit q̄re pessime vexare feminā
presumpxisti. Mortuo inq̄t viro suo p̄passa. in subsidium illius

an̄e cōtulit quicquid boni fecerat i hac vita. ⁊ ex hoc nacta occasiōe
vas vacuū mox intraui. Cui ego. Ventiris miserie ex hoc em̄
quod dedit mediāte charitate cumulatū est bonū ei⁹. Et ille cum
cachino. Mēdax inq̄t sum nec mi⁹ si mētor. Nox ego. Est ne
illa tā pulchra sicut dī celestis patria quā p̄didisti. Et r̄ndit. In
infinitū pulchrior q̄ dicit. Et ego. velles ne redire ad illā patriā
si posses. Et ille. Vellem inq̄t q̄ possem vsq̄ ad diē iudiciū oīa
excogitata supplicia sustinē. Cui dixi. Et ego p̄mitto tibi in pe
riculū salutis mee p̄misse si mēdax inueniar illā p̄ditā gloriā re
cupare te posse si t̄m h̄c dixeris. Dñe deus me⁹ peccauit ignosce
mibi. Et mox ille contorto collo exclamauit honorifice. Dñe do
mine. Cūq̄ hoc sc̄p⁹ cum clamore valido p̄f̄ciat. nec vltra in
x̄bis p̄cedēt. Impossibile em̄ sciebā illi vt deum suū dñm reco
gnosceret. ⁊ se fateret peccasse atq̄ sibi precaret ignosci tandē sub
iunxit. Dñe de⁹ margrete sic em̄ oblectā mulier vocabat deū re
cognoscē dñm suum indignat⁹. Tunc ego ad illū. O felicissime
oīm creaturaz supbia elisit te. ⁊ de celo depulit te redire in expia
bilis supbia non p̄mittit. Nec mora p̄fusus obmutuit. Et post
paucos dies non t̄m tunc feminā dereliquit.

¶ Ex vita sancti Francisci

¶ Vidam iuuenis valde nobilis ac delicat⁹ venit ad ordinē
sci Fr̄ncisci. qui induit⁹ habitū frat̄z post aliq̄t dies diabolo istis
gāte cepit h̄re in tāta abominatiōe habitū quē gerebat q̄ vides
bat sibi portare saccū vilissimū ⁊ apt̄ea horrebat manicas abo
minabat capuciū ⁊ ipsam longitudinē tunice ⁊ eius asperitatem
tanq̄ importabile estimabat. Cū factū est q̄ crescētē religiōis
fastidio deliberauit penit⁹ reijcē habitū ⁊ redire ad seculū. Mḡr
aut ei⁹ docuerat cū q̄ q̄n ante altare cōuent⁹ trāsiret in q̄ serua
bat sanctissimū ch̄usti corp⁹ cum magna reuerētia genib⁹ flexis
et discoopto capite ⁊ cācellatis manib⁹ deuote inclinaret. Acci
dit autē illa nocte q̄ deliberauerat dimitte habitū ⁊ redire ad se
culum q̄ oportebat eum añ altare trāsire vbi sicut p̄sueuerat ge
nua flexit. ⁊ statim fuit capt⁹ in spū ⁊ ostēsa sibi fuit mirabil⁹ vi
sio. Nam vidit q̄si multitudinez infinitā corā eo p̄cellionaliter
trāsēuntē. oēs ho qui in illa p̄cellione beata erāt bini incedebāt
Et erāt vestiti ornatissimis ⁊ p̄ciosissimis diasperis. Facies at
eorū ⁊ man⁹ ⁊ quicquid apparebat de corpe sole splēdius radia

bat. et ibat cum cantu et iubilo angelorum solenissime et dulcissime decantando. Inter quos duo nobiliores ceteris incedebat tanta claritate velati quod mirandum stupore aspicientibus ingerebatur. et quasi circa finem processionis predictae. vidit etiam quendam tanta gloria decoratum quod videbatur quasi novus miles ab omnibus singulariter honorari. Dicitur autem iuuenis hoc videns mirabatur valde et nesciebat quid hoc esset. nec interrogare transientes audebat. nec poterat nimia dulcedine stupescere. Sed cum processio praeterisset et ipse adhuc videns extremos resumens audaciam cucurrit ad illos et interrogans dixit. O charissimi. rogo vos quod dicere placeat quod sint isti tam admirabiles quos continet haec veneranda processio. Illi vero convertentes ad eum splendidissimas facies dixerunt. Nos omnes sumus fratres minores. qui modo venimus de paradiso. Et ille rursus interrogans. quod sint illi duo qui tam excellenter inter alios rutilant. Responderunt. Illi duo ceteris clariores sunt sanctus Franciscus. et frater Antonius. Ille autem ultimus tam honoratus est quidam sanctus frater noviter mortuus. quem quod valenter contra tentationes pugnavit et usque in finem perseveravit in seculo proposito ad gaudia eterni regni cum gloria et triumpho producimur. non solum comitantibus sanctis. sed etiam letantibus angelis. Ista vero vestimenta diasperi quod nos tam decora portauimus data sunt nobis propter alas tunicas quas in religione patienter detulimus. et gloria claritas quam tu vides data est nobis a deo propter humilem patientiam quam fecimus et propter sanctam pauperatatem et obedientiam et castitatem inmundissimam quam usque in finem hilariter servauimus. Vnde fili non sit tibi duorum sacrum religionis tam fructifera deportare. quod si in sacco Francisci amore domini nostri iesu christi mundum spernendo. carnem mortificando et per diabolum dimicando viriliter te habueris notum scum fili veste fulgebis. Et his dictis Iuuenis ad se rediit et confortatus ex ipsa visione omnium tentationem abiicit. culpam coram gardiano et alijs fratribus recognovit asperitatem prius et indumentis. ut diuitias de cetero concupiscit Et sic inuitatus in melius in sancta vita finiuit.

¶ Aliud exemplum

¶ Anno domini. M. cccc. iij. Quidam clericus de videra cum studeret in scholis apud lugdunum vidit in visione noctis vallē quamdam sub quadam monte super quam civitas quodam pulcherrima sita erat. et aspectus nimium delectabat intuentes. ita ut quisque eam videt de aspectu illius faciri non posset. et omnibus modis laboravit quod ad eam

peruenire valēt. Intēa vidit flumiū quendā sub pede mōris tū
mo circa pedē currētē. Quē dum circuitet querens artē quō
eum trāsciret. vidit sup ripā flumis duodeci lauātes i flumie
tunicas suas. Inter q̄s erat qdā veste candidissīma indut⁹ mul
tū alijs dissilis q̄ adiuuabat illos in tunicaz suarū ablutiōe qui
postq̄ iunerat vniūibat postea adiuuare aliū. Tūc cleric⁹ q̄ hoc
videbat accessit ad illū qui ceteros adiuuabat ⁊ dixit. Quē gēs
estis vos. Qui ait. Isti paupes hoīes sunt p̄mā agētes. ⁊ se a
pccis suis lauātes. ⁊ ego filius dei iesus ch̄ist⁹ sine cui⁹ auxilio
nec isti nec alijs p̄nt b̄nfacē. Cūitas h̄c pulchra quā vides padi
sus ē vbi ego maneo ⁊ q̄n quis tunicā suā lauerit. i. p̄mā pe
gerit in illā intrabit. Turpē satis diu q̄sisti viā qua itur ad illā.
Ij nulla alia via q̄ ista ducit ad eā. His d̄cis cleric⁹ a somnio cui
glauit ⁊ mirari cepit de visiōe. Cūq̄ non multo post rediiss⁹ de
schola in patriā suā narrauit c̄po cabilonēsi visiōē hāc cui fami
liaris erat. Qua audita c̄ps suāsit ei vt sc̄m relinq̄ret ⁊ religio
nē intraret cōmendās sup oēs ordies nouellū illū ordinē cister
cienlū. Ille venit cisterciū ⁊ inuenit locū incultū ⁊ desertū ⁊ fra
tres inf̄ bestias cōmorātes. Ad portā h̄o monasterij q̄ de vimi
ne facta erat p̄debat malle⁹ ferreus. cui⁹ sonitu ad portā porta
ri⁹ cōpellebat ab introire volentib⁹. Hoc h̄o sonitu portari⁹ vo
cat⁹ venit ad eū foras ⁊ inclinās se ad eū Quē clericus intuens
cognouit statim se eundē vidisse int̄ eos qui tunicas suas iū flu
mie lauabāt. Rogauit eū vt ad se adducēt abbatē. Abbas igi⁹
et totus cōuent⁹ venit ad eū ⁊ recognouit cleric⁹ oēs se vidisse
tunicas suas i flumie lauātes. Statimq̄ cecidit ad abbatis pe
des rogās eū cum lachrymis vt suscipere⁹. Qui susceptus non
multo post fact⁹ est prior.

¶ Ex cesario aliud

¶ Egrotabat i Hemmerode cenobio sacerdos Zenbrand⁹ no
mie custos eccie plus q̄ tricclimū annū agēs in ordie ⁊ ad extre
ma p̄duct⁹ est. Media nocte cū sup cū mistroz vigilaret diligē
tia audierūt cum lcui susurro h̄ba sonare. Tūc tescq̄ ne mortu
proxim⁹ aliena loq̄ret̄ ori loq̄et̄ aure adhibita. intellexerūt h̄
ba sublimia cōsolationis plena de glia celesti ⁊ inenarrabili leti
tia sanctoz. Dignū ergo indicantes testem his idoneū adhiberi
nunciauerūt h̄c abbati. qui ⁊ ipse graui laborabat infirmitate.

Locat^r abbas affuit Interim cecinit horologium ⁊ occasione
sumpta sic fari cepit. **Q**uod suauē noctem exegi quod delectabili ho
rologio operā dedi quod dulces ⁊ suauēs cōcent^r audiui choris i ce
lo psallētium interfui. **Q**uod cōcorditer ⁊ delectabili psallebant
In nro cantu solet esse dissonācia tēdū lassitudo. ibi lōge aliter
est In vnam oēs cōueniūt melodiam sup omne quod delectat dul
ciorē. Infatigabiles laudare nō cessant ⁊ quāto pl^r laudāt tan
to pl^r crescit amor laudādi. ⁊ mirabili atq; ineffabili mō hoc p^r
uenit. in vsum gratissime quietis q̄ nunq; vacāt a laude creato
ris. Ibi qui magis hic humiliati sunt mediocrib^r vel minimis cō
tenti gloriosi^r erulāt abundantiorē recipiētes cōsolationē fa
ciem splēdidissimā statura celsi veste gloriosi Cum his familia
riter cōuerfat^r sum ⁊ amico refect^r colloquio. Tanta gloria ve
stium delectat^r sollicitē q̄rebā si talem ego habitur^r essem ⁊ dixe
rūt. Qui viuit irrephensibilē talem vestē sperare p̄t. Si x̄o vi
ciū latuerit in cōuersatione macula apparebit in veste. Culpa
em vite maculā facit in veste. Immaculatā ergo merēbit habē
re vestem q̄ se a maculis seruat immunē. Et dixi. Quē sunt macu
le? Et illi. Murmuratio. detractio. inuidia. negligēcia ⁊ quicquid
sinceritatē cordis maculat ⁊ cōfundit. Qui talia agūt in gloria
vestis maculā ponūt. Tu x̄o pro multis laborib^r ⁊ vite hone
state similē fortieris vestē. His dictis faucib^r arefactis virib^r
q̄ exhaustis loquēs post modicum instillata refocillatus aqua
resumptoq; spū ad loquēdum se parās spem fecit auditoribus
et ait. Utinam differret medīs vsq; dum cōpleto ope dei vo
minis nris loqui possem. **Q**uod leti nunciū baulus essem q̄ leta.
q̄ stupēda narrarem q̄ vidi que audiui ⁊ sensi. q̄ parata sunt di
ligentib^r deum ⁊ in laude ei^r vigilātib^r. Et abbas frater quos
modo hęc vidisti? Et ille. Quater hac nocte rap^r sum a n̄ deum
pecc^r meum apertum est. ⁊ aia mea educta est. ⁊ statim fui inter
choros angelorum ⁊ vidi dominam nostram in immensa clari
tate cum suis sacris virginib^r que se mihi promisit in necessitate
affuturam. ⁊ sanctum michaelē cum multo exercitu angeloz p̄
paratum in auxilium mihi. Iam altari ⁊ memorie sue. honorem
semp solebā impedere ⁊ innumerabilē multitudinē sanctoz et
quos antea nō viderā statim agnouī Rursusq; spū ⁊ virib^r defi
ciēs loq; cessauit. Cōpulsus itaq; de sorbicula papillū accepit et

gustās ait. **Q**uā dulcis est domin⁹ gustātibus. **Q**uāta est ei⁹
suauitatis abundātia q̄ larga ⁊ indeficiēs ⁊ oīm deliciarum co
pijs affluēs qua me in hac nocte reficē dignat⁹ est. **Q**uā dulcedo il
la dulcedo gratissima optabilis ⁊ prestātissima. **Q**uā singulari
q̄ excellēs ⁊ ineffabilis. **I**nt⁹ eram in corde utrūq; teneo x̄bis
autem explicare nō valeo. Quam sentire potui nō possum effa
ri rei nimietate vici⁹. Tam felici refectiōe pascus hanc refectio
nem supaddere supflūi duco. Nec breue ⁊ modicum nutrimen
tum prestat illa in ppetuū reficit ⁊ saginat. **Q**uā beati sunt q̄ il
la sine fine fructuri sunt. **I**ulēte abbate vocati sunt quidam no
uicij viri quondā in seculo clari x̄cute militari ilignes q̄s ita cō
solar⁹ est vere felices estis ⁊ ter quaterq; beati q̄ de vana vestra
cōuersatiōe atq; mūdāna vanitate p diuinā miam vocati estis
partem i celis cum iustis habituri. **C**ōstat em de salute vīa si ta
mē pseueraueritis. **M**am dñs dauid indefinēter p vobis pces
ad dñm fundit quaten⁹ qd salubriter inchoastis felici complea
tis. **U**num at eoz noīe exprimēs de eo dicebat nisi portas clau
stri ingressus fuisset mortis eterne portas nō euasisset. **A**derāt
et hospites cōuertendi grā de sedib⁹ suis euocati s; nimio adhuc
rez temporalium amore detēti rem arduam aggredi dubitabant
Qui fiducialit⁹ accedētes ad virum dei mētis fluctuationē con
fessi sunt q̄ videlz velle adiaceret eis pficere at bonum nō inueni
rēt supplicabāt vt orōnib⁹ eius adiuti mererētur in bono stabili
liri. **E**t ille. **Q**uādiu mēte adheretis seculo nō potestis pscē pla
cere deo nec firmari in bono habētes volūtatē fixā in malo.
Quapropt⁹ recedite oīno ab his q̄ inutiliter amatis ⁊ nō decet
vobis grā saluatoris. **S**i vidissetis q̄ ego vidi oēm gloriā mū
di vilem reputaretis. **D**einde multa q̄rebant ille de patre ille ⁊ e
fratre. ille de suo statu futuro. ille de pñti. **S**ed vir dei ita singu
lis respōsum temperauit vt secretorū reuelator ⁊ cōscientiarū in
spector esse pbaret. **N**ox vocāte deo scā illa aīa carne soluta est
ad dolores corporis vltra nō reditura. sed vt credim⁹ immortalis
tatis luce vesticda ⁊ p̄xni gaudiorū suauitate reficiēda.

Hieronym⁹ ad moniales. **A**ngelicis choris sanctorūq; socie
tatib⁹ hic studeatis interesse vt oēs postmodū in corporis exitu
vobis gaudētes ⁊ leti tanq; notis occurrāt. si sic feceritis nihil
vobis dulcius. nihil iucūdius q̄ his interesse puiijs. his pabu

lis faciat. Quib⁹ semel degustatis terrena oīa amara reddant⁹
Experto itaq; seni deuote cōsulti credite filie. Scio qđ loqr
charissime. Nam vt i insipiciam loqr. Ego homuncul⁹ sic ab
iect⁹ sic vilis i domo dñi. Adhuc viuēs in corpe angelorum sepe
choris interfui de corporis pheb domadā nihil senties.

Et Eterna beatitudo cōsistit in duobus scz in necāria absen
tia oīs mali ⁊ in necāria pñcia oīs boni. Si em queris qđ ibi ē.
aliter non pōt rñderi nisi quicquid boni est ibi est quicquid mali est
ibi non est. **E**t Gregori⁹. Nihil exterius quod ibi appetat ⁊
nil interi⁹ quod fastidiatur

Gregori⁹. Que lingua dicē vel qđ intellect⁹ capere sufficit il
lius supne ciuitatis quāta sint gaudia angeloz choris intercesse
cum beatissimis spiritib⁹ glorie cōditoris assistē. pñtem dei vul
tum cernere. incircūscriptum lumen videre nullo mortis metu
affici incorruptiōis munere ppetue letari.

Aug⁹ in libro de cōflictu vicioz. Recedat amor pñtis seculi
in quo null⁹ ita nascit⁹ vt nō moriat⁹. ⁊ succedat amor futuri scēli
in quo oēs viuificatur vt deinceps non moriatur. **E**bi nec ad
uersitas turbat. nulla necessitas angustat. nulla molestia inqui
erat sed pñnis leticia ibi regnat.

Hieronym⁹. Si christum dñm ⁊ regē cui est nomē sup omē
nomē oportuit pati ⁊ ita intrare in gloriā suā quā iam fiduciā
habem⁹ nos itrare sine labore gloriā alienam. **Q**uā stultus sum⁹
et tardi corde ad credēdum. **E**olum⁹ hic gaudere cum seculo ⁊
postea regnare cum christo difficile est imo impossibile vt ⁊ pñ
tib⁹ quis fruatur bonis ⁊ futuris nec hic ventrē ⁊ ibi mentem re
pleat vt de delicijs ad deliciās trāseat ⁊ in vtroq; seculo prim⁹
sic vt i terra ⁊ in scēlo appareat gloriosus. **I**mpossibile ē delicijs
affluere ⁊ christū sequi. **N**atura denegat vt cōtraria miscantur
Non em possum⁹ deo seruire ⁊ mā mone

Et Item **D**isceret homo qđ ipse quid ⁊ de⁹ esset. **N**ille pati mor
tes credēt esse nihil. **Q**uāta erit i cēlo leticia qñ non solum in
aīa sed etiam in corpe fuerit gloriādum. **M**āntus ⁊ extra. sub
tus ⁊ supra imo circūquaq; mirabilr iust⁹ gaudēbit. **I**nt⁹ de pu
ritate cōscientie. **E**xtra de corpis glorificatiōe. **S**ubi⁹ de celi et
aliarū creaturarū pulchritudine. **S**upra de dei visiōe. ⁊ circumcir
ca de angeloz ⁊ oīm sanctorū iucūda ⁊ delcābili associatiōe

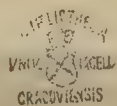
Civitas celestis māsio segura. patria totum cōtinens qđ delectat. Merces sanctorū tam magna est qđ nō potest mensurari. tā multa qđ nō potest numerari. tam copiosa qđ nō potest finiri. tā preciosa qđ non potest estimari.

Petrus blensensis ad regem anglie super Job. Putasne qđ aliquis in pñti vita gaudeat et in futura. Si tamē gaudium debeat dici quod conturbat assidue et aspergit amaritudie pñti nimis delicat⁹ es si utrūq; presumis vti seculo et frui christo presentis mundi delicias capere et nihilomin⁹ celestis glorie diuitias as obtinere. Audi quid dictum sit illi diuiti in euangelio. fili res cordare quia recepisti bona in vita tua. Merito possemus reges sanctissimos reputare insanos et prophetas. apostolos. martyres. cōfessores. teneras ac delicatas virgines omnes qui spretis diuitijs et cōculcatis delicijs hui⁹ mundi seipsos pro christo tribulationi et morti obtulerūt si gloriam quam adepti sunt in angustia et dolore potuissent in voluptatib⁹ et delicijs obtinē.

Hieronym⁹. Quotiescūq; te vana seculi delectat ambitio. quotiens in mundo aliqd videris gloriosum ad paradysum mē te transgredere et esse incipe quod futur⁹ es.

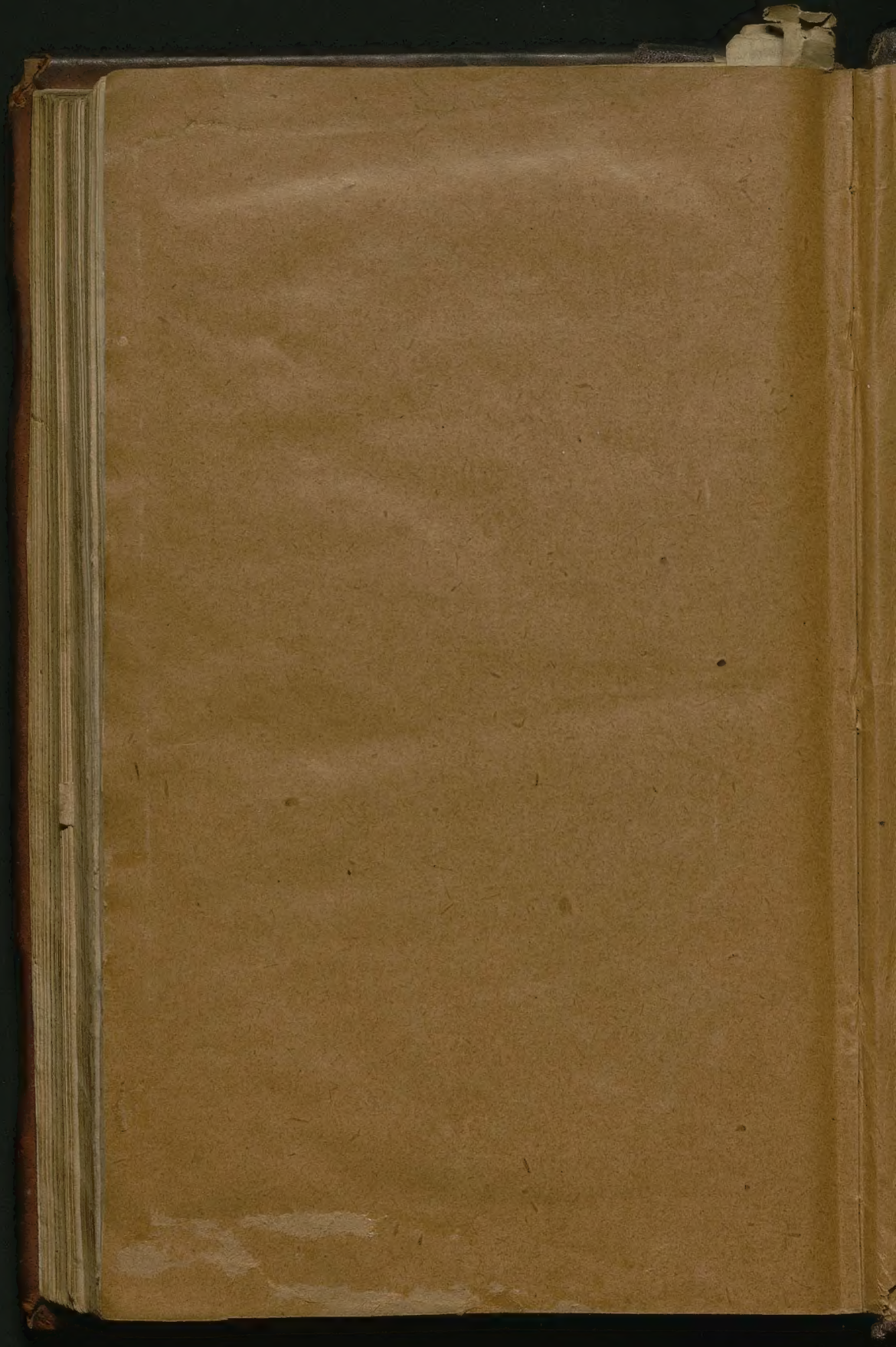
Idem Omne opus leuius ferri solet cum eius precium excogitatur et spes pñij solacium fit laboris. Et nullus labor dur⁹. nullū temp⁹ longū videri debet quo eternitatis gloria acquirif.

Finiunt exempla de gaudijs regni celorum. Et aliorum triū nouissimozum. Impressa Dasuētrie per me Richardū pastoret Anno dñi. M. cccc. xciiij. Decima sexta Decembris.

^{f. aqua} . . . ^{f. ferus} . . . ^{f. aqua} . . . ^{f. ferus}

Syllaba quatuor ⁱⁿ aqua posita

Et natus sua ⁱⁿ pducit ⁱⁿ modo ⁱⁿ pducit ⁱⁿ re

hinc ⁱⁿ auctus ⁱⁿ est ⁱⁿ auctus ⁱⁿ em ⁱⁿ regit ⁱⁿ illa

Quis ⁱⁿ auctus ⁱⁿ no ⁱⁿ p ⁱⁿ pducit ⁱⁿ notatur

Sz ⁱⁿ duo ⁱⁿ sunt ⁱⁿ alia ⁱⁿ fact ⁱⁿ ex ⁱⁿ ducit ⁱⁿ manifesta

Quis ⁱⁿ auctus ⁱⁿ post ⁱⁿ debent ⁱⁿ notifiari

Syllaba ⁱⁿ longa ⁱⁿ longa ⁱⁿ b ⁱⁿ us ⁱⁿ est ⁱⁿ h ⁱⁿ duo ⁱⁿ m

Ego ⁱⁿ do ⁱⁿ ubi ⁱⁿ d ⁱⁿ long ⁱⁿ ubi ⁱⁿ no ⁱⁿ mas ⁱⁿ fac ⁱⁿ di

Primo ⁱⁿ pone ⁱⁿ ut ⁱⁿ rite ⁱⁿ pro ⁱⁿ sadi ⁱⁿ omia

Alia ⁱⁿ longa ⁱⁿ i ⁱⁿ qua ⁱⁿ r ⁱⁿ a ⁱⁿ di ⁱⁿ pto ⁱⁿ ga ⁱⁿ h ⁱⁿ e

Præc ⁱⁿ aut ⁱⁿ m ⁱⁿ r ⁱⁿ ab ⁱⁿ ut ⁱⁿ sic ⁱⁿ p ⁱⁿ om ⁱⁿ i ⁱⁿ z ⁱⁿ e ⁱⁿ n ⁱⁿ p ⁱⁿ r ⁱⁿ ab ⁱⁿ ut

Consona ⁱⁿ uol ⁱⁿ is ⁱⁿ p ⁱⁿ r ⁱⁿ e ⁱⁿ d ⁱⁿ e ⁱⁿ s ⁱⁿ o ⁱⁿ m ⁱⁿ a ⁱⁿ u ⁱⁿ l ⁱⁿ m ⁱⁿ u ⁱⁿ l

Duplex ⁱⁿ q ⁱⁿ u ⁱⁿ o ⁱⁿ s ⁱⁿ i ⁱⁿ t ⁱⁿ a ⁱⁿ d ⁱⁿ i ⁱⁿ c ⁱⁿ t ⁱⁿ u ⁱⁿ s ⁱⁿ u ⁱⁿ i ⁱⁿ m ⁱⁿ m ⁱⁿ e ⁱⁿ d ⁱⁿ i ⁱⁿ a ⁱⁿ t ⁱⁿ e

330 331

332 333

334 335

336 337

338

